

Når bægeret er fyldt...

Et studie om unge udsattes frustrationsadfærd set i lyset af teorien, Coordinated Management of Meaning.

The class was quietly doing its lesson when Russell, suffering from problems at home, prepared to employ an attention-getting device.

Jacob Cilius Vinsten Christiansen
VID vitenskapelige høyskole, Oslo

30.5.2018

Masteropgave

Master i familierapi og systemisk praksis

Vejleder: Lennart Lorås

Antal ord: 26.346

Sammendrag

Dette studie tager udgangspunkt i problemstillingen: *Hvordan kan vi forklare børns frustrationsadfærd i et Coordinated Management of Meaning perspektiv?*

I forbindelse med besvarelsen på problemstillingen blev der gennemført fire semistrukturerede interviews. Metoden Interpretative Phenomenological Analysis (IPA), blev benyttet og dette førte til fire hovedfund med tilhørende underfund:

1) Når man bliver frustreret går det ud over én selv eller andre.

- Frustrationen vender indad.

- Frustrationen vender udad.

2) Frustrationen kommer, når bægeret er fyldt til randen.

-Familierelationer fylder på bægeret.

- De professionelle voksne fylder videre.

3) De voksnes brug af definitions magten og lysten til at kategorisere de unge skaber frustration.

- Den unge og den unges fremtid defineres.

- Den unges intentioner defineres.

- De voksne definerer hvordan der må kommunikeres sammen.

4) De unges refleksioner over, hvordan bægeret kan tømmes.

- De unges personlige mestringsstrategier.

- Voksne der gør noget andet.

Studiet peger på, at man via Coordinated Management of Meaning kommunikationsteorien, kan forstå de unges frustrationsadfærd som en konsekvens af deres hidtidige oplevelser med kommunikation med voksne, både i familiære relationer og professionelle relationer. De unge beskriver selv igennem de semistrukturerede interviews, hvordan de trækker på lignende oplevelser i deres fortid, for at forklare, hvorfor de handler som de gør, når de bliver frustrerede på de voksne i nutiden. Konteksterne som de unge er vokset op i, og den måde professionelle voksne tidligere har

mødt dem på, tegner et billede af unge mennesker som oplever sig pressede på deres personlige integritet, magtesløse i de voksnes verden og hele tiden i fare for at blive marginaliserede og definerede negativt. De unge fremhæver alle eksempler på voksne mennesker som ikke definerer dem negativt, og hvilke positive implikationer dette har for deres selvværd.

Tak

De sidste punktummer er snart sat i denne skriveproces og det føles både vemodigt og meget lettende at kunne begynde at runde projektet af. I mange måneder har projektet ligget i mit baghoved og både forstyrret mig, men også været en god ven jeg har kunnet fordybe mig i, når jeg havde en stund hvor jeg trængte til at opleve flowfølelsen. Uanset dette, så vil jeg takke især min hustru Anja, for at have lagt meget øre til mine tanker om projektet og mine forsøg på at formidle, præcist hvad der ligger i Coordinated Management of Meaning. Jeg vil takke mine børn, Victor, William og Oscar for, at have vist mig tålmodighed og været søde til at passe sig selv mens far sad med høretelefoner på for at få fred til at skrive. Mine nærmeste venner, Carsten, Brian, Steen, Morten og Karina har alle mærket mit fravær. Jeg håber at den lille middag jeg holder for dem inden længe kan opveje de sidste måneders svigt. I har alle støttet mig i processen ved at vise at I regnede med at jeg kom i mål. Flere af jer har også lagt øre til mine frustrationer og mine teoretiske overvejelser. Tak til jer alle. Tak til min vejleder Lennart Lorås. Uden ham havde jeg ikke haft så god en proces som jeg oplever at jeg har haft. Din tilgængelighed og hurtige svar har gjort at jeg lynhurtigt er kommet videre i projektet når jeg har haft besværligheder. Du har både lært mig noget om at skrive en masteropgave, men også en masse om at være en god vejleder. Tak for det Lennart. Og sidst og aller vigtigst, en stor tak til de fire unge mennesker der har stillet op til interview med mig og dermed gjort projektet muligt. I har lært mig en masse om, hvordan vi voksne professionelle bør se bag om de ting I indimellem kommer til at sige og gøre. Hvor dyb jeres forståelse af jeres egne handlinger er og ikke mindst, i hvor høj grad jeres sociale verdener bliver skabt og genskabt i mødet med voksne pædagoger, skolelærere, psykologer, terapeuter etc.

Jacob Cilius Vinsten Christiansen, Langeskov maj 2018.

Indholdsfortegnelse

1 Indledning og problemstilling.....	1
1.1. Problemstilling	2
1.2. Afgrænsning.....	2
1.3. Projektets opbygning.....	3
2. Teori	4
2.1. Socialkonstruktionismen:	4
2.2. Coordinated Management of Meaning	6
2.2.1. Koordination og mening	7
2.2.2. Kommunikation er handling	11
2.2.3. Kommunikation som moralitet	14
3. Metode	16
3.1. Kvalitativ metode.....	16
3.2. Interpretative Phenomenological Analysis	16
3.2.1. Fænomenologi.....	17
3.2.2. Hermeneutik.....	18
3.2.3. Interpretative Phenomenological Analysis	19
3.2.4. Analyseproces	20
3.3. Interviewovervejelser og rekruttering	21
3.3.1. Interviewguide	23
3.3.2. Forskningsetik ved interview med børn.....	24
3.4. Validitet.....	26
4. Præsentation af Fund.....	28
4.1. Når man bliver frustreret går det ud over én selv eller andre.	29
4.1.1. Frustrationen vender indad.....	29
4.1.2. Frustrationen vender udad.....	31
4.1.3. Opsummering.....	32
4.2. Frustrationen kommer, når bægeret er fyldt til randen.	32
4.2.1. Familiereationer fylder på bægeret.	33
4.2.2. De professionelle voksne fylder videre.....	34
4.2.3. Opsummering.....	36
4.3. De voksnes brug af definitionsmagten skaber frustration.....	37

4.3.1. Den unge defineres.....	37
4.3.2. Den unges intentioner defineres.....	39
4.3.3. De voksne definerer hvordan der må kommunikeres sammen.	41
4.3.4. Opsummering.....	42
4.4. De unges refleksioner over, hvordan frustrationerne kan mindskes.	42
4.4.1. De unges personlige mestringsstrategier.....	43
4.4.2. Voksne der gør noget andet.	44
4.4.3. Opsummering.....	45
4.5. Samlet opsummering af fund.	46
5. Diskussion og Refleksioner	47
5.1. Når man bliver frustreret går det ud over én selv eller andre	48
5.2. Frustrationen kommer, når bægeret er fyldt til randen	50
5.3. De voksnes brug af definitionsmagten skaber frustration.....	54
5.4. De unges refleksioner over, hvordan bægeret kan tømmes	58
5.5. Opsummering af diskussion.....	61
5.6. Kritik af undersøgelsen	63
6. Afsluttende bemærkninger	66
Litteraturliste	68
Bilag	72
Bilag 1 Kvittering fra NSD	72
Bilag 2 Præsentationsbrev børn	76
Bilag 3 Præsentationsbrev forældre	77
Bilag 4 Interviewguide	78
Bilag 5 Eksempel på transkribering	82
Bilag 6 Eksempler fra analyseproces	85
Bilag 7 Mailkorrespondance med Elspeth McAdams.....	90

1 Indledning og problemstilling

Igennem det meste af mit voksenliv har jeg arbejdet med udsatte børn og unge. Et tilbagevendende emne, uanset om jeg har arbejdet pædagogisk eller terapeutisk, har været børnenes/de unges frustrationsadfærd. Det vil sige, den adfærd barnet har når det er frustreret over et eller andet.

Frustrationsadfærd ved udsatte unge kan strække sig fra at omhandle mindre alvorlig adfærd, eksempelvis vredesudbrud med skade på møbler, mobiltelefoner, spejle, vinduer eller døre.

Frustrationsadfærd kan også antage mere alvorlige former: vold mod voksne, vold mod andre børn og mere indadvendte handlinger såsom misbrugsadfærd, selvskadende adfærd og isolation. Min erfaring er, at voksne "tager imod" disse handlinger på en meget forskellig måde. Børnene oplever voksne der skælder ud, måske voksne der bruger magt til at forsøge at stoppe barnets adfærd eller i forsøg på at "opdrage" børnene. Nogle af børnene bliver henvist til specialister, både psykologiske og psykiatriske specialister, nogle af børnene modtager diagnoser som måske stempler resten af deres liv. Børnene oplever både voksne i deres privatliv men også professionelle voksne omkring dem, der indtager en autoritativ opdragelsesstil for at hjælpe børnene ud af deres nogen gange destruktive adfærd. Min erfaring er, at det at indtage den autoritative opdragelsesstil i mange tilfælde forværrer børnenes reaktioner og tilsyneladende også ofte forstærker børnenes frustrationsadfærd. Situationerne eskalerer og alle føler sig magtesløse.

Jeg vil nu gøre noget andet end det jeg har gjort tidligere i mit professionelle liv, og jeg vil gerne bidrage til at andre voksne kan få et mere nuanceret billede af børn og unges frustrationer og den adfærd frustrationerne kan medføre. Derfor blev netop dette et tema for dette projekt.

Inden jeg kastede mig ud i projektet forventede jeg at møde nogle unge mennesker/børn, som igennem deres oplevelser med voksne havde opbygget en mur af utryghed, men som så godt de har kunnet har forsøgt at få hjælp af de voksne i deres liv. Når dette ikke har virket adækvat, og børnene har formået at provokere de voksne i deres forsøg på at skaffe sig hjælp, er det endt i onde spiraller, hvor de voksne og børnene har trukket sig længere og længere væk fra hinanden.

1.1. Problemstilling

Min problemstilling tager afsæt i, at jeg ønsker at arbejde henimod en forståelse af, hvordan vi kan forklare børns adfærd i et Coordinated Management of Meaning perspektiv. Hvorfor det netop bliver dette perspektiv jeg lægger ned over feltet, forklares nærmere i afgrænsningsafsnittet (afsnit 1.2.):

Hvordan kan vi forklare børns frustrationsadfærd i et Coordinated Management of Meaning perspektiv?

Jeg arbejder med min problemstilling ud fra tre forskningsspørgsmål, som samtidig er med til at skabe strukturen på dette projekt.

- 1. Hvad er de grundlæggende begreber i teorien Coordinated Management of Meaning?*
- 2. Hvordan forklarer udsatte børns deres frustrationsadfærd?*
- 3. Hvilke konsekvenser vil eventuelle fund kunne have for den terapeutiske situation?*

1.2. Afgrænsning

Dette projekt omhandler unge udsattes frustrationsadfærd, primært i forbindelse med konflikter med voksne professionelle på deres anbringelsesinstitution. Jeg blev optaget af dette emne, som en udløber af min interesse i Peter Langs meget anerkendende tilgang til familierapi.

Som optakt til dette projekt lavede jeg noget research, læste bøger, søgte på nettet og talte med mit netværk. Min underviser på Masteruddannelsen havde kontakt til Elspeth McAdams som igennem mange år har arbejdet sammen med Peter Lang. Jeg skrev en mail til hende (Bilag 7), og hun svarede ret hurtigt derefter. Grundlæggende var hendes svar, at lige ift. dette emne havde hun og Peter Lang været inspirerede af teorien Coordinated Management of Meaning. Jeg havde aldrig hørt om denne teori men kastede mig ud i at læse om den. Peter Lang og Elspeth McAdams har desuden arbejdet ud fra Systemisk teori, Narrativ terapi og Appreciative Inquiry. I dette projekt har jeg af pladshensyn valgt at koncentrere mig om Coordinated Management of Meaning, men jeg undgår ikke i mit afsnit Diskussion og Refleksioner, at trække på de ovennævnte teorier også.

Man kunne gå ind og forsøge at forstå børn og unges frustrationsadfærd fra mange forskellige perspektiver af. Da det i sin tid var Peter Langs tilgang der inspirerede mig til at kigge på dette tema, så har jeg valgt at fokusere dette masterprojekt omkring de perspektiver som han var optaget af i sit arbejde med børn, unge, familier og professionelle.

Jeg kunne altså have valgt andre veje ind i forståelsen af frustrationsadfærden, men i dette masterprojekt bliver der kun plads til en vej. Jeg er bevidst om, at et sådan valg også afstedkommer fravalg af andre forståelser, men disse må blive genstand for undersøgelse af andre studerende.

1.3. Projektets opbygning

Projektet er bygget op således at, i kapitel 1 beskrives valg af tema, problemstilling og afgrænsning.

I kapitel 2 præsenteres den teori som projektet særligt bygger på. Det vil sige Coordinated Management of Meaning og socialkonstruktionismen beskrives her. Kapitel 2 svarer på underspørgsmål 1. *Hvad er de grundlæggende begreber i teorien Coordinated Management of Meaning?*

I kapitel 3 beskriver jeg den metode jeg benytter mig af i relation til indsamling af fund. Jeg beskriver den fænomenologiske og hermeneutiske metode og viser hvordan disse kommer til udtryk i min valgte analysemetode Interpretative Phenomnological Analysis. Jeg beskriver også i kapitel 3 de overvejelser jeg har gjort mig i forhold til interviews, etik og validitet.

I kapitel 4 præsenterer jeg mine fund Kapitel 4 svarer dermed på underspørgsmål 2. *Hvordan forklarer udsatte børns deres frustrationsadfærd?*

I kapitel 5 diskuterer og reflekterer jeg over, hvordan fundende kan forstås i relation til den teori jeg har fundet relevant. Til slut vil jeg i kapitel 6 kort reflektere over, hvilke implikationer arbejdet med dette projekt kan få for mit senere terapeutiske arbejde og hvilke begrænsninger jeg selv har bemærket i projektet. Kapitel 5 og 6 svarer på underspørgsmål 3. *Hvilke konsekvenser vil eventuelle fund kunne have for den terapeutiske situation?*

2. Teori

Dette afsnit vil danne baggrundstæppe for den teoretiske del af mit afsnit Diskussion og Refleksioner. Jeg vil beskæftige mig med Coordinated Management of Meaning (herefter CMM), som tilgangen er beskrevet og udlagt af Bernhard Pearce (Pearce, 1994, 2004, 2007, 2009). Afsnittet vil bestå af en kort præsentation af socialkonstruktionismen og dernæst en gennemgang af de for projektet mest relevante begreber CMM. Jeg vil koncentrere mig om først de centrale begreber, koordination og betydning og dernæst de to nederste trin i CMM's hierarkimodel. Talehandlinger og Episoder. Disse danner grundlag for en mere overordnet gennemgang af de følgende trin i hierarkimodellen: relationer, selvet og kultur.

2.1. Socialkonstruktionismen:

Socialkonstruktionisten antager grundlæggende et kritisk perspektiv i forhold til, at kunne udsige noget fuldkomment objektivt om vores viden om verden. Den viden vi i dagligdagen tager for givet, hævder socialkonstruktionisten er determineret af den historiske og kulturelle kontekst, af de værdier og diskurser der lige netop nu kendetegner den verden og tid vi lever i (Johnsen, 2012). Konsekvensen af dette bliver, at socialkonstruktivismen stiller spørgsmålstejn ved en række af de gængse videnskabsteoriens søgen efter objektiv sandhed. Socialkonstruktionismen er med udgangspunkt i Kenneth Gergens forståelse, et udtryk for, at vores viden om verden konstrueres og at denne konstruktion foregår i sociale samspil og i særlig grad i sproget, hvor vi former den kollektive tænkning og dermed vores forståelse af virkeligheden (Gergen, 2015).

Med udgangspunkt i blandt andet et eksempel om "personlighed" viser Vivien Burr hvordan, dagligdagsbegreber som vi alle tager for givet, i den socialkonstruktionistiske forståelse bliver til begreber der konstant forhandles og udvikles i den sproglige samskabelse imellem mennesker. I dagligdagsforståelsen af, eksempelvis den ekstroverte personlighed, tænker man det ekstroverte som en integreret del af det pågældende individs personlighed. Dette kalder Burr for essentialisme (Burr, 2003). Essentialismen siger at entiteter som objekter og subjekter, har bestemte essentielle egenskaber, som tilhører og definerer den pågældende entitet. I modsætning til det essentialistiske

perspektiv siger socialkonstruktionismen, at dette ikke gør sig gældende for menneskelig interaktion og mellemmenneskelige relationer. Det enkelte ”ekstroverte” menneske er måske i mange situationer og sociale kontekster udadvendt, men kan i andre situationer virke genert og sky (Burr, 2003). Barnet som jeg i mit job har samtaler med, er måske beskrevet som uopmærksomt og med koncentrationsvanskeligheder, fordi disse observationer er gjort i forbindelse med adskillige undervisningssituationer, hvor barnet ikke har følt sig kompetent og har følt sig usikkert. Jeg kan derimod opleve at barnet er roligt, fokuseret og koncentreret, fordi de informationer som jeg giver barnet, giver umiddelbart mening for barnet (Øvreeide, 2010). Dermed stiller socialkonstruktionismen spørgsmålstejn ved, hvorvidt det giver mening at tale om en essentialistisk forståelse af personligheden, som en menneskelig entitet med på forhånd givne egenskaber, eller om ikke disse egenskaber er betingede af i hvilke kontekster mennesket befinder sig i.

En anden væsentlig pointe ved socialkonstruktionismen er, hvorvidt det er meningsfuldt at tale om personlige egenskaber som noget der overhovedet kan karakteriseres, uden at det involverer andre mennesker. Kan vi forstå en beskrivelse at et menneskes personlighed uden at det rent sprogligt og logisk implicerer tilstedeværelsen af andre mennesker? Hvis jeg har samtaler med et genert barn, et stille barn, et uroligt barn, et aggressivt, et hjælpsomt eller et høfligt barn, så *er* barnet alle disse ting, *i forhold* til noget (i dette eksempel, i forhold til mig). At forestille sig et barn som går rundt og er stille eller uroligt, på en øde ø, hvor der ikke er andre mennesker – giver simpelthen ikke mening (Gergen, 2015).

En sidste vigtig pointe i socialkonstruktionismen er, at den måde som vi opfatter og beskriver vores viden om verden på, er et udtryk for de sociale, historiske og økonomiske strukturer vi lever i. Når jeg for eksempel taler med et barn, som er født biologisk som pige men som opfatter sig selv som uden for de binære kønsdiskurser, altså ikke tænker sig selv som enten pige eller dreng, så giver det mening i et socialkonstruktionistisk perspektiv at forstå dette barns forståelse af sig selv som et produkt af et oprør imod socialkonstruerede diskurser om, hvad det vil sige at være en pige eller at være en dreng (Burr, 2003). Samtidig kan jeg som professionel sætte det i en kontekst af en samfundsudvikling, hvor vi mere og mere i danske medier stiller spørgsmålstejn ved de igennem mange årtier, gældende kønsrollemønstre (Collin, 2014). Et andet eksempel kunne være, at der i de danske folkeskoler i højere og højere grad indføres standardiserede test, hvilket i et socialkonstruktionistisk perspektiv vil kunne betyde, at børn i højere og højere grad oplever at skulle præstere. De børn jeg oftest arbejder med, har svært ved at præstere på grund af

omsorgssituationen i hjemmet blandt andet, og i et samfund hvor præstationen måler ens værdi, kan man forstå dette som en af grundene til børnenes manglende selvtillid, selvværd og manglende håb for egen fremtid.

Når vi beskæftiger os med social- og sundhedsfagene er viden om og forståelse af, de rent menneskelige fænomener, tanker, følelser, handlinger etc. essentiel. Menneskelivet er karakteriseret ved, at vi forsøger at finde mening og begribe årsager og virkninger i de hændelser og kontekster vi befinder os i. Her kan den socialkonstruktionistiske og den konstruktivistiske videnskabsteori blandt andet hjælpe os fordi deres hovedfokus netop er, at forstå de diskurser der skaber og former den menneskelige erkendelse og de deraf følgende handlinger. Eksempliceret ved den narrative metode, som ligger vægt på mennesket som et fortællingsskabende væsen, med fortællingen som et grundvilkår i vores erkendelsesproces (Morgan, 2005). Og når vi som terapeuter har med klienter at gøre, er omdrejningspunktet jo altid deres fortælling, og deres beskrivelse af den mening som de sammen med andre har skabt i fortællingen. Socialkonstruktionismen er her vores mulighed for at udforske og tillægge klientens egen tolkning og forståelse, den betydning som den i hvert fald har for klienten (Thomassen, 2006).

2.2. Coordinated Management of Meaning

CMM indskrives sig videnskabsteoretisk i den socialkonstruktionistiske tradition, med et udgangspunkt der argumenterer for, at vores virkelighed skabes i de relationer som vi indgår i, og særligt i den kommunikation vi har om denne virkelighed (Pearce, 2009). Mere specifikt er CMM udspringende fra systemiske modeller som fremsat af Gregory Bateson (1984) og med filosofisk udgangspunkt i den sprogfilosofi som den sene Wittgenstein er grundlægger af (Pearce, 1994 og Holmgren, 2004). Den sene Wittgenstein var af den opfattelse, at der eksisterer og kontinuerligt skabes utallige sprogspil. Sprogspilsteorien er i opposition til den tidlige Wittgensteins tilgang til sproget som værende et udtryk for det værende i verden, at det jeg udsiger, er i overensstemmelse med noget ”derude”. Den sene Wittgenstein vægter i stedet brugen af sproget som det meningsskabende i dette. Altså, at et ord eller en sætning betyder det, det bliver brugt til (Wittgenstein, 1971, Holmgren, 2004 og Pearce, 2007).

Peter Lang og hans samarbejdspartner Elspeth McAdams arbejde har i høj grad udover at beskæftige sig med det terapeutiske arbejde, været centreret omkring den pædagogiske relation

mellem den voksne og barnet. Derfor vil jeg i afsnittet Diskussion og Refleksioner udover CMM, i begrænset omfang beskæftige mig med den systemiske tilgang, narrative terapi og appreciative inquiry, fordi jeg umiddelbart ser nogle sammenfald imellem Langs og McAdams brug af CMM og de nævnte tilgange. Især synes der er at være en sammenhæng imellem forståelsen af barnets adfærd som udtryk for dets moralitet, og Michael Whites tanker om det implicitte men fraværende (Holmgren 2008).

2.2.1. Koordination og mening

Den måske vigtigste grundantagelse i CMM's forståelse af kommunikation er, at kommunikation er handling. At kommunikere med hinanden er handlinger vi udfører med hinanden (Pearce, 2007). I denne forståelse er indlejret, at vi dermed også kan vælge at handle på forskellige måder i forskellige situationer.

Den mindste bestanddel af denne handling i kommunikationen er talehandlingen, men før vi kan begynde at se på, hvordan kommunikation skal forstås som handling, må vi først beskæftige os med de to sider af dannelsen af disse talehandlinger. Koordination og mening.

Koordination

"The term coordination calls our attention to the fact that whatever we do does not stand alone" (Pearce, 2004, s. 50).

Det Pearce her henleder vores opmærksomhed på er, at alt hvad vi gør, gør vi inden for en kontekst. Det står ikke alene, men sker i relation og forbindelse til noget andet, det er koordineret ind i en virkelighed.

Som navnet Coordinated Management of Meaning lægger op til, er der to vigtige begreber i teorien. Koordinationsbegrebet har en særlig plads, fordi det hentyder til den forståelse, at en essentiel del af vores interpersonelle kommunikation tager udgangspunkt, ikke kun i hvad vi siger men ligeså vel i hvornår vi siger det. Det er altså ikke udelukkende betydningen af det der siges der skaber vores kommunikation, det er også en koordinering af, hvornår det siges. Pearce er i mindst lige så høj grad optaget af, i hvilke mønstre vi kommunikerer, som om hvad vi kommunikerer om. I en samtale vil det fx være sådan, at der er utallige kontekster i spil i relation til, hvordan vi kan forstå den enkelte kommunikation. Pearce bruger et helt almindeligt ægtepar som eksempel. Ægteparret har

sammen udviklet meget komplekse kommunikationsmønstre, som I lige så høj grad hviler på rækkefølge i udsagnene, som indholdet i udsagnene (Pearce, 2007). Pearce argumenterer derigennem endvidere for, at når vi for eksempel kigger på individers selvdestruktive adfærd, så skal vi i højere grad undersøge, hvordan denne adfærd passer ind i de interaktionsmønstre som individet har med andre, i modsætning til udelukkende at spørge til, hvad der er galt med individet siden adfærden fortsætter (Pearce. 2007). Vi skal endvidere også forstå koordination i et større perspektiv. Vi fødes ikke ind i en ”tom” verden, der var systemer og mønstre som allerede var etablerede inden vi hver især blev født og begyndte at kommunikere. Koordinationsbegrebet skal huske os på dette, at vi både koordinerer vores kommunikation i én til én interaktionen, men også i relation til den omgivende og allerede givne verden (Kristensen, 2007a).

Mening står dermed ikke alene – når min nabo råber ”hej” til mig om morgenen og jeg råber ”hej” tilbage, så ligger der naturligvis en mening i ordene som er en hilsen imellem mennesker. Men hvis jeg nu ventede med at råbe ”hej” til jeg var kommet ind i huset, så ville det have betydning for kommunikationen mellem min nabo og mig. Koordinationen af vores kommunikation kommer dermed også til at kræve at vi er bevidste om, 1) at vi i kommunikationen deltager i en turbaseeret proces med mere end et subjekt til stede, 2) at kommunikationsprocessen involverer reciproke svar fra os selv og fremkaldelse af svar hos den anden – og at dette mønster er medskabende af den/de sociale verdener vi lever i (Pearce, 2004).

Endelig understreger Pearce (2004), at vi ikke skal forstå det sådan, at bevidstheden om koordination kommer til at betyde at vi tænker, at vi udelukkende skal koordinere ”glat” med hinanden. Af og til vil det være rigtigt at kommunikere på en sådan måde, at man ikke kommunikerer ved at tilpasse sig den andens mønster. Pearce nævner som eksempel Mahatma Gandhis uvilje til, at tilpasse sig den undertrykkende britiske overmagts kommunikation, Gandhi brød så at sige med den koordinering der tidligere havde været i kommunikationen imellem indere og briter (Pearce, 2004).

Mening/betydningsdannelse

Som tidligere beskrevet, hviler CMM på skuldrene af Wittgensteins (2012) teori om sprogspil. Essensen deri er, at ordets mening er dets brug. En vigtig pointe for Pearce er også, at vi prøver at se på kommunikation i stedet for igennem kommunikation. Dette kræver en analyse og begrebsliggørelse af hele kommunikationsprocessen som proces (Pearce 2007. s.77). At skabe

mening eller at betydningsdanne, er ifølge Pearce den ene side i dannelsen af talehandlingen som vi tidligere har fastslået, er den mindste byggesten i kommunikationen imellem individer.

CMM anser det at vi som mennesker stræber efter at danne mening i det vi ser/oplever, som en del af selve essensen i det at være menneske. Ifølge Heidegger (2014), kastes vi som individer ind i denne verden, der allerede er fuld af fortolkninger og forståelser af verden – både økonomisk, kønsmæssigt, racemæssigt etc. og dermed er der mere end blot ”kendsgerningerne” til stede i verden. Kendsgerningen kunne fx være, min hudfarve, som for øjeblikket er lidt gustengul (efter en ferie i Italien), nogen ville måske kalde den mildt laksefarvet eller lyserosa og med ”kendsgerningen” her mener jeg, den farve som min hud har indenfor farveskalaen (man kunne også gå endnu videre, og definere min hudfarve ud fra, i hvilken grad min hud reflekterer bestemte stråler fra sollys). Men min hudfarve er jo så meget mere, den kaldes for ”hvid”, en betydningsbærende definition som fx stiller min hudfarve i modsætning til ”sort”. En betydningsbærende definition der trækker på utallige situationer i verdenshistorien, hvor hvide mennesker har oplevet særdeles højere privilegier end ”sorte”, ”brune” eller ”gule” eller ”røde”. Min hudfarve kunne også beskrives som ”kaukasisk”, igen en beskrivelse der trækker på en allerede skabt betydningsdannelse, idet ”kaukasisk” tidligt var en del af en tilgang til menneskeheden om, at denne kunne inddeles i forskellige racer med helt specifikke karakteristika.

Vores sociale verdener er altså, ifølge CMM teorien, så meget mere end blot de kendsgerninger den består af. Vores sociale verdener er i høj grad produkt af den betydning som vi tillægger dem (Pearce, 2007). Som konsekvens af denne forståelse bliver et magtbegreb relevant. Når vi skaber mening i vores kommunikation, skaber vi også magtrelationer jævnfør ovenstående eksempel i relation til hudfarve. Når vi tillægger noget en mening, tillægger vi det netop ikke andre meninger, altså: vores betydnings- meningsdannelse skaber konstant muligheden for som kulturer at undertvinge nye forståelser af vores sociale verden eller, at skabe uafhængighed fra disse sociale verdener (Pearce, 2007). Samtidig er kultur i en definition ”regler”. Regler for de sociale verdener vi lever i sammen. Magt er her essentielt, for hvilke regler skal dominere, hvem skal de dominere over, hvordan skal de kulturelle regler sprogliggøres osv.? Alt sammen aspekter der må henlede vores opmærksomhed på hvordan magt påvirker de sociale verdener vi er en del af (Holmgren, 2004).

Kultur er dermed som oftest kohærent og konsistent, men ikke uden ”sprækker”. Alle kulturer vil være bærer af paradokser og indre modsætninger – det vi i dagligdags tale fx ville kalde

”dobbeltmoral”. Når fx en stor del af danskerne lever i en kultur, hvori de er bekymrede for om Islam skal udrydde det ”særligt danske” – og samtidig lader sig påvirke i høj grad af i særdeleshed amerikansk kultur gennem madvaner, tv-serier, musik og tøjstil. I netop disse sprækker er der mulighed for, at gøre noget andet – og det er her forgreningspunkterne viser sig. Jeg vil vende tilbage til dette nedenfor. CMM søger at udvikle redskaber til at finde disse forgreningspunkter og at udvikle måder hvorpå, vi kan blive bedre til at handle klogere når vi har fundet dem (Pearce, 2007).

Forgreningspunkter

I relation til de to ovennævnte begreber i CMM, koordinering og mening er det også vigtigt at berøre begrebet forgreningspunkter. Forgreningspunkter betegner de øjeblikke i en samtale, hvor der er mulighed for at ændre samtalens videre forløb (Pearce, 2007). Pearce (2007), forklarer det således, at al kommunikation mellem mennesker efterlader en fortælling om kommunikationen, et efterliv af erfaring og konsekvenser. Denne fortælling eller hukommelse over erfaringer og konsekvenser af fx en samtale skabes i Forgreningspunkterne. De øjeblikke i samtalen, hvor den enkelte deltager i kommunikationen kan ”gøre noget andet” og eventuelt skifte spor i kommunikationen eller fastholde den retning kommunikationen er inde på.

”Vi får en mere nyttig forståelse af samtalen, hvis vi i stedet for at spørge ”Hvad handlede den om?” spørger ”hvordan blev den formet?” Dette spørgsmål har bla. den fordel, at det henleder vores opmærksomhed på forgreningspunkter, hvor det som skete – eller hvor det som kunne være sket – bestemte samtalens forløb og dens resulterende efterliv” (Pearce, 2007, s. 19).

Som eksempel på ovenstående kunne nævnes en samtale man kunne forestille sig at have med sin 17 årige søn om rengøring og oprydning på værelset. Samtalen starter med en far der forsøger at henstille til sin søn om, at få påbegyndt en oprydning og rengøring – et rimeligt ønske kunne man sige. Sønnen opfatter måske dette som en irettesættelse og bliver tydeligt irriteret og føler sin frihed indskrænket. Faderen opdager i dette øjeblik, at samtalen er ved at blive kontraproduktiv, at han måske er ved at skabe en konflikt i den kommunikation som han har med sin søn, og at en sådan konflikt ikke vil være givtig ift. deres fremtidige relation, og heller ikke ift. den tilbagevendende kommunikation de vil skulle have, omkring sønnens oprydning og rengøring. Forgreningspunktet opstår der, hvor faderen oplever at han kan gå to veje – optrappe eller nedtrappe. Faderen vælger verbalt at fokusere på alt det den snart voksne søn har fået struktur på det seneste års tid. Lektier, fritidsjob, oprydning på køkkenbord osv. Faderen italesætter så oprydningen på værelset som det sidste niveau i indgangen til voksenlivet, som sønnen skal støttes til at få styr på. Når sønnen

mestrer dette, vil faderen, fortæller han sønnen, være tryk ved at lade ham flyve fra reden. Kommunikationen bliver her redet i forgreningspunktet. Faderen har både blik for meningen af det han siger, og hvordan sønnen kan opfatte meningen af det, samt koordineringen af det udsagte – både i relation til den enkelte samtale, men også i et meget større perspektiv, hvordan denne samtale kan komme til at have betydning for mange kommende samtaler i fremtiden om samme emne og andre emner. Hvordan denne fremstilling af perspektiverne i rengøringen af et værelse, kan være koordinerende ift., hvordan hans søn kan modsvare på sætningen og reflektere med nye sætninger.

2.2.2. Kommunikation er handling

Et essentielt perspektiv i CMM bevidstheden om, at kommunikation er lig med handling.

Talehandlinger

Overordnet set betyder talehandlinger to forskellige ting: (1) ordet talehandling består af to ord. Tale og handling. Sat sammen betyder de blot, at vi handler når vi taler. (2) talehandlinger er den mindste bestanddel af et stykke kommunikation. Dvs. det vi *gør* med vores kommunikation. Man kan fx afgive et løfte, fornærme, spørge, beskytte eller true nogen (Pearce, 1994). Pearce argumenterer for, at vores sociale verdens begivenheder og fænomener udgøres af relationerne imellem disse forskellige talehandlinger. Vi forstår med andre ord, vores verden igennem de talehandlinger vi involveres i og den måde vores talehandlinger koordineres i de sociale verdener. Fx har vi ikke alle lige meget magt til at benytte alle talehandlinger. Jeg kan ikke med samme autoritet idømme en bilist en straf, som den udnævnte dommer kan. Dommeren er jo netop, via en talehandling, blevet udnævnt til at være dommer, og dermed har han også autoriteten til, at udføre talehandlingen, at idømme mennesker straffe. Vore indbyrdes magtforhold mennesker imellem, bliver ifølge Pearce (2007), skabt i talehandlingerne og dermed er disse de mindste bestanddele af de sociale verdener som vi skaber.

Talehandlingsbegrebet henviser til, at vi *gør* noget med sproget. Dette ligger også i den måde talehandlingen udsiges på: betoning, mimik, attitude og bagvedliggende moralske anskuelser. Alt dette er med til at definere, hvad det er vi *gør* med den enkelte talehandling – Vi skaber kontinuerligt de sociale verdener og vores talehandlinger er de mindste af disse byggesten, både i forhold til den betydning der ligger i dem og den måde vi koordinere dem i relation til hinanden (Olsen, 2005).

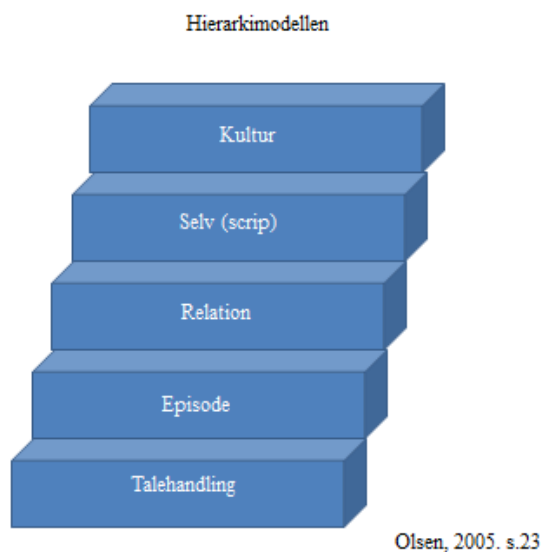

Episoder

En sekvens af talehandlinger refererer Pearce (2007) til som episoder. Episoder er de næstmindste bestanddele af vores kommunikation. Et skænderi med éns hustru kan fx være en episode. Episoden består måske først af talehandlinger der kan karakteriseres som konfliktoptrappende, fornærmende, udtrykkende unuancerede forståelser af en tidligere episode. Talehandlingerne udvikler sig eventuelt over i at blive bebrejdende og nogle af talehandlingerne i episoden bliver måske på et tidspunkt undskyldende eller konsensussøgende (Pearce, 2007). En episode kan vi dermed forstå som det man er en del af, når man med andre individer udveksler talehandlinger. Navngivningen af episoden som fx ”Skænderiet”, ”Forældremødet” eller ”Herrefrokosten” er så en punktueringsproces som vi bruger til at give os en idé om, hvilke talehandlinger der vil være, eller ville have været, de korrekte at benytte i lige netop dette sprogspil. Deri ligger også koordinationsbegrebet – at vi bruger koordineringen til, at få et begreb om, hvilke talehandlinger der vil være ækvivalente i forhold til den konkrete episode (Holmgren, 2004. s. 93-34).

Forskellige niveauer i kommunikation - Hierarkimodellen

I denne teorigennemgang, omhandlende CMM, vil jeg til slut beskæftige mig med de forskellige niveauer der findes i kommunikationen mellem mennesker. Jeg har allerede redegjort for de to underliggende niveauer, talehandlinger og episoder og jeg vil nu kort beskrive de endnu mere komplekse og overordnede niveauer, som fungerer som kontekster og baggrundstæpper hvorpå talehandlinger og episoder udspiller sig. Talehandlinger og episoder udgør altså to trin i en hierarkimodel, hvor det næste trin på trappen udgør konteksten for trappetrinnet nedenunder.

De øvrige trappetrin kaldes i CMM's hierarkimodel for Relationer, Selvet og Kultur. Forståelsen af kommunikation som værende et sæt af kontekster vi bevæger os inden for, er ifølge Pearce inspireret af Gregory Batesons (1984), ide om metakommunikation (Pearce, 2007, Bateson, 1984). Der kommunikeres i denne forståelse, på flere niveauer på samme tid, når mennesker kommunikerer.

Episoder sker, i relationer og derfor bliver relationer det næste niveau i hierarkimodellen. Den relation jeg er i, med den jeg samskaber episoden, sætter konteksten for hvad der kan gøres af talehandlinger. Hvad der vil være passende og hvad der vil være upassende. Fx har jeg som underviser en bestemt relation til mine studerende, denne relation er retningsgivende for, hvad vi kan kommunikere om og hvordan. Jeg kan ikke skælde ud på dem, som jeg kan med mine børn, jeg kan ikke være urimelig og hidsig selvom jeg er blevet meget sulten – for det vil være et brud på konteksten. De talehandlinger og episoder jeg kan indgå i med mine studerende er så at sige bestemt af den relation vi netop har (Holmgren, 2004, Pearce, 2007 og Olsen, 2005).

Næste trin er selvet. Selvet er i CMM's forståelse skabt i fortællinger og manuskripter (scripts (Holmgren, 2004), altså i kommunikationsprocesser (Pearce, 2007). Selvet er blandt andet vore normer, værdier, etik, moral, forventninger til verden, drømme og ønsker for fremtiden (Olsen, 2005). Det er på baggrund af disse selvfortællinger og "livsmanusser" at vi indgår i relationerne, som er kontekster for de episoder og talehandlinger vi indlader os på med hinanden (Pearce, 2007).

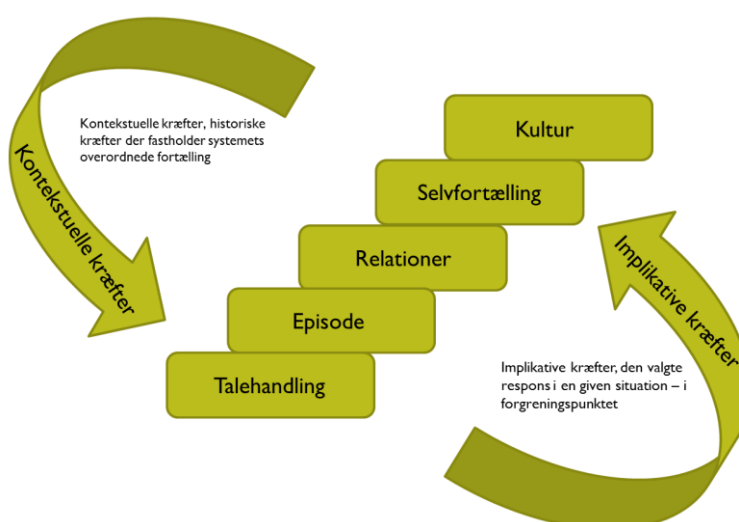
Endelig, som sidste trin på trappen finder vi kulturen. Kulturen som begreb er svær at definere. Nogen bruger metaforen, at kultur er som et prisme vi ser vores livsverden igennem, andre bruger billedet på en horisont, at kulturen er hele vores horisont for eksempel: vi kan ikke se hvad der ligger bag den, men den fylder hele vores udsyn (Holmgren, 2004).

"Culture is depicted in the "atomic model" as one of the multiple contexts for what we do and say in interpersonal communication. Along with speech acts, episodes, relationships, and the self, it frames each successive moment of action in interpersonal communication, imposing elaborate matrices of deontic logics within which we act and evaluate our actions" (Pearce, 1994. s. 300).

Kulturen er den endelige kontekst, alt hvad vi oplever, siger og gør, foregår med vores kultur som baggrundstæppe (Olsen, 2005). Hele vores magtstruktur, både den sagte og den usagte, defineres i vores kultur. Hvem der kan gøre hvad mod hvem, hvem der kan sige hvad hvornår etc. hele dette

komplekse sprogspil defineres i vores altomfattende kultur. Og med begreberne kontekstuel og implikativ kraft forklarer Pearce (2007, og Hansen 2013), hvordan disse kontekster påvirker os både ”topdown” og ”bottom up” i de forskellige kommunikationer vi indgår i. De kontekstuelle kræfter virker ”nedad” og er med til at definere, hvordan vi tolker og forstår de fortælling vi tidligere og for nuværende er en del af. De implikative kræfter som opstår i forgreningspunktet, hvor den anden for eksempel vælger en anden respons end den vi normalt møder i kommunikationen. Eksempelvis, når de unge er vant til, at voksne ikke tager dem alvorligt så påvirker det de unge kontekstuel på den måde, at de bruger talehandlinger der signalerer mangel på tillid til de voksne. Hvis den voksne i forgreningspunktet i samtalen vælger at gøre noget andet end den unge er vant til, så kan dette implikativt påvirke de unge opad i hierakimodellen, så det kontekstuelle med tiden kan ændre sig (Pearce, 2007, Hansen, 2013, Holmgren, 2004).

Hierarki-modellen

2.2.3. Kommunikation som moralitet

Hele dette projekt har som omdrejningspunkt, hvordan vi kan forstå udsatte børn og unges frustrationsadfærd. En vigtig og central pointe i CMM teorien er, at der igennem hele forståelsen strømmer et perspektiv der pointerer, at al kommunikation er moralsk. I relation til begrebet talehandlinger så redegør Pearce for, at vi skaber bedre eller dårlige sociale verdener for eksempelvis udsatte børn hvis vi henholdsvis udfører talehandlinger der er omsorgsfulde,

empatiske, anerkendende og positive fremfor talehandlinger der er negative, nedgørende, objektiviserende og uempatiske (Pearce, 2007. s. 101). Kommunikation bliver dermed et moralsk anliggende. En metafor på hele CMM teorien, som Pearce selv formulerer er verden som en scene, uden publikum. Rekvisitter, dragter og anden beklædning ligger spredt på scenen. Skuespillerne (os alle sammen), går rundt på scenen, nogle i kostumer, andre ikke. Vi ønsker alle en bestemt rolle i et bestemt skuespil, men der er ikke nogen instruktør og heller ingen sufflør. Skuespillerne går rundt imellem hinanden og udsiger deres replikker, og forsøger at finde nogen andre skuespillere at koordinere deres kommunikation med, så det de siger, kommer til at få en betydning. Vi ønsker alle at tage del i stykket der er sat op, men for at vi kan det er vi nødt til at finde andre på scenen der er både villige til og i stand til, at indgå meningsfuldt i et rollespil med os (Kristensen, 2007a. s. 25).

Når selve fokus i en teori er, at skabe bedre sociale verdener, kan man også let argumentere for, at spørgsmål om etik og moral må være centrale for teorien (Barge, 2004. s. 191). Hvis vi kigger på hierarki modellen i moralsk perspektiv kan man sige, at selv i den enkelte talehandling trækker vi på spørgsmål omkring ”hvem er jeg i denne situation?”, ”hvem ønsker jeg at du skal være i denne situation?”. Magtaspekter og samskabelse af den andens selv bør altså hele tiden være i vores bevidsthed når vi reflekterer over interpersonel kommunikation (Holmgren, 2004). Pearce (2007) mener dermed, at når vi kommunikerer med den anden med opmærksomhed på forgreningspunkterne i vores betydningsdannelse og koordination, så øger denne bevidsthed chancen for at vi foretager nuancerede og mangefacetterede valg i kommunikationen. Gode valg i forgreningspunkterne stimulerer både relationen og selvet – både hos mig og den anden (Pearce, 2007. s. 201). At vi skaber den anden og os selv i selv den mindste kommunikation, stiller krav om at vi er ordentlige ved hinanden, i alle interaktioner.

3. Metode

I dette afsnit vil jeg redegøre overordnet for kvalitativ metode, og Interpretative Phenomenological Analysis (IPA). IPA er den specifikke kvalitative analysemetode jeg har ladet mig inspirere af i mit arbejde med at lokalisere fund i den indsamlede empiri. Dernæst vil jeg beskrive mine interviewovervejelser, herunder hvilke refleksioner jeg har gjort mig over, at skulle interviewe udsatte børn og unge. Til slut vil jeg tage et kritisk perspektiv overfor den undersøgelsesmetode jeg har gjort brug af i dette projekt.

3.1. Kvalitativ metode

Vi kan forstå den kvalitative metode, overordnet set, som en reaktion på den positivistiske videnskabsstradition og tendensen til at ville kvantificere de erfaringer der knytter sig til menneskelivet og de oplevelser det medfører. Vigtigt at have for øje ift. den kvalitative forskningstradition er, forståelsen af kvalitativ forskning som en erkendelsestradition og dermed tæt knyttet til filosofiske perspektiver, især udmøntet som opposition til de objektiviserende positivistiske forskningsmetodikker (Brinkmann og Tanggaard, 2015).

Den kvalitative metode er optaget af *hvordan eller hvorledes*. Kvaliteter kan både undersøges på individniveau og på mere kollektivt niveau og hvor den kvantitative metode ofte vil forsøge at kvantificere eventuelle fund, fx ved at omsætte disse til talværdier, vil den kvalitative metode sigte imod at belyse den menneskelige oplevelse, de menneskelige erfaringer eller det sociale liv som forskningen forsøger at afdække viden omkring (Brinkmann og Tanggaard, 2015).

De kvalitative metoder, som omfatter observation, interview, analyse af foreliggende tekster og visuelle udtryksformer, og analyse af lyd og videooptagelser, er især brugbare til videnskabelige undersøgelser, hvor forskeren er nødt til at fordybe sig i sociale fænomener og undersøgelsespersonernes forståelse af disse sociale fænomener. Dermed bliver brugen af kvalitative metoder også knyttet sammen med en tættere relation mellem den der forsker og den person der forskes på. Grundet i at forske på især socialt udsatte og marginaliserede menneskegrupper i samfundet er derfor centralt i den kvalitative forskningstradition, fordi disse grupper oftest fordrer en mere afgrænset relation for at turde fortælle om personlige og sensitive emner (Thagaard, 2013).

3.2. Interpretative Phenomenological Analysis

I dette afsnit vil jeg først kort redegøre for først den fænomenologiske videnskabsteori, dernæst hermeneutikken som er en central videnskabsteoriramme for studiet. Både fænomenologien og

hermeneutikken er videnskabssteoretiske forståelser der på hver deres måder ligger bag den metode jeg benytter mig af i analyse af mit datamateriale i dette projekt: Interpretative Phenomenological Analysis (IPA), som jeg endelig redegør for i afsnit 3.2.3.

3.2.1. Fænomenologi

Fænomenologien er i sit grundlag en filosofisk retning, og det filosofiske system som fænomenologien er, har derfor også noget at sige om videnskabs teorien. Helt grundlæggende er det filosofiske perspektiv i fænomenologien det, at vi skal tilbage til det som det hele drejer sig om. Det menneskelige førstepersonsperspektiv og den måde hvorpå de fænomener som vi betragter i omverdenen, fremtræder for dette førstepersonsperspektiv (Smith & Eatough, 2012 og Smith & Flowers, 2010). Dette skal ikke forstås sådan, at fænomenologien ender i en erkendelsesteoretisk idealisme, men snarere at man tager et mere radikalt blik på, hvordan vores verden indvirker på menneskets erkendelse af verden. Der eksisterer et gensidigt afhængighedsforhold imellem subjektet og verden – menneskets perception af verden og af sig selv som menneske, er netop betinget af denne væren i verden (Zahavi, 2014). Jeg vil nu redegøre kort for fire, for fænomenologien, centrale pointer.

(1) Fænomenbegrebet – fænomener er det der optræder for mennesket, i forbindelse med mødet med fænomener. Som eksempel hentet fra min praksis kunne jeg nævne fænomenet *skilsmisse*. Fænomenologen vil hævde, at *skilsmisse* findes i verden, at fænomenet *skilsmisse* retter sig imod os fordi det er en del af vores verden. Den måde som *skilsmisse* fremtræder for os er den reelle virkelighed, og vil derfor også determinere hvordan vi vælger at håndtere *skilsmissen*, det er ikke udtryk for en konstruktion i verden – men snarere en samskabelse mellem os og verden (Zahavi, 2014).

(2) Førstepersonsperspektiv – når et fænomen fremtræder, fremtræder det altid for nogen, derfor bliver førstepersonsperspektivet interessant. Førstepersonsperspektivets rettetthed, eller intentionalitet, er formet af personens perception af fænomenet, men også af personens tidligere erfaringer med fænomenet. Hvis vi igen bruger *skilsmisse* som eksempel, så ligger der i min klients forståelse af sin egen *skilsmisse*, indlejret hendes særlige førstepersonsperspektiv af selve denne skilsmisse, men også af hendes tidligere erfaringer med *skilsmisser*, måske hendes forældres

skilsmisse, erfaringer fra hendes veninders *skilsmisser*, omverdenens forståelse af *skilsmisser* og så videre (Zahavi, 2014).

(3) Sagen selv - fænomenerne ér altså deres fremtræden for os, og i kontrast til positivistiske retninger, vil fænomenologien gøre op med den udelukkende kvantitativt reducerbare metode i eksempelvis naturvidenskaberne. I stedet må vi gå til ”sagen selv” som kort sagt betyder, at inden for humanvidenskaberne så vil der forekomme et tab af kompleksitet, hvis vi reducerer menneskelige oplevelser af virkeligheden til kvantitativt målbare objekter. Virkeligheden vil altså, i bestræbelsen på at vi gjorde den mere håndterbar og målbar, miste sin virkelighedskvalitet (Zahavi, 2014).

(4) Livsverdenen – er det som er grundlag for alle de fænomener som optræder for bevidstheden, og den måde vi er i livsverdenen på er jo igennem vores kropslige og sanselige oplevelser og erkendelser af verden omkring os. I fænomenologisk perspektiv har den tidligere videnskab ”glemt” sit tilhørsforhold til denne pragmatiske verden, og fænomenologien ønsker os hen til en bevidsthed om, at livsverdenen er genstandsfelt og fundament for hele vores tilgang til videnskaberne. Dette er ikke en afvisning af videnskab som mulighed, men i langt højere grad en afvisning af videnskabernes konstante tendens til positivisme (Zahavi, 2014).

I relation til mit forskningsfelt, er fænomenologien interessant at beskæftige sig med fordi, den ligger stor vægt på interviewpersonens egne subjektive erfaringer med bestemte fænomener. Dette skaber et rum, hvor der kan være en høj grad af respekt for interviewpersonens egen forståelse af sin situation og det som forskningen retter sig imod. I relation til dette projekt betyder ovenstående, at de refleksioner og overvejelser der bliver en konsekvens af projektet, bunder i de interviewede unges oplevede livsverden. De voksne der også har været til stede i situationerne er ikke blevet spurgt eller på nogen måde inddraget. Det er de unges forældre heller ikke. De unges førstepersonsperspektiv er udslagsgivende for projektets diskussioner.

3.2.2. *Hermeneutik*

Hermeneutik som videnskabsteoretisk baggrund for IPA har en anden funktion end fænomenologien. Hvor fænomenologien hjælper forskeren til, at spørge ind til interviewpersonens egen førstepersonsoplevelse af en given problemstilling, så hjælper hermeneutikken til at forstå den fortolkningsproces, hvor forskeren bearbejder interviewmaterialet (Smith, Flower & Larkin, 2010). En filosof som især har bidraget til hermeneutikken, Martin Heidegger (Heidegger, 2014),

fremhæver at vores tilgang til verden altid er af fortolkende karakter. Dette betyder, at vi som forskere aldrig kan forstå den andens førstepersonsoplevelse, uden at vi belyser denne i vores egen forforståelse (Smith, Flower & Larkin, 2010). Gadamer, Ricoeur og Schleiermacher har på samme måde identificeret, hvad også kaldes den hermeneutiske cirkel. Den hermeneutiske cirkel er netop kendetegnet ved at påvise, at nyopdagede oplevelser og forståelser, kun kan tilgås erkendelsesmæssigt gennem tidligere allerede forståede erkendelser. Altså fortolkninger (Baggang & Fosl, 2010).

Gadamer (2007) var i øvrigt interesseret i, at sproget er det medie vi benytter os af i tilgangen til at fortolke vores væren i verden. Forståelsen af den andens væren i verden, i det IPA inspirerede projekt, bliver derfor til i en horisontsammensmeltning mellem det sprog som interviewpersonen benytter og den betydning jeg som forsker ligger i det benyttede sprogs ordvalg, syntaks, grammatik etc. (Mårtensson, Puggaard & Puggaard, 2016).

3.2.3. Interpretative Phenomenological Analysis

I dette afsnit vil jeg kort redegøre for Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) og hvordan den knytter sig til de kvalitative undersøgelser.

Metoden IPA lægger op til, at vi skal forstå mennesket som selvfortolkende. At vi som individer konstant forsøger at skabe mening med vores eksistens. Deraf kommer også begrundelsen for, at jeg tidligere har beskrevet den hermeneutiske videnskabsteori og dens tilgang til at opnå viden (Smith & Eatough, 2012). Hvis IPA's hovedformål er at analysere, hvordan individer skaber mening af deres levede erfaringer. Implicerer dette også, at IPA tilgangen til fulde metodisk anerkender, at dette ikke lader sig gøre uden at forskeren også fortolker. Det vil sige, det er ikke udelukkende det interviewede individ der tolker på sin omverden og oplevede erfaringer. Forskeren gør det samme. Dette kalder Smith & Eatough (2012) for den dobbelte hermeneutik: forskeren forsøger at forstå interviewpersonens forsøg på at forstå sin verden. IPA forsøger altså at lave en syntese imellem fænomenologien og hermeneutikken. Metodikken bliver dermed deskriptiv, idet den forholder sig til hvordan noget er, for interviewpersonen, men samtidig fortolkende fordi den understreger at intet genstandsområde kan findes uden en forudgående fortolkning (Smith, Flower & Larkin, 2010).

Man kan ydermere karakterisere et IPA studie som et ideografisk studie. Ideografisk på den måde, at projektet stræber efter at forstå enkeltfænomener for deres egen skyld – og ikke for at kunne

udvikle generelle teorier. Dette sættes ofte i modsætning til nomotetiske studier, der i højere grad sigter imod at skabe universelle teorier (Smith & Eatough, 2012). Smith & Eatough kalder IPA metoden for en eksperiental forskningsmetode, som vi her kan forstå som en modsætning til den eksperimentale forskning. Eksperiental hentyder til det engelske ord for ”oplevelse” - ”experience”, altså en forskningsmetode som tager udgangspunkt i interviewpersonens forståelse af og mening i forhold til egne handlinger og motivationer for handlinger (2012).

I et IPA studie anlægges ofte en vinkel, hvor et stort antal af interviewpersoner ikke er ønskværdigt. Fokus er ikke på, i hvilken grad studiets resultater kan siges at gælde for et stort antal mennesker, altså hvorvidt resultaterne kan generaliseres eller er universaliserbare, men i højere grad på at få formidlet deltagernes oplevelser og forståelser – og sætte disse ind i en ramme der viser en dybdegående forståelse fra forskerens side af (Smith, Flowers & Larkin, 2010).

Smith & Eatough (2012) anbefaler at man til et forskningsprojekt af min størrelse bruger 3-4 interviews og holder sig for øje, at det centrale er at opnå dybde fremfor bredde i forskningen.

Netop IPA's fokusering på at opnå dybde fremfor bredde, er en af grundene til at jeg har valgt analysemetoden til mit projekt. Jeg er som tidligere beskrevet optaget af, hvordan disse unge udsatte mennesker, oplever deres kommunikation med andre og hvordan denne kommunikation er medskaber af deres adfærd i frustrationssituationer. Fordi mit sigte så specifikt er på, at opnå viden om, hvordan man kan forstå denne frustrationsadfærd, er jeg derfor nødt til at dykke så dybt ned som jeg kan, i de unges egenfortælling om hvad der sker for dem i nogle konfliktsituationer med, blandt andet, voksne. Jeg har altså ikke brug for 200 unges beskrivelse af hvordan det er at skændes med sine forældre kontra det at skændes med voksne professionelle – men jeg har brug for helt minimalistiske oplevede og selvfortolkede erfaringer fra en lille gruppe unge. For at kunne skabe denne dybde i interviewsituationen kræver det, at forskeren spørger empatisk og interesseret ind til den unges oplevede erfaringer og egne refleksioner over handlinger og motiver for handlinger (Smith & Eatough, 2012), en måde at samtale på som heller ikke ligger langt fra mine øvrige samtaler med udsatte børn og unge. Metodikken tiltaler mig derfor på flere niveauer.

3.2.4. Analyseproces

I det følgende beskriver jeg de analyseskridt jeg foretog i processen, efter at have optaget interviews på lydoptager og transskriberet disse. Skridtene følger IPA skridtene som de præsenteres af Dallos og Vetere (2005).

1. *Læsning og genlæsning af de transskriberede interviews.* Jeg læste interviewsne nogle gange, samtidig med at jeg lyttede til lydoptagelserne.
2. *Kommentarer på venstre side.* Jeg kommenterede på, hvad jeg mente interviewpersonerne talte om. Dette arbejde gjorde jeg hele tiden med min problemstilling i bevidstheden. Jeg forsøgte at formulere sætninger der lændede sig op af, hvad det er jeg ønsker at undersøge med dette projekt, for at sikre mig, at det jeg kiggede efter i interviewsne, relaterede sig til problemstillingen.
3. *Kommentarer på højre side. Kodning af teori.* Jeg læste interviewene igennem igen, og havde særlig opmærksomhed på, hvilke teorier og begreber indenfor Coordinated Management of Meaning der kom til min bevidsthed når jeg reflekterede over de unges svar.
4. *Teksten klippes i stykker og samles i grupper.* Jeg sorterede teksten i forskellige grupper, hvor jeg oplevede at de unge talte om samme temaer. Jeg startede op med omkring 10 temaer som senere blev kondenseret til 4 hovedfund.
5. *Navngivning af temaer.* Jeg giver de fire hovedfund navn og overskrift.
6. *Navngivning af underfund.* I hvert af de fire hovedfund finder jeg underfund eller underkategorier som også navngives. Enkelte dele af tekstmaterialet kasseres i denne proces, da det ikke passer ind i underfundende.

Processen er dokumenteret i Bilag 5, og Bilag 6.

3.3. Interviewovervejelser og rekruttering

Dette afsnit vil omhandle de helt konkrete omstændigheder vedrørende de interviews jeg har udført i forbindelse med dette projekt og mine refleksioner i relation til dette.

Mit valg af interviewpersoner er påvirket af min praksis. Jeg arbejder, ved siden af mit job som underviser på Socialrådgiveruddannelsen i Odense, som behandler på en institution for udsatte børn og unge. Det er på denne institution jeg har interviewet 4 unge mennesker om deres oplevelser med frustrationsadfærd.

Institutionen er indrettet til, at rumme op imod 100 børn og unge og er delt op i tre afdelinger. Den målgruppe af børn man arbejder med på institutionen er primært børn og unge, der overordnet set er i vanskeligheder omkring skole, familie og kammerater, og hvor deres adfærd indikerer, at deres trivsel og udvikling er truet. Konkret betyder det, at børnenes skolegang har været præget af

skoleskift, mobning, fravær og adfærdsproblematikker. De fleste af børnene kommer fra familier, hvor de har oplevet forskellige typer omsorgssvigt og deres opvækst kan have været præget af vold i familien, forældres rusmiddelmisbrug og/eller barnets rusmiddelmisbrug. Nogle af børnene er vokset op med forældre der lider af psykiske og/eller alvorlige fysiske sygdomme. En del af børnene på institutionen har diagnoser rækkende fra eksempelvis ADHD diagnosen til angst diagnoser. Nogle af børnene har svære kognitive vanskeligheder og deraf følgende vanskeligheder ved at følge med i skolen.

Jeg bad afdelingsledere fra de tre afdelinger på institutionen, tale med deres medarbejdere om, hvorvidt de tænkte der var børn på deres afdeling som kunne være interesserede i, at medvirke i en masteropgave. Derudover bad jeg afdelingslederne give de unge mennesker de tænkte kunne være relevante, mit informationsbrev (Bilag 2) og fremsende informationsbrev til de unges forældre (Bilag 3). På den baggrund var der to unge piger der sagde ja, og deres forældre samtykkede også. To drenge som afdelingslederne havde tænkt var relevante havde ikke lyst til at medvirke. I forbindelse med at jeg var på institutionen for at have samtaler, nævnte en voksen en anden pige som kunne være relevant, samt en dreng. Jeg talte med begge børn og sendte efterfølgende informationsbrev til deres forældre. Børnene ville gerne deltage og forældrene samtykkede. Mit datamateriale blev derfor tre piger og en dreng.

Interviewpersoner:

Ditzel – dreng på 15 år. Anbragt på institutionen i et års tid. Har haft vanskeligheder ved at gå i skole tidligere. Vokset op i familie med far med alkoholproblemer.

Yasmin – 15 årig pige. Anbragt på institutionen i et års tid. Har af og til stort hashforbrug. Er vokset op med mor der i perioder har hashforbrug og far der igennem mange år har været alkoholmisbruger.

Celine – pige på 16 år. Anbragt på institutionen igennem de sidste ca. tre år. Har i perioder haft stort fravær fra folkeskolen. Celines far har tidligere haft alkoholmisbrug.

Miriam – pige på 15 år. Anbragt på institutionen i lidt under et år. Miriam har i perioder været meget fraværende fra tidligere skoler. Far har alkoholmisbrug og mor lider af kronisk sygdom.

3.3.1. Interviewguide

Min interviewguide er lagt som bilag (Bilag 4), til dette projekt, men jeg vil i dette afsnit kort redegøre for de overvejelser jeg har haft i forbindelse med udformningen af denne.

Jeg kigger, som en naturlig følge af min konkrete problemstilling, især i mine interviews, efter nogle mønstre der kan indikere at man kan forstå børnene/de unges reaktioner på baggrund af CMM teorien. Dette har haft en betydning for mine overvejelser inden interviewet, men jeg har alligevel forsøgt at udforme interviewguiden så åben så mulig. Både for ikke fra starten af, at punktuere for meget på den unges udtalelser, men også for at give dem mulighed for, at komme med eksempler som lå uden for min fantasi.

Interviewene er formet som semistrukturerede interviews, Brinkmann & Tangaard (2015), ligger vægt på, at interviewer er åben for at fravige interviewguiden til fordel for at følge interviewpersonens fokus. Hvis interviewer har et stort kendskab til den relevante målgruppe der interviewes og den teori der skal arbejdes med senere hen i processen, er der gode chancer for at det semistrukturerede interview kan lykkes med at lyse på emnet for problemstillingen (2015). I relation til, at interviewene er foretaget med børn har jeg også benyttet mig af metoden ”Det improviserede interview” som fremført af Kampmann, Rasmussen & Warming (2017), hvor det er centralt at metoden retter sig imod børn i sårbare positioner og om følsomme emner. Det improviserede interview giver mulighed for, at man som forsker kan skifte imellem forskellige tilgange (form) og spørgsmål (indhold), for at følge barnet. Eksempelvis vil det være i orden at foretage interviewet gående, hvis det er hvad barnet har brug for i interviewsituationen. Det kan også betyde, at en del af interviewet omhandler helt andre emner end det forskeren ønsker at belyse, for at lade barnet have en større andel i at strukturere forløbet af interviewet. Denne tilgang understøttes i øvrigt af Øvreeide (2010), i relation til udviklingsstøttende samtaler, hvor en samtale med sårbare børn beskrives som en zigzagbevægelse mellem det som den voksne finder vigtigt og det barnet ønsker at samtale med den voksne om. Argumentet er, at ved mere systematiske metoder end det improviserede interview, kan vi begrænse børn med mindre artikulerende kommunikationsmønstre i at formulere deres holdninger og beskrive deres livsverdener. Forskningsinterviewet bør derfor, både formmæssigt og indholdsmæssigt, tilpasses og tilgodeses det enkelte barns kommunikative kompetencer og præferencer (Kampmann, Rasmussen & Warming, 2017).

3.3.2. *Forskningsetik ved interview med børn*

Der er en mængde etiske refleksioner jeg har måttet gøre mig inden jeg begav mig ud i, at interviewe sårbare børn og unge til et forskningsprojekt. Som overordnet grundlag for interviewprocessen har jeg modtaget godkendelse fra NSD på den interviewguide og plan jeg har fremlagt for undersøgelsen (Bilag 1). NSD hæfter sig ved forskellige aspekter ved projektet, men understreger især følgende:

- At jeg som forsker er bevidst om min dobbeltrolle, når jeg forsker på egen arbejdsplads. Det kan være svært for de unge at sige nej til en voksen de kender i hverdagen og jeg skal som forsker derfor være opmærksom på at de unge oplever mulighed for at sige nej til at deltage i projektet.
- At det tydeliggøres for børnene at de til enhver tid kan trække deres samtykke til at deltage i projektet – hvilket er særdeles vigtigt når barnet deltager på baggrund af deres tilknytning til en institution som de står i et afhængighedsforhold til.
- At jeg som forsker sørger for, at anonymisere de unge deltagere, både med vægt på alder, køn, geografisk herkomst og aktuelt bosted. Og at jeg så snart transskribering er færdiggjort sletter lydoptagelser.

Udover dette har jeg gjort mig nogle helt grundlæggende overvejelser og refleksioner over, hvad det betyder at interviewe særligt børn og særligt udsatte børn. Øvreeide (2010), understreger vigtigheden af, at vi som voksne altid er opmærksomme på tematisk mestring, vi skal som professionelle forstå og kender til de temaer som børnene vil komme til at tale om. I mine interviews vil temaer omkring det at være anbragt, selvskadende adfærd og eksempelvis konflikter være relevant at have viden omkring. Derudover er den emotionelle mestring et vigtigt element, at jeg som voksen kan "tåle" at høre hvad børnene taler om, uden at fordømme eller sende signaler om at deres tilgang/forståelse af deres situation er forkert. Dette kan også komme til udtryk helt konkret ved, at hvis barnet bruger ord som jeg som oftest ikke selv ville bruge (for eksempel, kælling/idiot/pik med videre), så vil jeg i interviewet være særligt opmærksom på at bruge barnets egne ord i opsummeringer, for at tillægge barnets udsagn værdi og ikke give barnet en forkerthedsfølelse (Øvreeide, 2010).

Endelig har jeg haft en del overvejelser i forhold til det for mig at se vigtigste element i udviklingsstøttende samtaler, nemlig det faktum at vi aldrig må behandle børn som instrumenter i relation til vores egne formål med samtalen. Vi skal altid have en opmærksomhed på, at børnene er i en magtrelation med den voksne og barnet har krav på at få subjektplads (Øvreeide 2010). Dette

kan ske ved, at jeg som voksen har særlig fokus på, hvilke informationer barnet har brug for i samtalen. Dette kommer til udtryk flere gange i mine interviews, hvor jeg forsøger at ”normalisere” børnenes oplevelser og tanker om disse, selvom dette ikke normalt ville være en del af et videnskabeligt interview (Øvreeide, 2010).

Ifølge Løgstrup er et vigtigt grundvilkår for mennesker ”tillid”. Tillid er noget vi ofte tager for givet, men i arbejdet med sårbare mennesker er det især vigtigt at vi er reflekterede over, hvordan vi bruger den tillid vi bliver givet af disse sårbare mennesker. Der er en såkaldt fordring til, at vi er ydmyge i vores modtagelse af tilliden, behandler den anden med medmenneskelighed og omsorg (Andvig, 2010). Jeg håber at min ydmyghed kommer til udtryk i følgende redegørelse for mine refleksioner.

Inden jeg kastede mig ud i dette projekt gjorde jeg mig mange overvejelser omkring det at interviewe disse sårbare børn og unge. En del af mine nuværende kolleger på Socialrådgiver uddannelsen i Odense var meget skeptiske ved mit forehavende. Når jeg drøftede mine planer henviste de ofte til, at børnene ikke kendte konsekvenserne af at deltage i et sådant studie. Et andet argument for at jeg skulle fravælge tilgangen var, at der for nogle af børnene, i selve interviewsituationen, kunne opstå mere terapeutiske oplevelser, som jeg i kraft af at være i interviewerrollen ikke ville kunne tage hånd om, og deraf følgende ville sende børnene ud fra interviewet uforløste og skadede.

Jeg valgte alligevel at holde fast i projektdesignet og interviewe en gruppe af børn og unge, hovedsagligt fordi jeg kom frem til, at jeg rent etisk ville finde det upassende at undersøge børnenes oplevelser, uden at tale med dem selv. Jeg forstod også kritikken som et udtryk for en lidt psykodynamisk tilgang, der forstår børnene som sårbare væsner der i særlig grad kan skades over hele deres livforløb ved små fejltrin i de voksnes tilgang til dem (Hutchinson & Oltedalm, 2006). Min tilgang til kritikken blev også, efter refleksioner med andre kolleger og gode venner, at den var udtryk for et lidt forældet børnesyn. Jeg blev understøttet i dette af Kampmann, Rasmussen & Warming (2017), der påviser en bevægelse over de sidste 30 år hen imod en større forståelse af, at hvis vi skal arbejde med og forske på børns hverdags liv, så er vi nødt til at gå til dem selv for at få svarene. De underbygger dette yderligere ved at støtte sig til FN’s børnekonvention artikel 12, hvor Danmark forpligtiger sig til at børn har ret til at udtrykke deres synspunkter i alle forhold (Kampmann, Rasmussen & Warming, 2017). Set i et bredt perspektiv betyder denne artikel, at børn skal inddrages, ikke kun i personlige forhold, men også i politiske beslutninger og offentlige

samfundsmæssige debatter der har indflydelse på deres hverdagsliv. Jeg mener i høj grad at min problemstilling fordrer børnenes inddragelse ud fra dette perspektiv, da deres frustrationsadfærd på mange måder som tidligere beskrevet, kommer til at definere de voksnes måde at forstå dem på.

3.4. Validitet

Nedenfor vil jeg beskæftige mig med validitetsbegrebet knyttet til den kvalitative forskning. Smith, Flowers & Larkin (2010) beskriver en række perspektiver til at opnå validitet i kvalitativ forskning som tager udgangspunkt i Lucy Yardleys fire principper til at hæve kvaliteten i den kvalitative forskning.

1. Sensitivitet over for konteksten – at forskeren er opmærksom på og bevidst om det sociokulturelle miljø som forskningen foretages i, hvilken litteratur og teori der i forvejen findes om emnet og det materiale der produceres mellem forsker og interviewperson.
2. Forpligtelse og stringens – at forskeren føler en forpligtelse til at beskæftige sig med datamaterialet på en omsorgsfuld måde. Stringensen i bearbejdningen af datamaterialet i analysearbejdet hører også ind under dette punkt.
3. Transparens og kohærens – at de forskellige skridt i forskningsprocessen skal være så gennemsigtige som muligt (forklaring af, hvordan interviewpersoner er udvalgt, refleksioner over analysemetode etc.). Kohærens kommer til udtryk i sammenhængen imellem fx det der undersøges og hvordan det undersøges – at der skabes en indre sammenhæng i forskningsprojektet.
4. Indvirkning og vigtighed – at forskningen der udføres i det konkrete projekt, er vigtig i verden, at forskningen vil noget med verden og potentielt kan have en indvirkning på det professionelle område den beskæftiger sig med (Smith, Flowers & Larkin, 2010).

Jeg finder alle fire krav meget relevante og vil i arbejdet med dette projekt sigte imod at leve op til dem alle. Når alt kommer til alt vil jeg ikke selv kunne vurdere, hvorvidt jeg har levet op til kriterierne, men det er der den uafhængige audit kommer til udtryk i forbindelse med, at dette projekt efter jeg har afsluttet mit arbejde med det, vil blive indsendt til bedømmelse, hvilket også er Smith, Flowers & Larkins svar på, hvordan vi på sigt sikrer at kvaliteten i den kvalitative forskning, til stadighed holdes på et højt niveau (2010). Jeg vil nedenfor kort beskrive, hvordan jeg har forsøgt at leve op til de fire krav.

1. Jeg er kendt med den institution som projektet er udført på og derfor har jeg også et indgående kendskab til de problematikker som de unge lever med, både i kraft af deres

familiemæssige historikker, deres socioøkonomiske forhold og hvilke kulturelle forhold der gør sig gældende på netop denne institution. Jeg har derfor i senere samtaler med de unge, fulgt op på særlige emner og temaer som vi kom ind på under interviewsne. I et enkelt tilfælde har interviewet ført til, at jeg har ændret samtalepraktisk med en af de unge.

2. I arbejdet med datamaterialet er jeg blevet særdeles opmærksom på, at jeg har med sårbare oplysninger at gøre. Hvis jeg følger de refleksioner som mine interviews og de relevante teorier jeg har brugt i projektet, giver mig, så er konsekvensen meget radikalt, at jeg er med til at skabe disse fire unges oplevelser af at være i verden. Jeg er direkte medskaber af deres sociale verdener. Dette har medført, at jeg oplever en meget forsigtig tilgang til at konkludere på det givne materiale.
3. Jeg har forsøgt igennem projektet at afspejle samme transparens som jeg forsøger at afspejle i terapisrummet med de unge. Mit håb er at disse her beskrevne refleksioner kan forstås som en del af denne transparens også.
4. De refleksioner jeg har gjort mig efter at have færdiggjort arbejdet med dette projekt, får uden tvivl stor indvirkning, på i hvert fald min sociale og terapeutiske verden. Jeg underviser til daglig også socialrådgivere og mange af mine studerende er allerede blevet præsenteret for aspekter ved mine fund, som jeg tænker, har betydning for vores etiske tilgang til de udsatte unge mennesker. I den grad det kan lade sig gøre har jeg holdt oplæg for kolleger og andre professionelle i samme fagfelt som jeg selv, for at dele mine refleksioner med dem.

4. Præsentation af Fund

Dette afsnit vil omhandle de fund der er gjort i den kvalitative undersøgelse. I relation til problemstillingen for denne besvarelse knytter afsnittet sig særligt til hovedspørgsmålet: *Hvordan kan vi forklare børns frustrationsadfærd i et Coordinated Management of Meaning perspektiv?* Og forskningsspørgsmålet: 2. *Hvordan forklarer udsatte børns deres frustrationsadfærd?*

I denne præsentation af fund, vil fundende blive underbygget af citater, i nogle tilfælde fulde citater, i andre tilfælde kan enkelte ord eller bisætninger være udeladt for at fremhæve meningsindholdet af det af barnet sagte. Hvis enkelte ord eller bisætninger udelades markeres dette med (...). Hvis det er nødvendigt for mig, at indsætte enkelte ord eller små sætninger, for at fremhæve meningsindholdet, vil dette være markeret med tegnene [ ], det der står indenfor disse tegn er altså forfatterens ord, der er indsat for at forklare det indforståede i samtalen.

Fundende bærer overordnet præg af mit fokus på de unges frustrationsadfærd, som de hver især har haft lejlighed til selv at definere hvad disse indebar – og jeg vil i præsentationen lægge ud med at de unge beskriver hvad frustrationsadfærden kan være for dem. Dernæst bevæger jeg mig i fundende over mod de unges forståelse af, hvad der ligger bag frustrationsadfærden, hvad der så at sige er den levede kontekst bag adfærden. Næste fund knytter sig til de meget enslydende oplevelser de unge har haft af, at blive mødt af voksne og de voksnes møder med frustrationsadfærden, som i alle tilfældene i min undersøgelse, er med til at eskalere de unges adfærd og frustrationer. Endelig vil mit sidste fund centrere sig om, hvad det egentlig er de unge ønsker sig fra de voksne, i mødet mellem den voksne og den unges frustrationer – hvad ser de unge så egentlig som løsningen? Ved brug af IPA identificerede jeg følgende fund og underfund:

1) Når man bliver frustreret går det ud over én selv eller andre.

- Frustrationen vender indad.
- Frustrationen vender udad.

2) Frustrationen kommer, når bægeret er fyldt til randen.

- Familierelationer fylder på bægeret.
- De professionelle voksne fylder videre.

3) De voksnes brug af definitions magten og lysten til at kategorisere de unge skaber frustration.

- Den unge og den unges fremtid defineres.
- Den unges intentioner defineres.
- De voksne definerer hvordan der må kommunikeres sammen.

4) De unges refleksioner over, hvordan bægeret kan tømmes.

- De unges personlige mestringsstrategier.
- Voksne der gør noget andet.

4.1. Når man bliver frustreret går det ud over én selv eller andre.

Dette afsnit omhandler fund, tager afsæt i de interviewede unges fortællinger om, de typer af frustrationsadfærd som de selv har defineret. Jeg har i processen med at analysere interviewsne kategoriseret adfærden i to hovedkategorier. Frustrationsadfærd der bliver vendt ud ad og frustrationsadfærd der bliver vendt indad. Det er klart, at indadvendt adfærd også har indflydelse på omgivelserne, og at udadvendt adfærd også har indflydelse på den enkelte unge, men det som jeg har forsøgt at kategorisere efter har været, den rettet som jeg har tolket i de unges adfærd – altså hvad/hvem adfærden primært har været rettet imod.

Det har kendetegnet alle fire interviews, at jeg har stillet spørgsmålet meget åbent i retning af: ”kan du fortælle mig om sidste gang, hvor du var rigtig vred eller ked af det? Hvad der skete og hvad du gjorde”. Mine spørgsmål af denne type har så i forskellige tempi startet en refleksionsrække hos de unge, hvor enkelte af dem har stillet spørgsmålstejn ved, hvorvidt den situation de umiddelbart kom til at tænke på overhovedet var brugbar for interviewet. Jeg har svaret dem bekræftende og har understøttet dem i, at den første tanke de har haft i forbindelse med mit spørgsmål, har været den vi skulle forfølge.

4.1.1. Frustrationen vender indad.

Det måske tydeligste eksempel på, at man som ung kan vende frustrationen indad, er den tilgang der ultimativt ender med, at man isolerer sig fra de voksne der egentlig er sat til at hjælpe og passe på én. Støtte én og hjælpe én i sin udvikling. Yasmin udtrykker det sådan: ”...jeg vil bare gerne være mig selv, og så kan de være ligeglade med hvordan jeg er...” (Yasmin, linje nr. 364-365). Når jeg spørger mere direkte ind til, hvorfor dette aspekt kommer til at være dominerende uddyber hun, men stadig på et meget ukonkret niveau: ”...fordi at, jeg gider ikke have sådan noget der

[hjælp]...jeg vil bare gerne klare mig selv...” (Yasmin, linje nr. 361). Endnu mere tydeligt udtrykker hun det:

”mmm, altså jeg har bare ikke lyst til at have hjælp...ligesom ja altså når jeg er ked af det...så går jeg ind på mit værelse og græder for mig selv, fordi jeg gider ikke have medsorg og sådan noget der...og hvis folk de spørger om, fordi nogen gange ser jeg ked af det åbenbart ud...og så nogen gange er jeg det også...fordi jeg sådan der ” der er ikke noget galt” og sådan noget...og de bliver ved med at sige der er noget galt..og jeg gider ikke have medsorg og sådan noget der shit der...og så...det er nok også, jeg gider ikke have hjælp fordi at jeg vil gerne klare det selv” Yasmin, linje 391-396).

Det er nærliggende at spørge sig selv, hvorfor Yasmin vælger denne tilgang til, at få hjælp af de voksne, men svaret viser sig måske når jeg spørger ind til erfaringer med voksne senere i interviewet. Jeg vender tilbage til dette i de fundafsnit 4.2. og 4.3.

Ditzel fortæller om en lignende adfærd i forbindelse med at have besøgt sin storebror i et fængsel som broren var indsat i. Ditzel vælger efter selve besøget, ikke at tage i skole, selvom der stadig er skoledag tilbage: ”Så var jeg ikke i skole den dag for eksempel” (Ditzel, linje 246). Ditzel isolerer sig, trækker sig fra den sociale kontekst af skolen. Noget han selv forklarer som en slags begrænsning af skaderne: ”...så derfor var man sådan rimeligt meget slået ud... og sådan i dårligt humør...og normalt når jeg er i dårligt humør, så går det altid udover mange andre og sådan noget ikke?” (Ditzel, linje 308-309). Ditzel tænker, at både for sin egen og for andres skyld er det bedst at han isolerer sig, indtil det dårlige humør har lagt sig.

En anden indadvendt strategi som en af de unge benytter sig af i forsøget på at mestre sine frustrationer er den selvskadende adfærd. Miriams frustrationer kommer ofte til udtryk som enten tankemylder (Miriam, linje 394) eller angstanfald: ”...da jeg fik det mentale sammenbrud i matematik, der fik jeg et angstanfald så snart det var jeg kom ud for døren... (Miriam, linje 761-762). Især tankemylderet forsøger Miriam at tøjle ved hjælp af den selvskadende adfærd. Den selvskadende adfærd tager for Miriam form af cutting i armen med skarpe genstande (Miriam, linje 382- 386). Cuttingen har den effekt, at den fokuserer hendes tanker og lader hende være i nuet.

”Altså, igen for at sige det direkte, jeg synes det er virkeligt satisfying, bare sådan at se blodet...og der er sådan et eller andet virkeligt calm and relaxed over det” (Miriam, linje 516-519).

Her beskriver Miriam meget sansefuldt, hvordan cuttingen beroliger hende, og nærmest skaber en tilstand i hende som opleves tilfredsstillende og, må vi antage, stressreducerende.

4.1.2. Frustrationen vender udad.

”Acting out”, ”adfærdsvanskeligheder” og ”dårlig opdragelse” har været nogle af de begreber vi som voksne ofte forbinder med det jeg her har valgt at klassificere som udadvendt frustrationsadfærd. For de voksne i både professionelle og familiære relationer til den unge, er dette adfærd som vi oftest forbinder med det er være ”problematisk”, det er derfor også denne type adfærd vi oftest reagerer på, når vi opdager den, hvilket vi som oftest gør, da det ligger i netop denne type adfærds natur, at den handler om at gøre nogen derude i den omkringliggende verden opmærksom på den eksistens.

Ditzel fortæller om, at han i forbindelse med en samtale med sin kontaktperson på institutionen, bliver meget vred og frustreret. Samtalens egentlige omdrejningspunkt skulle være værelsesskift, men kommer hurtigt til at handle om, at Ditzel (linje 46-48) gerne vil hjem til sin mor og bo, og kontaktpersonen forsøger at tale ham væk fra dette ønske. Kontaktpersonen argumenterer ud fra en logik der går på, at Ditzels mor tidligere ikke har kunnet passe godt nok på ham. Ditzel (linje 38-39) hører dette som en anklage mod mor om, at hun ikke har været en god nok forælder,.

Ditzel fortæller efterfølgende om, hvordan han reagerer på dette: ”Altså, sådan at man siger hun skal holde kæft og sådan noget” (Ditzel, linje 56), og ”...jeg siger sådan noget ligesom: hold din kæft Signe. Du ved ikke en skid om det, og sådan noget” (Ditzel, linje 66).

Yasmin fortæller om en lignende situation, hvor hun i samtale med en voksen omkring hashrygning bliver bedt om at fortælle, hvor hun får hashen fra (Yasmin, linje 46-50”):

”...og så øhhh, bliver de ved med at sige at de hjælper mig og sådan noget...så siger jeg hold kæft og sådan noget shit der. Fordi at jeg fucking hader dem...fucking klamme” (Yasmin, linje 52-53).

Yasmins forbrug, og til tider misbrug af hash, kommer vi kortvarigt ind på i interviewet som en frustrationsadfærd, hun siger: ”... det er sådan der, min familie gør bare sådan nogle ting der så det er nok også derfor jeg gør det”, (Yasmin, linje 538-539).

Yasmins hashforbrug/misbrug ville kunne falde under både kategorien indadvendt og udadvendt frustrationsadfærd.

Celines frustrationsadfærd kommer blandt andet til udtryk på samme måde som Yasmins og Ditzels, altså som verbale vredesudbrud mod de voksne. I Celines tilfælde er situationen den, at hun sammen med en veninde bliver irettesat af en voksen, fordi den voksne oplever at Celine og hendes

veninde larmer for meget på den afdeling, hvor de bor (Celine, linje 39-41), den voksne beder dem stoppe med at grine og da en ven så kommer forbi dem og siger ”bøh” griner de igen. Den voksne bliver vred og sender Celine og hendes veninde ind på hver deres værelser. Den voksne oplever Celine som flabet, så flabet at han tager fat i hendes arm og skubber hende ind på værelset:

”: mmmm, og så sagde han vi skulle gå...og så blev jeg sur på ham. Eller nej, hvad var det...nu kom jeg fra det...jo så siger han sådan at vi...jamen hvis vi ikke forstår det så skal vi bare ind på værelset. Så sagde jeg sådan, jamen hvad er det vi gør som at vi skal ind på værelset? Og så sagde han, ah men nu skal du ikke være flabet. Og så sagde jeg, men det er jeg da heller ikke og så tog han bare fat i mig og rev i mig.” (Celine, linje 43-47).

Det sidste eksempel på den udadvendte frustrationsadfærd som jeg vil fremhæve her, er Miriams fortælling om, hvordan en af hendes veninder har været udsat for at blive slået af andre unge på institutionen. Miriam opfatter hendes veninde som den svage part, og påbegynder i sin frustration en jagt på den anden unge pige som har slået veninden (Miriam, linje 56-58) og ”...der samlede jeg en mindre flok og rendte rundt på skolen for at finde den her person” (Miriam, linje 82). I sin jagt på den anden pige møder Miriam en voksen, der spørger hvad Miriam skal med den anden pige, Miriam siger: ”...og jeg var sådan lidt, jeg skal i hvert fald ikke snakke... jeg slår hende ihjel” (Miriam, linje 84-85”).

4.1.3. Opsummering

Samlet set, så kan man opsummere den frustrationsadfærd der er fundet i de udførte interviews som adfærd, hvor den unge enten isolerer sig eller skader sig selv. Begge er tilfælde, hvor de voksne ikke nødvendigvis oplever frustrationerne, medmindre de er særligt opmærksomme og lægger vægt på at bemærke de unge. Derudover er der den udadvendte frustrationsadfærd, som træder noget tydeligere frem i de udførte interviews. Denne omhandler særligt verbale udbrud som ”hold kæft”, ”flabetheder” eller endnu mere konkret udtrykt, trusler og verbale ytringer om vold.

4.2. Frustrationen kommer, når bægeret er fyldt til randen.

Jeg har delt afsnittet op således, at jeg starter med de familiære relationer, hvor de unge har oplevet at de voksne har ”fyldt på bægeret” i meget forskellige situationer, for dernæst at beskrive de situationer, hvor de unge oplever, at professionelle voksne, der egentlig skulle skærme og hjælpe børnene i deres udvikling, kommer til at fylde endnu mere på bægeret, så det for de unge bliver sådan, at frustrationsadfærden er den eneste udvej.

4.2.1. Familierelationer fylder på bægeret.

Som jeg vil vise nedenfor, kan det dreje sig om meget forskellige oplevelser de unge trækker på, i relation til deres følelser af, at ”være fyldt op”.

Ditzel beretter om episoder knyttet til hans storebrors fængsling for nogle år siden. I forbindelse med storbroderens fængsling skal Ditzel sammen med sin mor, besøge broeren jævnligt. Ditzel beskriver at:

”Altså... så når vi gik og sådan noget, skulle hjem igen...så kunne man godt se at han var ked af det over at vi skulle gå og sådan noget ikke? Fordi han selvfølgelig ikke gad være der...og at...øh... at jeg følte mig sådan rimeligt ked af det og sådan noget...efter man har været inde og besøge ham” (Ditzel, linje 281-282 og 305-306)

For Ditzel betyder disse oplevelser, at han bliver ked af det og ganske givet får medlidenhed med sin storebror (og måske også sin mor, hvilket han dog ikke nævner i interviewet). I næste afsnit, omhandlende de professionelles reaktioner på Ditzels frustrationer, vil jeg vise hvordan Ditzel oplever at lærerne på hans skole fortolker den adfærd som Ditzel viser efter besøget hos storebroren. Det er på ingen måde sådan, at Ditzel, eller nødvendigvis andre, tænker at Ditzels storebror med vilje gør Ditzels liv mere komplekst, men de omstændigheder som Ditzel befinder sig i, i relation til storebrorens fængsling, bliver vilkår som får betydning for Ditzels liv.

I Yasmins bagvedliggende fortælling om brugen af hash, og adspurgte om, hvad hendes forældre ville tænke om, at hun tænker at hun selv ønsker at mestre brugen og få stoppet misbruget svarer hun: ”hun [mor] ville være ligeglad” (Yasmin, linje 517). Far ville have en holdning bekræfter Yasmin, han ville sandsynligvis blive meget vred og true hende med at slå hende ihjel, hvis han vidste hun ryger hash (Yasmin, linje 521). Men fars stillingtagen vil i Yasmins forståelse i højere grad være betinget af hans tilgang til hash: ”...det er bare fordi han [far] er imod hash...mine forældre er ligeglade med mig” (Yasmin, linje 530 og 532). Igen er der ikke noget der tyder på, at Yasmin opfatter det som forældrenes ”skyld” at de ikke formår at vise hende at de ikke er ligeglade med hende. Hun konstaterer at dette er et vilkår i hendes tilværelse.

Miriam's fortælling tager afsæt i familierelationer hvor begge de voksne, Miriam's biologiske mor og hendes stedfar, er kronisk syge. Dette har betydet, at begge de voksne har været meget sengeliggende (Miriam, linje 243-245), med et stort ansvar pålagt Miriam til følge:

”...der....der var det mig som var der sådan...styrede det derhjemme...øhmhm, jeg skulle forholde mig til budget, jeg skulle gøre rent, lave mad alt det der shit der...ja...og jeg skulle også hjælpe min søster med lektier og sørge for hun kom op om morgenen...lave morgenmad til hende og” (Miriam, linje 237-238 og 240-241).

Miriam fortæller selv, at hun på dette tidspunkt er ca. ni-ti år (Miriam, linje 291).

”...den der teori der med at det, det fik bægeret til at flyde over, altså... jeg var i en rimelig sårbar periode der, og så bare det mindste det ville jo næste være nok” (Miriam, linje 112-113 og 115.)

Her bruger Miriam selv billedet med bægeret der flyder over – hun oplever sig som ”fyldt” af det store ansvar hun har påtaget sig i familien, i en alt for tidlig alder.

Celines beretning om hendes frustrationer omhandler en konflikt med en voksen på institutionen. Under interviewet spørges hun ind til, hvorvidt hun kan komme i tanke om lignende oplevelser fra sit liv. Altså oplevelser hvor de voksne har brugt fysisk magt til at irettesætte hende. Celine fortæller her om perioder i hendes liv før hun blev anbragt på institutionen, hvor hun og hendes mor havde nogle voldsomme skænderier:

”...jeg har jo slået med mor, men det er noget andet...hehehe...fordi der har vi slået ikke slået...jeg ved ikke om det var slået på den måde, det var ikke på den måde...vi har bare skubbet...det var stort set hver dag” (Celine, linje 302, 304-305, 307 og 310).

På den ene side bagatelliserer Celine konflikterne, og ser dem op imod andre unge på institutionen og deres konflikter med forældre, og på den anden side har hun en forståelse af, at det ikke er sådan ens relation til ens forældre skal være: ”...det var ikke sådan noget hvor vi vælter og hvor vi blødte ud over det hele og sådan noget hehehe... [men] det ved jeg jo godt det ikke er normalt” (Celine, linje 323-324 og 329). Som i de andre eksempler italesætter Celine det som vilkår i hendes liv, at der har været fysiske konflikter med hendes mor.

4.2.2. De professionelle voksne fylder videre.

Ovenfor er beskrevet, hvordan de unge har oplevet forskellige familiesituationer, som på forskellig vis har frustreret dem og virket ind på deres funktioner i verden. I dette afsnit vil jeg komme med eksempler på, hvad jeg har fundet at de professionelle voksne møder børnene med i relation til de nævnte eksempler.

Ditzel fortæller i sammenhæng med hans besøg af storebror i fængslet, at lærerne på hans daværende skole, i hans oplevelse, anklagede ham for at være doven, når han ikke kom tilbage i skolen efter fængselsbesøgene:

”Altså mine gamle klasselærere, og sådan noget...de skulle altid blande sig i hvis for eksempel man ikke kom i skole...så skulle de altid komme med en undskyldning om...altså så kom de med nogle mærkelige historier og sådan noget...ehhhh, har du bare ligget derhjemme og sådan noget ikke, og så var jeg sådan, nej det har jeg ikke...og så næste dag så siger de alt muligt med sådan at, du kunne bare være kommet bagefter” og ”har du bare ligget derhjemme og sovet og alt mulig” (Ditzel, linje 230-233 og 248-249).

Ditzels frustration ligger her i, som han udtaler lidt senere i interviewet: ”altså, der ligger en hel historie bagved [at han ikke kommer i skole efter fængselsbesøget] (Ditzel, linje 286). Denne oplevelse mindes han i forbindelse med samtalen med kontaktpersonen på institutionen, omhandlende hans mulige værelsesflytning. Denne samtale kommer jo til at dreje sig om, at Ditzel oplever at den voksne udtaler sig om, at hans mor ikke kan passe på ham, dette irriterer Ditzel fordi han oplever at kontaktpersonen: ”...udtaler sig om noget hun ikke ved noget om” (Ditzel, linje 128).

Yasmin fortæller om tiden før hun blev anbragt på institutionen, hvor hun har gået på otte forskellige skoler (Yasmin, linje 257). Hun oplevede at de voksne på skolen virkede ligeglade med børnene, de var stressede og der var mange aflysninger af undervisningen. Yasmin følte sig meget dårlig til at gå i skole der: ”...men, jeg var rigtig dum der... altså virkelig...jeg kunne ikke noget” (Yasmin, linje 266-267). Denne oplevelse og følelse kobler hun til den aktuelle situation hvor hun i frustration skiftevis taler grimt til de voksne og trækker sig ind i sig selv og isolerer sig. Yasmin fortæller om samtalen med den voksne omkring hendes hashrygning, at han kun vil hjælpe hende, hvis hun fortæller hvem der har skaffet hashen (Yasmin, linje 46-50). Yasmin opfatter den voksnes måde at tiltale hende i situation på, som et udtryk for: ”...enten for at han får en magt eller for at han er pisseligeglåd” (Yasmin, linje 242). Hvilket leder Yasmin til den konklusion, at det er bedre at klare sig selv:

”...altså jeg har bare ikke lyst til at have hjælp...ligesom ja altså når jeg er ked af det...så går jeg ind på mit værelse og græder for mig selv, fordi jeg gider ikke have medsorg og sådan noget der...og hvis folk de spørger om, fordi nogen gange ser jeg ked af det åbenbart ud...og så nogen gange er jeg det også...fordi jeg sådan der, der er ikke noget galt og sådan noget...og de bliver ved med at sige der er noget galt.. og jeg gider ikke have medsorg og sådan noget der shit der...og så...det er nok også, jeg gider ikke have hjælp fordi at jeg vil gerne klare det selv” (Yasmin, linje 391-396).

Miriam oplever også at de voksne professionelle i nogen grad fortsætter i samme spor som de voksne i hendes familie, at hun på forskellige måder stadig må tage det store ansvar. I Miriams tilfælde er omdrejningspunktet hendes selvskadende adfærd, som hun ikke oplever at de voksne tager ret alvorligt:

”altså...der er også flere der har set mine ar og mine sår og alt muligt...men de er alle sammen røvlige glad bogstaveligt talt... altså alle der har set det, eller jeg har snakket med det om...de siger til mig, det er overfladisk, det er ligegyldigt...[og] det virker ikke bare at lade det unge menneske gå med det hele selv” (Miriam, linje 652-653 og 655-656 og 686).

Miriam ser det som et behov alle unge mennesker har, at når de skader sig selv, så skal de voksne tage det alvorligt, men det er ikke det hun oplever ske. Det er nærliggende at se Miriams tankemylder som et resultat af, at hun har for meget ansvar og føler at hun står helt alene med det.

Celine havde tidligere oplevet hendes konflikter med hendes mor som fysiske, i den konkrete situation, hvor hun verbalt overfuser en professionel voksen, er konflikten også blevet fysisk. Hun bliver vred: ”... fordi han tog fat i mig, det gider jeg ikke have” (Celine, linje 56). Celine fortæller senere i interviewet at hun har oplevet andre situationer på institutionen, hvor de voksne har haft fysiske konflikter med hende:

”...og det er ikke engang første gang jeg prøver, for jeg har også prøvet hvor Dennis tog både fat i mig og Karina...og jeg har også prøvet hvor Marlene hun gjorde det og der havde jeg det der, hvor jeg var blevet opereret i foden og så rev hun mig bare ned sådan der, mit hoved ned på gulvet og alt muligt pis” (Celine, linje 254-255 og 257-258).

Samlet set oplever Celine sig som krænket og udsat for de voksnes mistillid, hun kan opregne mange eksempler på, at de voksne ikke behandler hende ordentligt fysisk.

4.2.3. Opsummering

De unge mennesker der er interviewet i forbindelse med denne masterskrivningsproces oplever frustrationer på mange forskellige måder, de fortæller om oplevelser med voksne i deres familier, og professionelle voksne i deres fortid, hvor de på forskellige måder ikke har følt sig i stand til at håndtere den situation de er blevet sat i.

Ditzel skal håndtere smerten over at storebror er i fængsel, de professionelle forstår ikke hans valg i forhold til, at blive hjemme fra skolen resten af dagen, på trods af det, at de fleste af os vel nok ville føle os sårbare og kraftløse efter at have forladt en nær slægtning i et fængsel. Videre oplever han, at voksne professionelle ikke forstår, at når han handler som han gør kan det handle om nogle givne omstændigheder i hans liv, som de slet ikke kender til eller tager det mindste alvorligt.

Yasmin trækker på erfaringer med, at hendes forældre grundlæggende er ligeglade med hende. Disse erfaringer, at voksne som udgangspunkt ikke er egentligt interesserede i hende, oplever hun valideret af professionelle som i forskellige situationer, i hendes forståelse, viser hende at de er ligeglade med hende som menneske.

Miriam har gennem sin opvækst været vant til, at skulle tage ansvaret og ikke at blive hjulpet af de voksne omkring hende. I relation til de professionelle voksne oplever hun det samme. Ingen er oprigtigt interesserede i hendes selvskadende adfærd og dens herkomst.

Celine ser sammenhænge imellem de voldelige konflikter hun har haft med hendes mor, og det at de voksne på institutionen har været fysiske overfor hende i forskellige situationer, hvor de har villet irettesætte hende.

Man kan samlet set forstå de unges oplevelser som en proces, hvor de har oplevet at der gentagende gange er blevet hældt på bægeret og at disse oplevelser fortsætter for dem igennem deres opvækst. Både fra forældre og fra professionelle.

4.3. De voksnes brug af definitionsmagten skaber frustration.

Dette afsnit vil blive det mest omfangsrige fundafsnit. Årsagen til dette er, at de voksnes kommunikation til de unge tydeligt træder frem som det der frustrerer de unge mest og dermed er medskaber til deres frustrationsadfærd. Afsnittet er delt op i tre underfund, med fokus på centrale områder, hvor de unge oplever sig definerede og dermed magtesløse.

4.3.1. Den unge defineres.

Ditzel oplever i samtalen med sin kontaktperson at han defineres ind i en ramme, som han ikke ønsker:

”... for hun taler om min mor som om at øhh at hun ikke giver mig mad og alt muligt, og at hun slår mig og sådan... sådan hun tror min mor er... altså hun siger ligesom at der er en grund til at jeg er kommet herved og sådan noget. Fordi jeg ikke kan finde ud af at være derhjemme.” (Ditzel, linje 79-80 og 82-83).

Man kan forstå det sådan, at Ditzel på den ene side oplever sin familie og fortællingen om den, som definerende, ikke kun for hans mor men også for ham selv og hans selvforståelse: ” Altså jeg føler, altså hun siger også nærmest direkte at jeg er et problem...” (Ditzel, linje 139).

Yasmin har igennem sit ungdomsliv eksperimenteret med både alkohol og stoffer. I interviewet som omhandler samtalen med den voksne på afdelingen på institutionen, beretter Yasmin endvidere om andre oplevelser som hun føler påvirker hendes forståelse af den aktuelle samtale. Yasmin tænker sig, at de voksne der skal passe på hende: ”... tror vel bare at jeg sælger og sådan noget... er narkoman”, (Yasmin, linje 450 og 452). Adspurgte i forhold til, om disse tanker kommer fra at blive sat i bås, svarer hun at hun ofte er blevet kategoriseret som et ungt menneske på vej til at blive:

”ligesom alkoholikere og sådan noget ... det har jeg fået at vide hele mit liv at jeg bliver og sådan noget der...fordi min far har det og det er også derfor jeg skal til det her...øhhh misbrugskonsulent for først så var jeg megaskeptisk overfor det...fordi at jeg følte ligesom at de siger hele tiden til mig...at jeg bliver afhængig...nej at jeg bliver...øhhh alkoholiker og sådan noget der...og jeg kan ikke lide at få at vide sådan noget...jeg har fået det at vide hele mit liv...at jeg bliver det fordi at jeg har jo været på sygehuset og sådan noget der på grund af alkohol og stoffer og sådan noget der og så har de sagt hver gang...at ”jamen du bliver alkoholiker det kan vi allerede se nu” og sådan noget der...det er fucking klamt...jeg bliver fucking ked af det” (Yasmin, linje 462-469 og 471).

Miriam's oplevelse af at blive defineret er mindre tydelig, men tager udgangspunkt i, hvordan de voksne reagerer på hendes selvskadende adfærd, som hun selv tolker som en adfærd der også handler om at bede om hjælp fra de voksne (Miriam, linje 647). Miriam's fortælling om, hvordan de voksne reagerer når de ser sårene har givet hende en forståelse af, måske ikke at være særligt vigtig: ”[den voksne] sagde, næsten ordret til mig at, det er så overfladisk så det er ikke værd at gøre noget ved” (Miriam, linje 440-441). I italesættelsen fra den voksne ligger der en afstandtagen fra, at ville tage Miriam's adfærd alvorligt som et råb om hjælp fra de voksne. Miriam fortæller selv, at hun har forsøgt at inddrage flere voksne i problematikken men:

”altså, der er ligesom en grund til at jeg har snakket med flere af de voksne her på institutionen om det...altså...der er også flere der har set mine ar og mine sår og alt muligt...men de er alle sammen røvlige glade bogstaveligt talt... altså alle der har set det, eller jeg har snakket med det om...de siger til mig, det er overfladisk, det er ligegyldigt” (Miriam, linje 649-650, 652-653 og 655-656)

Miriam's erfaring er, at hendes adfærd, som hun selv tolker som noget de voksne burde kunne se var bekymrende, ikke har noget betydning og dette tolker hun måske også sådan, at hun som menneske ikke er værd at bekymre sig om.

Celine, der interviewes om konflikten med en voksen på afdelingen, der omhandlede at hun ikke vil gå ind på sit værelse som anvist af den voksne, fortæller om en central følelse af, at blive behandlet uretfærdigt: ”... mig og Karina [veninde] vi får altid skylden for alt”, (Celine, linje 165). Samtidig kobler Celine oplevelsen fra institutionen med, hvordan hun oplever at blive defineret hjemme hos

sin mor: ”mor hun tror aldrig på mig... og hun troede heller ikke, at det der med Bent [konflikten med den voksne på institutionen] var rigtigt” (Celine, linje 193 og 195). Celine oplever sig altså som et menneske der defineres ind i en kontekst af, ikke at være til at stole på, de voksne omkring hende forstår hende som et menneske der laver ballade og lyver.

4.3.2. Den unges intentioner defineres.

De unge mennesker der er interviewet til dette masterprojekt, oplever sig ikke udelukkende defineret på, hvad de er for nogle mennesker. Som i alle relationer tolkes der også, af deres omgivelser, på deres intentioner med deres adfærd. Her beretter de unge, om forskellige erfaringer med, at deres gode intentioner bliver fortolket som noget negativt.

Ditzel oplevede som allerede beskrevet, at de lærere han havde tidligere definerede ham som doven og ugidelig i forbindelse med, at han ikke kom i skole de dage hvor han havde besøgt sin storebror i fængslet: ”...altså de havde bare det der billede med, at jeg bare ville være hjemme og sådan noget...og jeg bare sådan fuck skole og sådan noget ikke” (Ditzel, linje 296-297). I virkeligheden, fortæller Ditzel, havde han selv helt andre tanker om, hvorfor han ikke tog i skole efter fængselsbesøgene: ”... man [var] sådan rimeligt meget slået ud... og sådan i dårligt humør...og normalt når jeg er i dårligt humør, så går det altid udover mange andre og sådan noget ikke?” (Ditzel, linje 308-309). Det der altså også lå som intentionen bag Ditzels fravær fra skolen, udover at han var bange for ikke at kunne koncentrere sig og så videre, var også et ønske om både at beskytte sig selv og andre for eventuelle konflikter i sammenhæng med, at han blev så nedtrykt af at besøge sin storebror. De voksne misforstår i hans perspektiv fuldstændig hans intentioner, hvilket giver ham store frustrationer.

Yasmin har som ovenfor beskrevet oplevet, at de voksne presser hende for at fortælle hvor hun har fået den hash fra, som hun bliver taget i at have røget på institutionen. Til at starte med fortæller hun at hun selv har den med, men det tror de voksne ikke på:

”... [den voksne]tror ikke på at det er mig... Tine [en anden voksen] kom også ind til mig og sagde at jeg skulle lade være med at lyve og sådan noget.. så siger jeg til hende ”jeg lyver ikke” fordi det er mig der havde det med ikke også” (Yasmin, linje 92-94).

Hendes egentlige intention er at beskytte en dreng som hedder Michael, som hun mener at de voksne tror det er der sælger. Ifølge Yasmin er Michael slet ikke en del af hele konflikten og har ikke haft noget direkte med hashrygningen at gøre. I interviewet spørges Yasmin om, hvorvidt det

at hun ikke vil inddrage Michael i samtalen med de voksne handler om, at hun er bange for repressalier fra Michael? Yasmin benægter dette: "... jeg synes bare det var synd for ham" (Yasmin, linje 133). Her faldt også intervieweren i samme grøft som de professionelle voksne som Yasmin beskriver, at intervieweren kommer til at tolke hele situationen meget mere som kriminalitet, end det er i hendes øjne. Vi voksne sætter ifølge Yasmin hende i en rolle, hvor hun er småkriminell og vi vil "efterforske" hvad det egentlig er der er sket. For Yasmin handler det langt mere om relationer.

Miriam beretter om en enkelt voksen som har taget hendes selvskadende adfærd alvorligt – men som alligevel tolkede forkert i relation til hvad der var Miriams intentioner med adfærden. Den voksne som Miriam fortæller om, reagerer ved først at sige: "...okay det her bekymrer mig, så hun gik ind og rodede hele mit værelse igennem for at finde den mindste form for noget skarpt...men åbenlyst fandt hun det ikke...hehe" (Miriam, linje 658-660). I Miriams forståelse var det altså sådan, at den voksne har forstået Miriams bagvedliggende intentioner med den selvskadende adfærd har handlet om noget rent adfærdsmæssigt. Altså at hun ved at fjerne muligheden for at finde noget skarpt, har kunnet afværne Miriam fra at foretage den selvskadende adfærd. Miriam tænker selv, at hendes intentioner er helt anderledes:

"altså, og hvis man virkelig gerne vil selvskade, så kan man gøre det med stort set alt:... om så du lukker et menneske inde i sådan en der, firkantet boks med puder hele vejen rundt, så kan de bruge deres fucking negle til at selvskade...for igen det...det virker ikke bare at lade det unge menneske gå med det hele selv...men det vil heller ikke hjælpe at rode ens værelse igennem for at finde skarpe ting...for seriøst...man kan bruge sine negle hvis det er det" (Miriam, linje 662 og 666-667 og 686-688).

Miriam siger her, at hendes adfærd ikke bare skal ses som en bevidsthedsløst adfærd, men som en kommunikation der burde facilitere at de voksne gav sig tid til at være nysgerrige på den unge.

Celine oplever at de voksne definerer hende som "flabet" fordi hun spørger hvorfor hende og veninden sendes ind på værelset: "fordi jeg spurgte hvad det er vi gør siden vi skal på værelset...sagde han jeg ikke skulle være flabet" (Celine, linje 146 og 148). Celine oplever selv, at det for hende mere handler om, at hun ikke følte at hun havde forstået hvordan hendes adfærd hang sammen med konsekvensen: "og så sagde jeg, at jeg heller ikke var flabet jeg spørger bare fordi jeg ikke ved hvad jeg gør forkert", (Celine, linje 150-151). At den voksne stadig opfatter Celines adfærd som et udtryk for flabethed ses i hans følgende handling, hvor han tager fat i hendes arm og skubber hende ind på værelset.

4.3.3. *De voksne definerer hvordan der må kommunikeres sammen.*

Den kommunikation der finder sted mellem de voksne og de unge defineres ifølge alle de unge, af de voksne.

Ditzel oplever at han i sin frustration over at blive kategoriseret som ovenfor vist, også bliver rammesat i forhold til, hvordan han må give udtryk for denne frustration:

”jeg siger sådan noget ligesom, hold din kæft Signe. Du ved ikke en skid om det og sådan noget... Hun siger sådan, du skal tale ordentlig og så siger jeg jamen så skal du holde din kæft hahaha” (Ditzel, linje 66 og 75).

Så udover at være defineret i sin personlighed med videre, bliver han også irettesat for sin frustrationsadfærd, hvilket leder ham videre ind i frustrationen.

I forbindelse med ”efterforskningen” af Yasmins hashrygning oplever hun at ”han [den voksne] siger det på sådan der en arrogant måde” (Yasmin, linje 138). Noget der for hende betyder ”...man tror man er bedre end andre og sådan noget der...” (Yasmin, linje 174). For Yasmin i hendes opvækst, har arrogancen været en noget man kunne bruge i kommunikationen med andre, hvis man ville opnå en eller anden form for magt:

”altså... jeg gør det hvis jeg er oppe at skændes med nogen, fordi så bliver de sådan der irriteret og sådan noget der og så gider de ikke mere... [det handler om] at få magten eller for at han er pisse ligeglad” (Yasmin, linje 218-219, 225 og 242).

I kommunikationen, hvor den voksne som tidligere beskrevet ovenfor, tilkendegiver at ville hjælpe Yasmin, oplever hun altså samtidig, at han sætter reglerne for et spil, hvor han forsøger at få magten over hende i kommunikationen. Eller fordi han blot vil vise hende at han er helt ligeglad med hende – en erfaring som hun også har med sig fra tidligere oplevelser med voksne.

Miriam referer til samtaler med voksne professionelle i hendes hjemkommune fra den gang hun var ni-ti år gammel. Her oplevede hun, at de voksne socialrådgivere ikke ville lytte til hende, fordi hun ikke var ret gammel. På trods af, at hun der levede i en familie hvor de voksne ikke kunne tage vare på dem selv, og hun havde et for stort ansvar, så blev hendes efterspørgsel efter hjælp overhørt, fordi de voksne kun lytter til andre voksne:

”...men mig, ni, ti år ufornuftigt lille barn man ikke skal lytte til... øhmm, sagde at tingene ikke fungerede... i forhold til en mor og en papfar der virkede sunde og friske og sådan... som er voksne som man vil lytte til... sagde at alting gik rigtigt godt.” (Miriam, linje 291-292 og 294-295).

Celine udtrykker meget tydeligt, hvordan hun oplever at der bliver talt med hende i sammenhæng med, at de voksne vil rettesætte hende:

”mmm, ja og så taler de nogle gange til dig som om du er et dyr eller en hund eller sådan noget... så siger de du skal gøre sådan her, og sådan her, du må ikke det og det...som om de skal bestemme det hele over én og man ikke kan bestemme noget selv” (Celine, linje 278-279 og 281-282).

Og samtidig med at hun har denne oplevelse af, at de voksne taler til en som om man er et dyr, så oplever hun en uretfærdighed i den voksnes fokus på hendes adfærd og ikke på sin egen: ”og det sjoveste ved det hele var, at han stod og råbte af os, så det er jo ligesom ham der larmer... for han begynder at råbe så hele huset kunne høre det”, (Celine, linje 135-137).

4.3.4. Opsummering

Samlet set fortæller disse fund om, at de unge mennesker der er interviewet til dette projekt, har masser af erfaringer med, at det er de voksne der definerer dem som mennesker. Oftest er deres erfaringer, at de voksne definerer dem negativt, som enten dovne, løgnere, misbrugere, tabere eller ligegyldige. De unge oplever det som om deres egentlig helt reelle intentioner bag deres handlinger misforstås og kategoriseres som værende negative, hvor de unge selv opfatter det som om deres intentioner har været positive. Når så de unge viser deres frustrationer over denne kategorisering og misforståelse, taler de ind i nogle allerede definerede rammer af de voksne som definerer dem yderligere i de voksnes øjne. De unge oplever sig uden reel indflydelse på, på hvilke præmisser kommunikationen skal foregå.

4.4. De unges refleksioner over, hvordan frustrationerne kan mindskes.

Dette afsnit vil pege på, i hvilke kontekster og hvilke relationer de unge har oplevet, at føle sig godt tilpasse og ikke at have reageret med frustrationsadfærd. Relationer der på forskellige måder har været med til at hèle det selvværd der er lidt skade i andre kontekster.

Derudover vil afsnittet også relatere sig til de unges forståelse af de problematikker de er stødt på i kommunikationen med voksne, idet man kan forestille sig, at drømme om de voksnes gode handlinger, kan pege henimod, hvor de unge føler sig svigtede.

Afsnittet er delt op i to underfund der centrerer sig om forskellige tilgange til, hvordan frustrationsadfærd kan mindskes – hvis den ønskes mindsket. Nogle af de unges strategier er umiddelbart individuelt baserede, andre strategier retter sig imod de relationer det har til de voksne.

4.4.1. De unges personlige mestringsstrategier.

En mestringsstrategi for nogle af de unge er at understrege det personlige ansvar og den individfokuserede forståelse af, at de på trods af at være unge udsatte mennesker, stadig har magt over eget liv. Ditzel taler i relation til andres bekymringer for, om hvorvidt han får en god skolegang, om at: "...for det er jo mig selv der kan lave *min* historie...så hvis jeg gerne *vil* have den, så kan jeg få den [en uddannelse]" (Ditzel, linje 517-518).

Yasmin italesætter hendes tilgang til at løse problemerne med hash sådan at hun forstår det som udelukkende i hendes magt at ende forbruget: "så finder jeg selv ud af at jeg ikke skal ryge...fordi jeg ved jeg finder ud af jeg ikke skal det" (Yasmin, linje 502). Hun tænker det endda endnu videre og påtager sig ansvaret for sine måske kommende børn:

"... jeg vil aldrig lade mine børn drikke eller ryge hash når de er tretten...og heller ikke...hvis de bliver seksten så skal de heller ikke ryge, der må de gerne drikke...men altså ikke ryge" (Yasmin, linje 562-563).

Miriam vender det der har været svært for hende, til noget positivt, til noget som hun kan bruge videre i sit liv. At have skulle tage ansvar for en hel familie i en tidlig alder har:

"... også hjulpet mig virkeligt langt, sådan, den dag i dag...altså...blandt andet så ved jeg alt om, hvordan man gør rent og alt det der shit...men jeg ved sgu også hvordan man laver de første hundrede opskrifter stort set så ..." (Miriam, linje 262-264).

Så for Miriam bliver en måde at mestre vanskelighederne, at hun tager dem til sig og ser dem som kompetencer hun har opnået. En anden strategi Miriam selv benytter sig af, i relation til den selvskadende adfærd er, at hun har opsøgt forskellige metoder der kan være alternativer til cutting:

"altså det...nu ved jeg ikke om du har hørt om det der med en elastik rundt om håndledet og så sidde og svirpe med den...[og] det og være ude i badet og så skrue så langt ned for temperaturen du overhovedet kan..." (Miriam, linje 551-552 og 555-556)

Igen, et eksempel på, hvordan den unge selv påtager sig ansvaret for at inddæmme de negative konsekvenser af frustrationsadfærden.

4.4.2. Voksne der gør noget andet.

Udover de individuelle måder at mestre frustrationsadfærden på, er der også situationer, hvor de unge har oplevet voksne tage ansvaret.

Ditzel fortæller om en anden voksen der deltager lidt i hans samtale med den voksne på afdelingen. Ditzel oplever som tidligere beskrevet at den voksne, Signe, udtaler sig om noget hun ifølge ham ikke ved noget om. Jens der også deltager i samtalen spiller en meget mindre rolle, men ikke desto mindre oplever Ditzel at han har en helt anden tilgang til ham: ”han taler kun om det han ved noget om”, (Ditzel, linje 134). Her kan man tolke, at Ditzel tænker, at Jens ikke er en voksen der på samme måde sætter ham i bås og kategoriserer ham. Ditzel nævner også sin far, som han oplever, ser mere lyst på Ditzels fremtid. Ditzels far sig ifølge Ditzel:

”Ditzel han er sgu....han er en god dreng...han passer sin skole og sådan noget...altså når han siger sådan nogle ting såååå....så bliver jeg selvfølgelig glad og sådan noget ikke..og så tænker jeg...sådan....øhhh ja, eller det er lidt svært at forklare men altså det er altid meget rart at høre... at der er én der sådan siger at de tror på én.” (Ditzel, linje 531, 535 og 537-538).

Ditzels oplevelse er altså, at det at nogen tror på ham og på det gode i ham, har betydning for hans liv og for hans reaktioner. Lidt samme konklusion kommer Miriam til, når hun forsøger at forklare, hvad det er hun har brug for når hun laver selvskade:

”... helt ærligt... jeg ved det ikke... øhmm og jeg ved heller ikke hvad unge mennesker der gør det, generelt set har brug for... men oftest er det at finde grunden til hvorfor man gør det... og så kunne få snakket ud om det og sådan... finde en løsning, hvis man kan kalde det det.... det er højst sandsynligt det bedste man kan gøre...” (Miriam, linje 679-680 og 682-684)

Hun ønsker sig, at de voksne begynder at kigge bagved adfærden, fordi som hun siger:

”Man ved jo ud fra videnskab og psykologer what so ever alle de der kloge mennesker... at hvis man går med noget virkeligt, virkelig længe... så bliver det tilsidst for meget for en” (Miriam, linje 713-715)

Dette kan læses som en erkendelse af, at Miriam ikke oplever at hun som ungt menneske kan stå alene med alle de problemer hun oplever, at hun er afhængig af, at der er voksne der tager hende alvorligt. Som et eksempel på, hvordan en ven har reageret, for Miriam positivt, da han opdagede at

hun skar i sig selv fortæller hun: "... han endte med at stikke mig en lussing..." (Miriam, linje 488). Miriam tolker det sådan, at vennen følte sig magtesløs og frustreret over at hun skader sig selv. Miriams egen fortælling om situationen er, at vennen dernæst krammede og sagde undskyld (Miriam, linje 500). Vi kan for eksempel tolke det sådan, at det Miriam ønsker sig i disse situationer, er genuine og autentiske reaktioner fra menneskene omkring hende. Miriam nævner også som noget særligt, sin relation til sin farmor, en relation der har båret præg af, at hos farmor, havde Miriam ikke det store ansvar, men kunne få lov at være barn og blive forkælet:

"...fra jeg var helt lille af...da har hun virkelig forkælet mig...af helvedes til altså... det...bare...bare jeg var den mindste smule træt, så kom hun med morgenmad på sengen til mig virkelig og så... hun har gjort...hun har gjort alt for mig...hvad der hed pligter og øhhh...ting jeg skulle forholde mig til og sådan, jeg skulle ikke gøre noget som helst...hehehe. Og altså, sådan er det stadigvæk" (Miriam, linje 317-319 og 321-323).

Celine beskriver også, hvad det er der kan gøre hende glad hjælpe og støtte hende. I forbindelse med at hun ofte oplever at de voksne ikke stoler på hende fortæller hun:

"... fordi sådan er det hver gang, også til sagsbehandlermøde, for når min afdelingsleder, altså hver gang der er noget så siger de altid at det ikke passer og så tror alle på dem, undtagen far... det gør mig bare glad..." (Celine, linje 225-226 og 230).

Igen er det et eksempel på, at følelsen af, at der er nogen der står på én's side i de konflikter man har i sit liv, er støttende og vigtigt.

4.4.3. Opsummering

De unge mennesker der er interviewet til dette projekt angiver både individuelle og relationelle redskaber til, at mindske frustrationerne. De individuelle redskaber kan forstås som forskellige måder hvorpå de unge forsøger at få magten tilbage over deres tilværelser, ved selv at påtage sig ansvar. Eller også ved at ændre fortællingerne fra, at det har været negative erfaringer de har fået med sig fra deres tidligere barndom af, til at de har lært noget de kan bruge resten af livet.

Udover de individuelle redskaber nævner de næsten alle relationer til andre, især voksne, som en måde at blive mindre frustreret på, og dermed til at have mere af den frustrationsadfærd som de voksne reagerer så negativt på. De støttende relationer bør ifølge de unge bære præg af at være autentiske, med fokus på den unges gode intentioner og troen på den unges kompetencer i livet.

4.5. Samlet opsummering af fund.

De fund der er gjort i forbindelse med denne undersøgelse peger alle på, at der er en bred variation over, hvilke typer frustrationsadfærd de unge kan udvise, men groft set kan adfærden vende udad mod verden eller indad mod dem selv.

Man kan forstå en bevægelse i udviklingen af de unges frustrationsadfærd således, at de alle kommer fra udsatte positioner, familiært og samfundsmæssigt. Denne udsathed præger deres relationer til de voksne i deres nærhed. Dette sker primært, i de unges forståelse, ved at det voksne professionelle behandler dem på måder som kan opfattes som devaluerende og umenneskeliggørende, de unge oplever sig selv som i bedste fald ligegyldige. Dette oplever de unge komme til udtryk både i decideret handling fra de voksnes side af, men også især også i kommunikationen mellem de unge og de voksne.

De unge har for de fleste vedkommende erfaringer med voksne der gør noget andet og synes at opleves udviklingsstøttende i stedet. Det der ifølge de unge karakteriserer disse voksne, er at de tror på de unges gode intentioner og også på deres livsduelighed.

5. Diskussion og Refleksioner

I det følgende afsnit vil jeg diskutere og reflektere over de fund jeg har gjort mig i mit studie. Jeg vil diskutere mine fund med baggrund i relevant teori, med hovedvægt på kommunikationsteorien Coordinated Management of Meaning.

Fundene har følgende overskrifter og diskuteres i samme rækkefølge som de blev fremsat i fundkapitlet:

1) Når man bliver frustreret går det ud over én selv eller andre.

- Frustrationen vender indad.

- Frustrationen vender udad.

2) Frustrationen kommer, når bægeret er fyldt til randen.

- Familiereationer fylder på bægeret.

- De professionelle voksne fylder videre.

3) De voksnes brug af definitionsmagten skaber frustration.

- Den unge og den unges fremtid defineres.

- Den unges intentioner defineres.

- De voksne definerer hvordan der må kommunikeres sammen.

4) De unges refleksioner over, hvordan bægeret kan tømmes.

- De unges personlige mestringsstrategier.

- Voksne der gør noget andet.

Min problemstilling, som jeg forholder mig til gennem hele diskussionskapitlet, er:

Hvordan kan vi forklare børns frustrationsadfærd i et Coordinated Management of Meaning perspektiv?

Og de tre forskningsspørgsmål er:

1. Hvad er de grundlæggende begreber i teorien Coordinated Management of Meaning?

2. Hvordan forklarer udsatte børns deres frustrationsadfærd?

3. Hvilke konsekvenser vil eventuelle fund kunne have for den terapeutiske situation?

5.1. Når man bliver frustreret går det ud over én selv eller andre

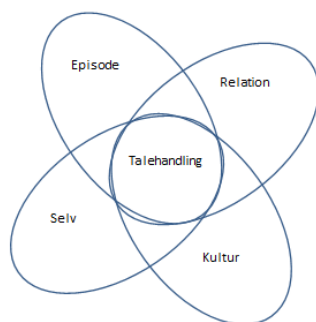
I dette afsnit vil jeg vise, hvordan CMM forklarer de unges adfærd som handlinger, der sker i en kontekst af tidligere oplevelser og erfaringer. Frustrationsadfærden er koordineret med tidligere samspil mellem de unge og voksne.

Overordnet set kan man argumentere for, at omdrejningspunktet for dette projekt er det begreb jeg har valgt at kalde for ”frustrationsadfærd”. De unge mennesker jeg beskæftiger mig med i projektet kan have meget ”adfærd” som verden uden for den enkelte unge, opdager og forholder sig til. De unge selv er i interviewsituationen blevet bedt om, at vælge et tidspunkt, hvor de følte sig vrede eller kede af det (eller frustrerede over et eller andet), og derfra er de begyndt at fortælle om en adfærd de har haft og som de voksne derefter har reageret på. I en systemisk/narrativ kontekst vil man derfor ret hurtigt forholde sig til, at det er den enkelte unges egen punktuering der udgør organiseringen af interaktionen med den/de andre (Pearce, 2007). Det er altså de unge der i deres italesættelse af situationerne hvori frustrationsadfærden har vist sig, har dannet og skabt en begyndelse, en midte og en slutning af fortællingen om situationen. Derudover nævner Pearce også (2007) at der i denne strukturering af forståelsen af interaktionen, foregår en plotdannelse. En tillæggelse af mening til sammenhæng mellem begyndelse, midte og slutning på fortællingen. Når Ditzel fortæller om sin oplevelse af, at hans kontaktperson bevæger sig fra en samtale om værelseskift på institutionen, over i en samtale om, hvorvidt Ditzels mor har været en ”god nok” mor og videre over i et skænderi der ender med at der bliver sagt og råbt skældsord (Ditzel, linje 36-101), så er det Ditzels punktuering og forståelse af, hvad plottet var i samtalen. Derfor kan det også være, at hvis de voksne der indgik i disse situationer var blevet interviewet, så havde de haft helt andre forståelser af, hvad der var plottet og hvordan fortællingen skulle punktueres.

Frustrationen vender indad og udad

Både Yasmin og Ditzel beretter om frustrationsadfærden som en isolation fra omgivelserne. De trækker sig og fravælger de voksnes hjælp. Ditzel sætter endda ord på, at det også handler om at beskytte andre og sig selv, for de konsekvenser hans dårlige humør kan have, efter at have besøgt sin bror i fængslet. Pearce (2007), bruger begrebet ”logisk kraft”, til at forklare, at mennesker af og til reagerer på bestemte måder, uden præcis at kunne forklare hvorfor. Den logiske kraft er udtryk for det pres der kan hvile på os i bestemte situationer, for at handle. Det vil ofte være sådan, at vi ikke kan forklare verbalt hvorfor den ene eller anden handling bliver valgt i situationen, hvilket er særligt tydeligt i tilfældet med Miriam, hvor hun beretter om den selvskadende adfærd, som noget

hun ikke kan forklare, hvilken hjælp der vil være sufficient. Det er også svært for hende at sige andet, end at adfærden er tilfredsstillende for hende. De handlinger der udspringer af den oplevede logiske kraft vil ofte medvirke til at vi fastlåser det mønster vi allerede er en del af, hvorimod handlinger der ikke i første omgang opleves som nærliggende og umiddelbare ofte vil kunne have skabe andre mønstre (Pearce, 2007). Dette skal ikke forstås på den måde, at de unge i denne undersøgelse selv bør finde andre udveje, men skal forstås som en understregning af, at når de unge ikke får hjælp til at gøre andet end det ”de plejer”, så forbliver de også i de samme handle-mønstre. At trække sig ind i sig selv, isolere sig og eventuelt påføre sig selv smerte for at mærke smerten kan vi også forstå ind i CMM’s serpentinermode (Hansen, 2013):

Samtlige (tale)handlinger vi foretager, kan forstås som indlejrede i de fire kontekstniveauer, Episode, Relation, Selv og Kultur (Pearce, 2007). Dette vil sige, at vi kan forstå de unges handlinger, både de udadvendte og de indadvendte, som koordinerede ind i disse unge menneskers tidligere oplevede kommunikative fællesskaber. Når Celine, Ditzel og Yasmin har verbale følelsesudbrud imod de voksne og råber grimme ord og beder de voksne om at ”holde kæft”, eller når Yasmin isolerer sig og Miriam skærer i sig selv, så er alle disse handlinger at forstå som talehandlinger, hvori de unge vil sige noget til omgivelserne. De unge selv oplever ved den udadvendte frustrationsadfærd, at de siger fra overfor de voksnes magt og ved den indadvendte handler det i højere grad om at beskytte sig selv imod oplevelsen af at blive svigtet på ny. Med serpentinermode (Hansen, 2013) kan de unges adfærd her forstås sådan, at den kultur de unge lever i, deres selvfortælling, den relation de er i med netop den aktuelle voksne og den måde de forstår episoden på, har betydning for, hvilken handling de vælger til, at kommunikere deres frustration ud i verden (Pearce, 2004). Denne kommunikation foregår altså i koordination med de unges tidligere oplevede

kommunikation med voksne, de unge kommunikerer så at sige, på et kæmpe bagtæppe af oplevede talehandlinger fra andre voksne og når de unge kommunikerer på måder, hvor de vil vise deres frustration, så handler det både om tidligere oplevelser i én til én interaktionen, men også om nogle allerede givne omstændigheder der ligger i vores verden og kultur (Kristensen, 2007a), for eksempel barn-voksen relationen, hvor vi antager i den givne verden, at de voksne har magten over børn og at de voksne ved, hvad der er godt for børn.

5.2. Frustrationen kommer, når bægeret er fyldt til randen

Det gælder for de situationer de unge har beskrevet, både i relation til voksne professionelle og til voksne familiemedlemmer, at de trækker disse situationer ind i interviewet i forbindelse med, at de bliver spurgt til, hvordan tidligere oplevelser ligner den de har nævnt som en aktuel situation, hvori de har udvist frustrationsadfærd. Det er altså igen de unge selv der punktuerer og skaber den plotforståelse i deres fortælling, hvorpå vi kan forstå deres kommunikation. Der er tidligere i denne besvarelse nævnt en metafor Pearce selv beskriver for CMM, som en forståelse af menneskelivet som en masse individer der vandrer rundt på en scene i et skuespil. De forsøger at finde andre skuespillere at kommunikere meningsfuldt med, men der er intet manuskript og ingen mulighed for at metakommunikere om handlingen/handlingerne på scenen. Alle ønsker de at koble sig til noget meningsfuldt, men ingen ved hvad hinanden ”spiller” (Kristensen, 2007a). De unge oplever, jævnfør denne metafor, måske at de igennem fortiden har fundet noget mening og sammenhæng i den kommunikative verden. Denne mening trækker de på, når de kommunikerer med de professionelle voksne og deres familier i dag.

I dette afsnit vil jeg gennemgå hver enkelt interviewpersons fortælling med et mere kronologisk blik, for derefter at koble relevant teori på de forskellige oplevelser de unge har haft med frustrationsadfærden. Flere af de teoretiske begreber jeg benytter vil være relevante i forhold til alle de unge, men for at undgå for mange gentagelser søger jeg, at anskue de unges fortællinger med lidt forskellige perspektiver. Min hovedvægt vil være på at benytte CMM, men der vil også være andre teorier/perspektiver i spil, som på forskellige måder relaterer sig til CMM. Jeg har valgt i gennemgangen her, at samle de unges beskrivelser under hvert enkelt navn, fordi kronologien for hver enkelt unge menneske er vigtig for at forstå de kontekster der ligger bag den aktuelle frustrationsadfærd. Når jeg fx gennemgår Ditzels fortælling om hvilke kontekster han trækker på i den aktuelle konflikt med en voksen, frygter jeg at meningen og sammenhængen forsvinder, hvis

jeg ikke lader de unge træde frem her som enkeltpersoner, fordi de netop alle fire taler om forløb og sammenhænge i deres egne fortællinger.

Ditzel

Ditzel beretter om situationen med hans fængslede storebror, at han selv var ked af at skulle efterlade sin storebror i fængslet efter besøgene. Denne følelse kan i et CMM perspektiv forstås som en del af Ditzels selvfortælling. Ditzels selvfortælling bliver måske, at han er et menneske der er ked af at hans bror er i fængsel, han er et menneske der føler medlidenhed og samtidig også et menneske der kan have svært ved at håndtere disse følelser, idet han vælger at blive hjemme for ikke at risikere at skade andre. Selvfortællingen er i CMM et udtryk for det oplevede selv, det fænomenologiske selv. Selvfortællingen skabes i relation til omverdenen og igennem vores kommunikation med denne, storytelling om omverdenen og sker med ord der lånes fra vores kultur (Holmgren, 2004). Set i det perspektiv, er Ditzels selvfortælling om ham selv: et ungt menneske der sørger og måske er forvirret over sin brors situation og hvordan han skal føle i den. Ind i dette følger de professionelle voksne håndtering af Ditzels følelser. De voksne beskylder ham for dovenskab og for at være uengageret i sin skolegang. Dette plot bliver Ditzel mindet på, da han interviewes om en konkret situation, hvor han har udvist frustrationsadfærd fornyelig. For ham var episoden den, at der igen var en voksen professionel der udtalte sig om noget, som hun ikke vidste noget grundlæggende om. Ditzels oplevelse af, hvilken episode han var i, sammen med sin kontaktperson i samtalen om værelsesskift, blev altså bestemt af nogle tidligere oplevelser med voksne, hvor han ikke har oplevet sine følelser taget alvorligt. Fra at Ditzel måske ville have navngivet episoden som ”Samtale Om Værelsesskift” blev det mere til ”Skænderi Om Hvordan Min Mor Er”. Episoder er netop karakteriseret ved, at de er det navn som de deltagende parter ville kalde den aktuelle udveksling af talehandlinger. Den enkeltes forståelse af episoden bestemmer dermed også, hvilke talehandlinger man gør brug af (Holmgren, 2004; Pearce, 2007).

Yasmin

I Yasmins tilfælde, kan det også lade sig gøre at lægge CMM teorien ned over det forløb hun selv beskriver. Hun oplever familiemæssigt, at de relationer hun er en del af, har båret præg af, at de voksne har været ligeglade med hende. Relationer betegner i CMM den del af de menneskelige interaktioner som man ikke kan henføre til enkeltdele. I et relationsperspektiv er det dermed ikke muligt, at forstå delene af relationen (i Yasmins tilfælde relationen Yasmin og mor eller relationen Yasmin og far), uden at kigge på hele relationen. Man kan ikke forstå relationen ved blot at have øje for én del af den (Pearce, 2007, Gergen og Mellon, 2017). De fortællinger Yasmin fortæller om sig

selv og oplever andre fortæller om hende, kommer igennem relationerne til at danne baggrund for det selvmanuskript hun handler ud fra. I dette tilfælde oplever Yasmin de voksne sige: ”vi er ligeglade med dig” og selvmanuskriptet bliver til: ”jeg er ikke værd at tage alvorligt” eller lignende. Hvis vi tager denne kontekstforståelse med videre ind i Yasmins fortælling, så oplever hun senere i sit liv, at voksne på en skole hun gik på, var ligeglade med at hun ikke kunne følge med fagligt. Disse oplevelser ligger bag ved Yasmins reaktioner i den helt nutidige situation, hvor en voksen siger at han vil hjælpe hende. Yasmin kan ikke forstå det anderledes, end at han enten forsøger at snyde hende til at fortælle om, hvem hun har købt hashen af, eller at han i bedste fald i virkeligheden er helt ligeglad med hende. Denne kontekstuelle kraft, der tvinger Yasmin til at reagere negativt på den voksnes tilbud om hjælp sker fordi, der i alle kommunikationssituationer er en kraft der bygger på individets levede historie. Kontekster der er med til at fastholde individet i sin overordnede fortælling om sig selv (Hansen, 2013).

Miriam

Miriams fortælling tager udgangspunkt i den kontekst, at hun er vokset op med kronisk syge voksne. Hun har oplevet i høj grad at skulle føle og tage ansvar for de helt almindelige opgaver der er i en familie. I italesættelsen af Miriams nuværende vanskeligheder, som bla. tager afsæt i tankemylder, stress og deraf følgende selvskadende adfærd, understreger hun vigtigheden af, at de voksne hjælper den unge med at stoppe den selvskadende adfærd, at de voksne tager et ansvar. Her kan man i et CMM perspektiv se en ret tydelig sammenhæng imellem de for Miriam kontekstuelle kræfter fra hendes selvfortælling (Pearce, 2007), og den måde hun forstår sine vanskeligheder på, og ikke mindst den hjælp hun et eller andet sted mener, er den eneste tilstrækkelige fra de voksne.

Miriam nævner flere gange forgreningspunkter, hvor hun mener de voksne professionelle kunne/skulle have sagt noget andet. Forgreningspunkter er som tidligere beskrevet, de tidspunkter i en given episode, hvor man kan sige at samtalen formes og de implikative kræfter sættes i spil. For Miriams vedkommende handler det konkret om de situationer, hvor de voksne ikke tager hendes selvskadende adfærd alvorligt. Hun oplever at de voksne betegner den som ”overfladisk” m.m. I Miriams øre bliver det til, at de voksne tænker hendes snitsår er ligegyldige, og dette hører hun i netop det øjeblik i samtalen, hvor hun egentlig har mest brug for at de voksne tager hånd om hende og hendes råb om hjælp til omverdenen. I Søren Hertz’ og Peter Langs forståelse af Miriams cutting, kan vi bruge begrebet ”invitation”. Invitationsbegrebet fordrer, at vi ser børn og unges ”problemadfærd” som invitation til at være nysgerrige på deres liv og på de paradokser der fører barnet til at benytte sig af de adfærd som de gør nytte af i deres liv (Hertz, 2015). Ved at tænke for

eksempel Miriams cutting som en invitation, så flytter vi vores nysgerrighed fra det individuelle og over på, hvad os der er ”inviteret med” kan gøre i fællesskabet og relationerne for at skabe en forandring (Hertz, 2015). Udsatte børn og unge udtrykker sig ganske ofte paradoksalt, hvilket vi også kan tolke ind i Miriams handlinger. Hvis oplevelsen af at have et alt for stort ansvar leder til stress og tankemylder, så ligger der noget paradoksalt i, at hendes frustrationsadfærd bliver at hun har svært ved at bære ansvaret for sin egen krop. De voksne sender hende imidlertid et klart og tydeligt signal om, at hendes invitation ikke er blevet modtaget, og hun oplever selv at skulle mestre ansvaret for kroppen alligevel. Peter Lang siger i *Invitations and Integrity* (Kristensen, 2007b):

”Everything that the child does, if we look at it as if it was an invitation, then we connect with it in a different way... and this notion that what a child does, especially when they are being emotional is expressing their kind of morality...some kind of morality, and once you treat what they are doing as an invitation, you honor their morality”

For Miriam betyder det, at når den voksne ikke tager imod invitationen om at undersøge nærmere, hvorfor hun skærer i sig selv, så tages hun ikke alvorligt som det selvstændige individ hun er. Hendes integritet som menneske, med alt hvad det indebærer af, at være noget værd som menneske, underkendes.

Celine

Celines aktuelle situation er den, at en voksen har taget fat i hende og skubbet hende ind på hendes værelse, for at opnå ro på den afdeling hvor Celine bor. Kontekstuel forbinder Celine denne episode med lignende episoder med hendes mor, hvor hun ikke har følt, at hun er blevet forstået i sin frustration. For Celine er hendes forståelse af, hvilke episode (Pearce, 2007), hun står i, den samme i forhold til den professionelle på institutionen, som alle de episoder hun har haft med sin mor, hvor Celines mor har brugt fysisk magt, til at kontrollere Celine. Celine husker senere i interviewet flere episoder på institutionen, hvor hun har oplevet at de voksne har brugt fysisk magt overfor hende. I disse episoder bliver Celines ”invitation” eller frustrationsadfærd at bruge skældsord over for de voksne, kalde dem grimme ting. Det paradoksale her bliver, at Celine i virkeligheden ønsker sig, at de voksne hjælper hende med at forstå situationen, hun forsøger at invitere til at de voksne hjælper hende med at opnå ro og overblik. Den kontekstuelle kraft fordrer så af hende, at hun på grund af tidligere oplevelser i samme typer kommunikationsepisoder, der er endt i mere vold, må passe særligt meget på sig selv og sin integritet i skænderiet. Konsekvensen bliver, at hun for ikke at miste sig selv, indtager en position som voksne betegner som provokerende

og ”flabet” (Pearce, 2007). Celines frustration bliver et udtryk for den ikke opfyldte drøm hun har om, at de voksne vil tage hånd om hende i de svære situationer (Lang & McAdams, 2006). Det teoretiske perspektiv er her, at al frustration er udtryk for, at det enkelte menneske har en drøm om noget som kunne være anderledes, det er i virkeligheden denne drøm som de unge inviterer os til at undersøge samme med dem (Kristensen, 2007b). Indenfor den narrative teori arbejder Michael White med et begreb han kalder for ”det implicitte men fraværende” som grundlæggende betegner samme problematik (White, 2006). Michael White skelner, i den måde vi beskriver vores livsverden på, imellem repræsentationel beskrivelse og relationel beskrivelse. I vores beskrivelser af de mellem menneskelige interaktioner er vores beskrivelser netop ikke repræsentationelle, men relationelle. I det han kalder for en enkeltbeskrivelse af en bestemt situation, er der altid den anden side, dobbeltbeskrivelsen, som er den relationelle og ofte ikke er bevidst eller erkendt for den enkelte, det fraværende men implicitte (White, 2006). For Celine her, er det fraværende men implicitte, måske at hun ønsker sig at de voksne tager et ansvar for kommunikationen, så den ikke løber af sporet. Når hun ikke oplever at de tager dette ansvar, inviterer hun de voksne ved at skrue op for skældsordene. Hun har brug for at de voksne bringer ro over episoden, men hendes erfaringer fortæller hende eventuelt, at det kan ende helt galt, hvis ikke hun tager ansvaret. Det der ikke er nærværende i samtalen mellem Celine og den voksne på afdelingen bliver den voksnes ro og overblik, og samtidig er netop dette i meget høj grad tilstede implicit i Celines drøm om, hvordan kommunikation med de voksne skal være. Manglen på ro og overblik fra den voksne, i sammenhæng med Celines drøm om netop dette og den logiske kraft der fordrer at hun handler selvom det skaber fastlåsthed i kommunikationen (Pearce, 2007), skaber en situation, hvor den voksne til sidst må bruge den fysiske overmagt alligevel. Celine oplever sine fysiske grænser overskredet og ligeså hendes integritet som menneske (Kristensen, 2007b).

5.3. De voksnes brug af definitions magten skaber frustration

Dette afsnit vil tage udgangspunkt i den afmagtsfølelse som de unge beskriver i relation til deres kommunikation med de voksne i de aktuelle situationer. Afmagtsfølelsen og oplevelserne af at blive definerede fylder meget igennem alle fire interviews. De teoretiske perspektiver jeg her vil benytte mig af er igen naturligvis CMM, men også mere abstrakte teorier omkring magtrelationen imellem mennesker vil blive anvendt.

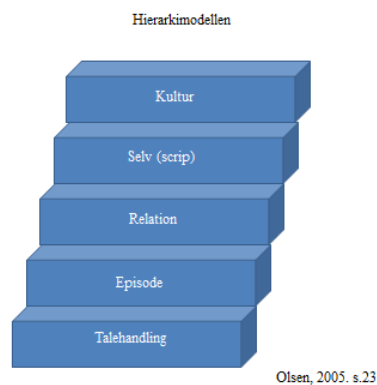
Ditzel oplever sig defineret som et udsat barn med en mor der ikke kan finde ud af at passe ordentlig på ham. Det Ditzel her reagerer på, er ikke så meget det der bliver sagt om mor, men mere

den grundlæggende oplevelse af, at de voksne ofte udtaler sig om noget som de ikke har viden nok om. I den aktuelle episode bliver det den voksne kontaktpersons forestilling om, hvad det er for en omsorgssituation som Ditzel har levet under og kommer til at leve under, hvis han kommer hjem til sin mor igen. I den huskede og erfarede episode, er det oplevelsen af, at lærerne på den gamle skole forstod ham som doven og uengageret i sin skolegang der blev tydelig. I begge tilfælde har de voksne stor magt over Ditzel og deres måde at forstå hans situation på, kan have stor indflydelse på, hvordan hans liv former sig. For eksempel kan de voksnes forståelse af, hvordan hans mor er som omsorgsperson have betydning for, om han nogensinde kommer hjem og bor hos hende igen. Magtaspektet bliver således meget tydeligt i Ditzels samtale med den voksne. Ditzel oplever ikke, at den voksne er reflekteret eller bevidst om dette. White fremhæver netop magtaspektet som noget vi i særlig grad skal være bevidste om i det terapeutiske arbejde med udsatte mennesker, fordi de på mange måder i forvejen oplever magtesløshed (White, 2006). Han beskriver forskellige principper som kan hjælpe os til dette, blandt andet transparensprincippet som tilskynder os til at være transparente i vores terapeutiske overvejelser igennem det terapeutiske forløb. I Ditzels tilfælde kunne den voksne have vist en transparens i forhold til hendes bekymring for Ditzels tilværelse, fremfor en normativ italesættelse af hans mor. En tilbagegivelsespraksis (White, 2006), hvor terapeuten fokuserer på, at give Ditzel tilbagemelding på, hvordan man kan forstå hans reaktioner, frustrationsadfærd, oven på samtalen om hans mor ville også kunne bidrage til, at mindske den tydelige magt der ligger hos den voksne i situationen.

Yasmin oplever sig defineret som alkoholiker og som stofmisbruger. Både af de voksne i hendes fortid og i hendes nutid. Sideløbende oplever hun sig som værende ligegyldig for de voksne, samtidig med at hun bliver beskyldt for at være skyld i det hele. Hun beskriver selv, hvor ked af det og frustreret det gør hende, på den måde at blive kategoriseret og defineret. Helt grundlæggende kan man argumentere for, at den sociale verden som Yasmin oplever at blive sat ind i, ikke skaber plads til at hun kan føle sig anerkendt. Axel Honneth (2006), taler i den forbindelse om tre anerkendelsessfærer. Vi skal alle anerkendes med følelsesmæssig opmærksomhed, kognitiv respekt og social agtelse for ikke at miste vores positive forhold til os selv. Yasmin oplever i de episoder hun henviser til, både at føle sig ikke anerkendt på sit følelsesmæssige behov, fordi de voksne ikke viser hende interesse, hendes forældre oplever hun som ligeglade med hende. Hun føler sig sandsynligvis heller ikke anerkendt i fællesskabet og vist social agtelse. Det der kendetegner denne anerkendelsessfære er netop det at blive positivt set, for den rolle man spiller i interaktionen med andre mennesker. At individet bliver forstået som det unikke væsen det er med alt hvad der deraf

følger af kompleksitet og modsatrettede følelser og handlinger (Honneth, 2006). I relation til netop dette fremstår det tydeligt i interviewet, at Yasmin føler sig kategoriseret og sat i bås som et menneske det kun kan gå skidt her i livet, og at det er hendes eget ansvar at rette op på. Pearce (2007) understreger flere gange, at det der kendetegner kommunikation er, at det er skaberen af vores sociale verdener. At vores brug af ordene bliver definerende for, hvordan den verden vi lever i, bliver oplevet. Netop denne forståelse trækker tråde tilbage til den socialkonstruktionistiske videnskabsteori som den er formuleret af Kenneth Gergen (2017), hvor sproget og den måde vi vælger at italesætte vores sociale samspil på, har en definerende karakter for vores måde at være i verden på.

Miriam italesætter selv sin frustrationsadfærd som en adfærd de voksne burde reagere på og tage alvorligt, her er vi næsten tilbage i Langs (2007) og Hertz's (2015), forståelse af adfærd som invitationer, og Whites (2006), tanker om det implicitte men fraværende. Men igen sat i forhold til hierakimodellen fra CMM (se model nedenfor), kan Miriam berette om fyldige fortællinger om, ikke at være blevet lyttet til af voksne. Hun formulerer det selv sådan, at det handler om at man som voksne ikke lytter til børn på ni-ti år, der fortæller til myndighederne at det ikke går godt derhjemme. Den kulturelle kontekst (Pearce, 2007, Holmgren, 2004), er her, at vi i den vestlige kultur som Miriam er vokset op i, ikke tillægger børns oplevelser samme værdi som de voksne. Dette får betydning for Miriam's selvfortælling, konsekvensen bliver, at hun ikke oplever sig som værende betydningsfuld, hendes besværligheder i verden angår ingen andre end hende selv. Hun må klare sig selv. Dette smitter af på hendes relationer til omverdenen, hun taler måske ikke med voksne om det svære i hendes liv, de voksne begynder at betragte hende som lukket og selvtilstrækkelig. Disse fortællinger tager hun med ind i de enkelte episoder hun står i med voksne. Hun kommer måske til at forstå episoderne som udtryk for netop de punktueringer (Pearce, 2007), der fremhæver, at hun ikke bliver taget alvorligt. Også når det gælder selvskader. Endelig har alle disse kontekstuelle kræfter betydning for den enkelte talehandling Miriam bruger i helt konkrete samtaler med voksne (Pearce, 2007. Olsen, 2005. Hansen, 2013. Holmgren, 2004).

I Celines tilfælde bliver det meget tydeligt, at den måde hun oplever sig talt til føles dehumaniserende. Celine sammenligner de voksnes måde at tale til hende på, som når man taler til en hund. Der bliver talt i kommandoer, der bliver udøvet konsekvenspædagogik, uden interesse for børnenes indre liv oplever hun. Hendes holdninger og hendes syn på verden bliver negligeret synes hun. I relation til temaet for dette masterprojekt, passer Celines oplevelser meget præcist sammen med den italesættelse som satte gang i tankerne bag hele dette projekt. I videoen som der henvises til i indledning og afgrænsning (afsnit 1.2.) til dette masterprojekt, citeres Peter Lang for at sige:

”Everything a child does, if we look at it as an invitation, then we connect with it in a different way. And this notion that what the child does, especially when they are being emotional, is expressing their kind of morality...” (Peter Lang Foundation, 2013 og Kristensen, 2007b).

Den fortælling der kommer før denne sætning omhandler en dreng på otte år, der føler sig dårligt behandlet og dehumaniseret af de voksne der skal hjælpe ham. Drengen er diagnosticeret med ADHD og de voksne irettesætter ham og skælder hele tiden ud. Peter Lang (Peter Lang Foundation, 2013), fortæller at en dag da lærerne siger noget til drengen, eksploderer han og vælter borde og stole og de voksne må holde ham. Peter Langs kollega spørger drengen hvorfor han blev så vred og drengen svarer:

”Because they treat me like a dog... You should hear it. Sit. Stand. Come here. Do this. Do that. That is not treating me as a person” (Peter Lang Foundation, 2013 og Kristensen, 2007b).

Peter Langs gengivelse af drengens oplevelser med de professionelle voksne, ligner på mange måder Celines italesættelse af det der er skaber hendes frustrationer. Celine føler sig dehumaniseret og ikke forsøgt forstået. Hun bliver magtesløs i sit eget liv.

Kendetegnende for alle fire unges oplevelser er, at de i forhold til deres oplevelser med professionelle voksne føler sig gjort magtesløse og sat uden for indflydelse på, hvordan andre opfatter dem og deres levede liv. De unge forsøger på forskellig måde at udøve modmagt, et begreb som Paolo Freire (1974) introducerede i sin bog om de undertrykkes pædagogik, hvor det er centralt at de magtesløse samfundsgrupper og de udsatte oplever sig undertrykt af magthaverne. I de fire unges tilfælde er det tydeligt i alle interviewene, at de oplever en form for undertrykkelse som de forsøger at frigøre sig fra. At forstå de unges udfordringer på denne måde giver også rum for, at reflektere over Michael Whites (1987), begreb om "agenthed" eller "personal agency". Agenthed betegner det enkelte individs mulighed for at føre sit liv i den retning som individet selv ønsker det. For de fire unge i dette projekt, er det netop oplevelsen af agenthed som man kan argumentere for, bliver begrænset. De kommer til at føle sig som objekter i de voksnes fortælling og forståelse af dem, fremfor at kunne være medskabere af deres egen fortælling, at kunne agere subjekter i egne tilværelser. Judith Butler (2010), taler i relation til kønsdiskurser om en såkaldt abjektgørelse. I den her aktuelle kontekst kan begrebet bruges til, at understøtte det ovenfor beskrevne, som den følelse de unge interviewede erfarer af at deres subjekter på mange måder er frataget al legitimitet. Endelig bør det understreges, at med den sene Wittgensteins sprogfilosofi i mende, hvor hovedtanken er at ordene betyder det de bliver brugt til (Wittgenstein, 1971, Holmgren, 2004 og Pearce, 2007). De her berørte unge deltager dermed i Wittgensteinske sprogspil, hvor deres oplevelse er at meningen bliver at fratage dem deres agenthed og subjekt position i verden. Pearce (2007), deler som tidligere beskrevet denne forståelse med Wittgenstein og man kan ud fra et CMM perspektiv pege på, at disse unges sociale verdener bliver skabt til at fratage dem den smule de i forvejen har. De unge oplever sig sat i positioner og definerede som objekter, hvor de ikke kan gøre andet end at reagere med en modmagt i form af frustrationsadfærd, som desværre i mange tilfælde bekræfter de voksne i, at de unge ikke magter at mestre deres liv og udstikke retninger for det.

5.4. De unges refleksioner over, hvordan bageret kan tømmes

I dette kapitel omhandlende diskussion af de fund der er gjort i selve undersøgelsen har tilgangen været, at der er mange udfordringer for de unge. Mange oplevelser af, hvordan tingene ikke fungerer for dem, hvordan de føler sig stemplede af de voksne, oplever sig magtesløse og de både familiemæssige og professionelle relationer de er en del af er kendetegnede ved, at handle om at fratage de unge deres mulighed for at skabe dem selv. I det følgende afsnit vil det gennemgås hvilke positive oplevelser de unge har haft med mestring af livet. Oplevelser af, at kunne være agenter (White, 1987) i eget liv.

De unge giver udtryk for to forskellige tilgange til, at opleve mestring i deres tilværelse. En tilgang der fokuserer på deres personlige ansvar og mestringskompetence. Det er meget nærliggende at se på denne tilgang som en direkte udløber af ovenstående diskussion i forhold til de unges oplevelse af at blive frataget subjekt rollen i eget liv. Den modmagt (Freire, 1974), de repræsentere bliver dermed så meget desto mere vigtig at centrere omkring egne individuelle resiliensfaktorer. Resiliens skal her forstås som et begreb der forklarer, hvordan børn og unge der har oplevet betydelige risikofaktorer, modgang og stressorer på trods af dette alligevel udvikler sig positivt og alderssvarende (Borge, 2004). Når Ditzel, Yasmin og Miriam alle tre fremhæver det personlige valg der ligger latent i deres vej ud af udfordringerne, så passer dette meget godt med Antonovskys (1987), begreb Sense Of Coherence (SOC). SOC består af tre dele, 1) håndterbarhed – nye situationer kan påvirkes, 2) mening – de nye situationer man vil opleve er logiske og rummer en grad af forudsigelighed og 3) forståelse – de nye situationer er overkommelige og gennemskuelige (Antonovsky, 1978 og Kvello, 2013). Som centralt for de tre unge bliver altså, hvordan man vælger at ”tage” imod de udfordringer man oplever i sit liv. Kan man forstå udfordringerne, er de overskuelige og kan man som ung faktisk gøre noget anderledes, så har man også mulighed for at ændre på det ellers givne. Kvello (2013), kalder også det de unge i denne tilgang benævner, for attribuering til indre forhold. Denne attribuering træder særligt tydeligt frem i samtalen med Miriam, hvor hun argumenterer for, at hendes opvækst med den megen ansvar, har vist hende at hun kan klare mere end de fleste og at hun på nogle punkter er bedre rustet til voksenlivet, end mange af hendes jævnaldrene.

En anden tilgang de unge beskriver til, hvornår deres ”bæger tømmes” og frustrationerne bliver mindre, er i samværet med voksne som viser en anden forståelse af de unge end de er vant til. Ditzel, Miriam og Celine har alle tre oplevet voksne som har givet dem andre forståelser af dem selv end de ellers var vant til. For Ditzel og Celine har det været deres fædre, som på forskellig vis har italesat en tro og tillid til, at de to unge var gode mennesker der nok skulle få et godt liv. Miriam beskriver, hvordan hendes farmors nærvær har været en kilde til forkælelse og en mulighed for hende for, at fralægge sig noget af det ansvar hun har følt i sit eget hjem. At have en signifikant voksen der tror på én og som viser omsorg og subjektplads er noget som der forskningsmæssigt er en høj grad af evidens der taler for (Kvello, 2013, Sørensen, 2013, Borge, 2004, Perry, 2011). En anden model der bygger på en kombination af de ting som de fire unge nævner i interviewene er Information, Normalisering og Relationer (INR), (Christiansen, 2015). De tre perspektiver indføres for, at understøtte børns mestring af deres udsathed. Informationen fra voksne om, hvad det er der

”er på færde” i de unges liv. For Miriam information om, hvad det vil sige at leve med kronisk syge forældre, for Yasmin information om, hvad det vil sige at leve med forældre der drikker for meget etc. for at skabe en mulighed hos de unge for at opleve en Sense Of Coherence og understøtte egen mestring. ”Normalisering” understøtter samme del af mestringen, at den unge får medoplevelser (Øvreeide, 2010), på hvordan det er at skulle leve med voksne med forskellige problematikker. Medoplevelser forstået som den voksnes italesættelse af at det for eksempel er helt normalt, hvis man som menneske ikke kan koncentrere sig i tysktimerne i skolen, hvis éns forældre er alvorligt syge eller rusmiddelmisbrugere. Medoplevelsen tjener her det formål, at fjerne en del af stemplingen fra den unge. Det kan dog også handle om, at give den unge medoplevelse på, hvordan det må være at alle de signifikante voksne der er i deres liv er professionelle og dermed ”kun” er der fordi de får penge for det. Medoplevelsen bliver altså en slags ”empati der siges højt”. Endelig er der Relationer, som beskriver det essentielle i, at barnet/den unge ikke står alene med sine kampe i livet, men har allierede i signifikante voksne (Christiansen, 2015). Voksne der tror på en og ”skriver” andet en bekymrende og begrænsende fortællinger om de unge. Det som Celine betegner som en far der altid tror på hende, eller som Ditzel fortæller om som en far der italesætter ham som en ”god dreng”.

I et CMM perspektiv kan fokus lægges på Pearces (2007)begreb om forgreningspunkter. Bestemte situationer i samtalen, hvor deltagerne kan vælge at handle anderledes, for at skabe nye muligheder for udvikling. Der hvor man som voksen i de her aktuelle eksempler skaber implikative kræfter (Hansen, 2013), der giver mulighed for på sigt, at de unges selvfortællinger, relationer, episodeopfattelser og dermed talehandlinger bliver anderledes. Denne dobbelthed, at vi ved at italesætte den unge anderledes og mere mestringsorienteret og positivt, både skaber en forandring i de unges oplevelse af dem selv og dermed også i de unges fremtidige handlinger på grund af at de kontekstuelle kræfter, bliver helt central.

Hele denne forståelse taler også ind i Batesons begreb om information som en registrering af forskelle i det neurologiske system. Betegnelsen, at information består af forskelle der gør en forskel (Bateson, 1984), kan netop bruges her, fordi den information de unges synes at opleve som værende en forskel, er forskellen på hvordan de voksne der tror på dem og viser tillid til deres agenthed (White, 1987), adskiller sig fra andre voksne.

5.5. Opsummering af diskussion

Nedenfor vil jeg lave en opsummering af diskussionskapitlet og særligt fokusere på at vise, hvordan CMM teorien kan være gavnlig i arbejdet med de udsatte børn og unge og deres frustrationsadfærd.

At kigge på de fire unges fortællinger igennem CMM teorien har peget på forskellige vigtige aspekter. Blandt andet har hierakimodellen, serpentinermodellen og de kontekstuelle samt implikative kræfter der peger på, at de unge bringer mange tidligere kontekster og oplevelser i disse kontekster med ind i den enkelte samtale med de professionelle voksne, skabt et sprog for mig, der allerede har gjort det lettere at italesætte de unges præmisser tydeligere overfor andre fagpersoner. Den udtrykkelige og etiske fordring der ligger eksplicit fremme i CMM teorien er ligeledes praktisk brugbar i arbejdet med udsatte børn og unge. Bevidstheden om, at vi i den enkelte talehandling med det enkelte barn, er medskaber af individets sociale verden og dets forståelse af sig selv i verden er af stor værdi, og ikke så meget forskellig fra begreber der i øvrigt er præsenteret i anden socialkonstruktionistisk litteratur, så den giver umiddelbart mening ind i det praksisflet jeg beskæftiger mig indenfor. Der er i det hele taget mange overlap i forståelser, begreber og refleksioner mellem CMM teorien og den narrative og systemiske tilgang til arbejdet med udsatte børn og unge.

Det der især blev fremtrædende i diskussionskapitlet, blev de unges oplevelse af afmagt og mangel på mulighed for at distancere sig fra den definition de professionelle voksne har lagt ned over dem. Frustrationsadfærden bliver på den måde et udtryk for de unges ønske om at frigøre sig fra disse begrænsende definitioner. En frustrationsadfærd som de i flere tilfælde godt selv kan se er irrationel men ikke desto mindre bliver ved med at gentage. Frustrationsadfærden kan dermed med god grund ses som netop en invitation til, at vi voksne bliver nysgerrige på, hvad det er de unge kæmper med i deres liv af særlige udfordringer som skaber denne adfærd. Hvad det er for oplevelser og kontekstuelle kræfter der har formet deres (tale)handling og hvorfor og hvordan. Desværre viser projektet blandt andet også, at de voksne tolker frustrationsadfærden som udtryk for adfærd der skal korrigeres og at de unge dermed vil opleve flere irettesættelser, hvilket egentlig er kontraproduktivt i forhold til det som de unge ønsker sig. I andre tilfælde er frustrationsadfærden så indadvendt, at de voksne slet ikke opdager den, og de unge lades helt alene med deres mestringer.

Samlet set er det for nogle af de unge nærmest kafkaske processer de føler de har stået i, med en større mængde voksne som de egentlig troede skulle hjælpe dem og støtte dem, dette kan måske handle om at voksne ofte tænker den destruktive adfærd udelukkende som udtryk for noget

læringsteoretisk, og at vi så ved at "fjerne" vanen, fjerner adfærden. Men hvis ikke vi prøver at kigge bag ved adfærden kommer vi ikke til at få den information som kan skabe en forskel.

Vi kender alle til frustrationsadfærd og vi har den alle af og til, men disse unges frustrationer er større end de flestes og dermed bliver deres adfærd også på mange måder mere ekstrem. Når vi som voksne vil hjælpe disse unge, skal vi altså have en særlig opmærksomhed på vores magt og den forståelse af de unges verden som vi bibringer dem i kommunikationen med og om dem. Som sagt, dette vil ifølge CMM gælde i alle livets forhold, at vi som den danske filosof K.E. Løgstrup understreger: "...aldrig [har] med et andet menneske at gøre, uden at [vi] holder noget af dets liv i [vores] hånd." (Løgstrup, 2015). Så ovenstående gælder både for mødet med kassemedarbejderen i dagligvarebutikken, men jo også for det professionelle møde med de udsatte børn og unge.

Frustrationsadfærden, og de voksnes håndtering af denne, viser sig at være et omsiggribende element, hvis ikke man kan sige det mest definerende element i børnenes tilværelse. Jeg har igennem mit professionelle virke haft utallige situationer med børn, hvor de har vist at de var frustrerede, kede af det, vrede, følte sig ydmygede eller umyndiggjorte, hvor jeg ikke har håndteret deres handlinger på en måde jeg har oplevet har været frugtbar. I mit nuværende job hører jeg masser af fortællinger fra børn og unges egne læber om, at voksne ikke tager deres bekymringer og frustrationer alvorligt. Det er som om vi voksne tænker at børns frustrationer, uanset hvor naturlige disse må være, er noget børnene skal tøjle og undertrykke – eller i det mindste, allerede på forhånd have lært at mestre og styre. Uagtet at nogen af disse børn og unge føler frustrationer med udgangspunkt i så voldsomme oplevelser eller så uretfærdige livsvilkår, at man kunne sige lidt populært, at hvis ikke barnet udviste denne frustrationsadfærd, så burde vi være alvorligt bange for barnets udvikling. Dette kan være et centralt element i den terapeutiske situation med disse unge, at deres adfærd ikke er udtryk for en "fejl" ved dem, som de jo ellers ofte bliver mødt med, men tværtimod, at deres adfærd på mange måder kan ses som en helt normal og adækvat væren i verden, som hvis den ikke var til stede, i virkeligheden ville være meget mere bekymrende. Kort sagt, at hjælpe den unge til at forstå sin egen frustrationsadfærd som et sundt og réelt udtryk for en kontekst der ikke har været så god som den bør være for børn og unge. Måske denne transparens kan være med til at sætte disse unge fri og hjælpe dem til at finde deres egen stemme, både personligt og i de fællesskaber de indgår i.

Et af de centrale begreber i CMM teorien er Coordination (Pearce, 2007). At alt hvad vi gør (og siger) sker i koordination med en omverden. I skriveprocessen til dette projekt, er det blevet

tydeligt, at det er nærliggende at forstå alle de fire unge menneskers kommunikation med de professionelle voksne, som endnu et led i den kommunikationsproces de har med hinanden. Når der ifølge Wittgenstein (1971 og 2012), er tale om sprogspil, hvor meningen med det sagte i bund og grund kan udelades, så passer de unges svar og gensvar til de voksne, fint i tråd med deres tidligere oplevelser af de kommunikationsmønstre de har indgået i med andre voksne. De unge mennesker handler moralsk på den måde de oplever sig ”håndteret” af de voksne, moralsk i den forstand, at de ikke føler sig taget alvorligt som mennesker, selvstændige individer, subjekter i egen tilværelse og deres handlinger er dermed ikke motiverede i ønsket om opmærksomhed (forstået som ”bare for at få opmærksomhed”), heller ikke i ønsket om at afsøge grænser hos de voksne professionelle. Derimod i langt højere grad udtrykker disse tilsyneladende paradoksale handlinger og adfærdsmønstre, de unges forsøg på at sprænge de fastlåsende sociale verdener de oplever sig fastholdt i af os voksne professionelle.

5.6. Kritik af undersøgelsen

I dette afsnit vil jeg henlede læserens opmærksomhed på de problematikker der kan være i den type forskning jeg har valgt at beskæftige mig med i dette masterprojekt.

Min forforståelse af temaet for mit masterprojekt har været i centrum under hele den proces det bliver at forske på feltet. Man kan argumentere for, at jeg ved at have sat en teoretisk ramme fra starten af projektet af, kan være med til at påvirke, på alle niveauer, hvordan mit udkomme bliver. Jeg risikerer at påvirke mine punktueringer i de interviews jeg foretager. Jeg risikerer samtidig, i processen med at analysere mig frem til mine fund, at finde lige nøjagtigt det jeg satte mig for at finde, nemlig udsagn der svarer til CMM teorien. Jeg vil argumentere for, at denne forforståelse under alle omstændigheder vil være til stede, og at jeg med min transparens kan være medvirkende til, at det blot bliver meget tydeligere hvilken vej jeg ønsker at gå og at dette ikke kommer til at foregå lidt fordækt og mere usynligt.

En anden kilde til kritik jeg selv er blevet optaget af, er det faktum at jeg har forsket på en institution som jeg i forvejen har en relation til, på børn som i en eller anden grad har en forståelse af, hvem jeg er. I dette tilfælde kan det være virksomt at bruge begrebet omkring 2. ordens kybernetik til at beskrive omfanget af de vanskeligheder der kan være ved dette.

Fordi jeg som forsker under alle omstændigheder allerede er en del af systemet, og ikke kan undgå at være det, så vil jeg i den systemteoretiske ramme alligevel ikke kunne svare på hvorfor noget er

tilfældet, hvordan CMM præcis passer ind i dette tema, men jeg kan beskæftige mig med hvordan vi kan forstå børnenes adfærd, med udgangspunkt i CMM teorien.

Den kvalitative undersøgelsesmetode i sig selv kan også kritiseres på forskellige niveauer, som jeg har forsøgt at holde mig for øje igennem projektarbejdet. At foretage et interview kræver naturligvis refleksioner over, hvad man vil spørge om, hvad man gerne vil kaste lyd over og så videre.

Derudover kræver det også en opmærksomhed på den magtrelation der opstår i mødet mellem forsker og interviewperson, at jeg som forsker har defineret et ”samtalerum”, med nogle bestemte rammer som den anden skal opfylde for at hjælpe mig i mål med mit projekt (Kvale, 2014). Man kan italesætte interviewet som en envejsdialog, hvor det oftest kun er den ene af parterne der stiller spørgsmål og den anden der svarer. Derudover er en vigtig pointe også, at interviewet ikke kan defineres som det åbne møde imellem to ligeværdige mennesker. Interviewet er en instrumentel dialog, hvor den ene vil noget med det sagte, fremskaffe sætninger der kan bruges i en anden setting, nemlig skriveprocessen. Endelig vil jeg fremhæve forskerens fortolkningsmonopol, som Kvale (2014), forklarer således, at det til syvende og sidst er forskeren der definerer, hvordan det sagte skal forstås og dermed også bruges. Disse magtproblematikker er ikke til at komme udenom i et interviewbaseret forskningsprojekt, men er vigtige at holde sig for øje. Magtrelationen kommer også i fokus i det perspektiv, at jeg som forsker på en masteruddannelse kommer og udspørger disse, i mine øjne udsatte, unge mennesker om deres hverdag og livsverden. I Bourdieus strukturalistiske perspektiv kan det forstås sådan, at børnene og jeg deltager i interviewsituationen på meget forskellige præmisser. Den sociale asymmetri er tydelig i rent uddannelsesmæssig forstand, og kan komme til udtryk som symbolsk magt fra min side ved min sprogbrug og kategorisering af de unges udsagn (Vitus, 2014).

En kritik af mit projekt som jeg selv synes står tydeligst frem, er mit fokus på de unges oplevelse af samtalerne/konflikterne med de voksne. Skulle jeg starte forfra på dette projekt kunne det have været givtigt, at interviewe begge parter for at se, hvordan på den ene side de unges kontekstuelle kræfter spillede ind på samtals forløb og samtidig, hvilke kontekstuelle kræfter der var på spil i de voksne i samme samtale. Jeg kommer altså til i mit projekt at se ret ensidigt på de voksne i projektet. Deres frustrationer er jo også udtryk for både kontekstuelle og implikative kræfter og både forældre og professionelle voksne står ofte i dilemmafyldte situationer, hvor de på forskellig vis skal mestre svære beslutninger inden for få sekunder. De voksnes oplevelser kunne altså sagtens være genstand for et andet projekt med samme teoretiske ramme.

Jeg har igennem arbejdet med projektet overvejet, hvorledes det kunne lade sig gøre at validere de konklusioner og refleksioner arbejdet har givet mig. En mulighed jeg har tænkt meget på, har været muligheden for, at fremlægge mine resultater for de ansatte på den institution som jeg har arbejdet med. Ved en sådan fremlæggelse kunne de voksne reflektere sammen med mig over, hvordan de opfatter de unges udsagn og måske på den måde give mig en ide om, hvorvidt der kan generaliseres noget viden ud fra projektet. Problemet ville imidlertid være, at jeg ville risikere at de unges anonymitet ikke i samme grad ville være beskyttet, samtidig ville der være professionelle voksne som kunne føle sig personligt udstillede, hvilket jeg heller ikke mener, ville være etisk korrekt. I stedet har jeg afholdt et oplæg i en anden organisation, hvor man arbejder med børn indenfor samme målgruppe. Min oplevelse var, at de professionelle der arbejder med de udsatte børn og unge i høj grad kunne genkende de refleksioner jeg beskrev fra de unge.

6. Afsluttende bemærkninger

Mit arbejde med dette projekt har givet mig en indsigt i en teori jeg ellers aldrig ville have stødt på. CMM teorien er perifer i forhold til de andre kommunikationsteorier jeg har mødt i mit professionelle arbejde, og har tilsyneladende ligget under og parallelt med andre teorier jeg har beskæftiget mig med på mit studium. CMM teorien tilbyder for mig at se en meget konkret måde at forstå kommunikation på. Jeg er desuden sikker på, at denne proces vil få stor betydning for mit terapeutiske arbejde fremover. Blandt andet på den måde, at jeg i langt højere grad vil blive opmærksom på de kontekstuelle kræfter der virker i de klienter jeg arbejder med.

Efter grundigt at have arbejdet med mine interviews med de unge, har jeg reflekteret længe og grundigt over alle de gange, hvor jeg har talt til børn som om de var dyr. I en travl hverdag, hvor man som voksen har følt sig utilstrækkelig og også magtesløs, har jeg tyet til ”hundepædagogikken”, hvor der ikke har været plads til de unges egen agenthed. Jeg har objektiveret dem og kategoriseret dem. Det tror jeg der kommer til at gå længe inden jeg kommer til igen.

I starten af mit interview af Miriam, ønsker hun svar på, hvad det egentlig er der ligger bag selve interviewet. Altså hvad det mere præcist skal bruges til. Jeg fortæller hende om de grundlæggende temaer i Coordinated Management of Meaning teorien og hun får fat i det centrale punkt, at de unges reaktioner handler om, at det sker i en kontekst af andre oplevelser. Hun udtrykker det således: ”så man kan egentlig sådan lidt ligesom den der, med at hvis det er man har et bæger at så den der dråbe der får det til at flyde over...?”(Miriam, linje 21-22). På mange måder oplevede jeg hendes italesættelse som meget præcis for børnenes oplevelser. Derfor har jeg også valgt at bruge hendes ordbrug til, at være et billede på hvad der for de unge er en lang række af oplevelser, som munder ud i en adfærd som vi voksne kan misforholke i mange forskellige retninger. Og derfor har jeg også valgt at bruge hendes formulering som titel på selve projektet.

Da jeg selv var barn sagde man ofte om børn der havde frustrationsadfærd, at ”han/hun gør det bare for at få opmærksomhed – hvis vi ignorerer det går det nok væk”. Den første del af denne forståelse begynder jeg at vende tilbage til efter at skrevet dette projekt. Dog vil jeg gerne udelade det devaluerende og dehumaniserende aspekt i tilgangen, men understrege at de unge netop reagerer fordi noget er galt, og at de reagerer som de gør fordi det er sådan de har lært at reagere. De gør det

som de kan, så godt som de kan. Nøjagtig ligesom Russel på mit forsidebillede, der kan bygge en larmende maskine for at gøre opmærksom på de problemer der er derhjemme. Ham ignorerer vi imidlertid nok ikke, på grund af larmens omfang. De andre børn og unge jeg har beskæftiget mig med skal heller ikke ignoreres, fordi sådan gør vi ikke med mennesker når de inviterer til at vi hjælper dem.

Litteraturliste

- Andvig, E. (2010). Å forske på eller sammen med mennesker som hører til “sårbare grupper” – gjør det en moralsk forskjell? I: Hummelvoll, J.K., Andvig, E., Lyberg, A. (2010). *Ethiske utfordringer i praksisnær forskning*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Antonovsky, A. (1987). *Helbredets mysterium – At tåle stress og forblive rask*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Baggini, J. & Fosl, P. (2010). *The Philosophers Toolkit*. West Sussex, UK. Blackwell Publishing Ltd.
- Barge, J.K. (2004). Articulating CMM as a Practical Theory. I *Human Systems: The Journal of Systemic Consultation and Management*. Volume no. 15, issue X. 2004.
- Bateson, G. (1984). *Ånd og natur – En nødvendig enhed*. Rosinante. Charlottenlund.
- Borge, A.I.H. (2004). *Resiliens – Risiko og sund udvikling*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (2015). Kvalitative Metoder, tilgange og perspektiver: en introduktion. I: Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (2015). *Kvalitative Metoder*. København. Hans Reitzels Forlag
- Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (2015). Interviewet: samtalen som forskningsmetode. I: Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (2015). *Kvalitative Metoder*. København. Hans Reitzels Forlag
- Burr, V. (2003). *Social Constructionism*. London: Routledge
- Butler, J. (2010). *Kønsballade : feminisme og subversionen af identitet*. København. THP.
- Christiansen, Jacob (2015) Børn og unge af forældre med rusmiddelproblemer. I: M. Hougaard & L. Højbjerg (Red), *Socialt arbejde med børn, unge og familier*. København, Hans Reitzels Forlag.
- Collin, F. (2014). Socialkonstruktivisme i Humaniora. I: F.Collin og S. Køppe (red.). *Humanistisk videnskabsteori*. 3. udgave. København: Lindhardt og Ringhof.
- Dallos, R. Og Vetere, A. (2005). *Researching Psychotherapy and Councelling*. Berkshire: Open University Press.

- Freire, P.(1974). *De undertryktes pedagogikk*. Oslo. Gyldendal.
- Gadamer, H. G. (2007). *Sandhed og metode*. København. Academica
- Gergen, K. (2015). *En invitation til socialkonstruktion*. København. Forlaget Mindspace
- Gergen, K. & Mellon, K. (2017). *Socialkonstruktionisme og uddannelse*. Bosnia Herzegovina. Hans Reitzels Forlag.
- Hansen, H. (2013). Ledelse gennem narrativer. I *Akademisk kvarter, volume 6, 2013*. s. 108-128
- Heidegger, M. (2014). *Væren og tid*. København. Forlaget Klim.
- Hertz, S. (2015). *Børne – og ungdomspsykiatri, Nye perspektiver og uanede muligheder*. 1. udgave. København: Lindhardt og Ringhof.
- Honneth, A. (2006). *Kamp om anerkendelse*. København. Hans Reitzels Forlag.
- Holmgren, A. (2008). Den fraværende, men implicite. *Psykolog nyt*, 2008 (nr. 9). s. 16-21.
- Holmgren, A. (2004). Saying, doing and making: teaching CMM theory. *Human Systems –the journal of systemic consultation and management*, 2004 (Vol. 15, issue 2) s. 89-100.
- Hutchinson, Gunn Strand og Oltedal, Siv, (2006), *Modeller i socialt arbejde*, København, Hans Reitzels Forlag.
- Johnsen, A. & Torsteinsson, V. W. (2012). *Lærebok i Familieterapi*. Oslo. Universitetsforlaget.no
- Kampmann, J. Rasmussen, K. og Warming, H. (2017). *Interview med børn*. København. Hans Reitzels Forlag
- Kristensen, R. (2007a). Coordinated Management of Meaning – om CMM-teorien i undervisningssammenhænge. I *Specialpædagogik, årgang 27 nr. 1 februar 2007*.
- Kristensen, R. (2007b). *Invitations and integrity* [DVD]. Danmark. Waage Productions.
- Kvello, Ø. (2013). *Børn i risiko*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Kvale, S. (2014). Hvordan kan konflikter være en vidensgenerator? I Tangaard, L. Thuesen, F. & Vitus, K. (2014) *Konflikt i kvalitative studier*. København. Hans Reitzels Forlag.

- Lang, P & McAdams, E. (2006). At skabe positive læringsmuligheder i skoler og lokalsamfund – værktøj til anerkendelse i handling. I Kristensen, R. (2006). *Fantastiske Forbindelser*. Frederikshavn. Dafolo.
- Løgstrup, K.E. (2015). *Den etiske fordring*. København. Forlaget Klim
- Morgan, A (2005). *Narrative samtaler*. København. Hans Reitzels Forlag
- Mårtensson, B.D., Puggaard, L. & Puggaard R.B.(2016). *Videnskabsteori for de pædagogiske uddannelser*. København. Akademisk Forlag.
- Olsen, T. (2005). Når vi kløj's i kommunikationen – en introduktion til begrebet kontekst. I *Erhvervspsykologi, volume 3, nr. 2. Juni 2005*.
- Pearce, B. (2009). *Communication and social construction: claiming our birthright*. I Socially constructing communication. Cresskill, New Jersey. Hampton Press.
- Pearce, B. (1994). *Interpersonal Communication: making social worlds*. New York. HarperCollins College Publishers Inc.
- Pearce, B. (2007). *Kommunikation og skabelsen af sociale verdener*. Danmark. Dansk Psykologisk Forlag.
- Pearce, B. (2004). The Coordinated Management of Meaning (CMM). I *Theorizing About Intercultural Communication*. 1. Edition. Gudykunst, W. Californien. SAGE Publications (s. 35-54).
- Perry, B. & M. Szalavitz (2011). *Drengen der voksede op som hund – Hvad vi kan lære af traumatiserede børn om tilknytning, tab og heling*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Peter Lang Foundation 2013 (2016). *Peter Lang – film*. Hentet d. 6. maj 2017 <http://www.peterlangfoundation.com/index.php/peter-lang/film/about-invitation>
- Pietkiewicz, I. & Smith, J.A. (2012) Praktyczny przewodnik interpretacyjnej analizy fenomenologicznej w badaniach jakościowych w psychologii. *Czasopismo Psychologiczne*, 18(2), 361-369. Engelsk oversættelse
- Schjødt, Borrik og Egeland, Thor Aage.(1992) *Fra systemteori til familieterapi*. København. Paludan

- Smith, J.A. & Eatough, V. (2012). Interpretative Phenomenological Analysis. I *Research Methods in Psychology*. Californien. SAGE Publications.
- Smith, J.A. & Flowers, P. og Larkin M. (2010). *Interpretative Phenomenological Analysis*. Californien. SAGE Publications.
- Sørensen, J.B. (2007). *Støt mestring – Bryd mønstre*. Frederikshavn: Dafolo.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse – en innføring i kvalitativ metode*. 4. udgave. Oslo. Fagbokforlaget
- Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, Kunnskap og Praksis*. 1. udgave. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Vitus, K. (2014) Agonistiske analyser af modstand i feltet. I Tangaard, L. Thuesen, F. & Vitus, K. (2014) *Konflikt i kvalitative studier*. København. Hans Reitzels Forlag
- White, M. (1987) *Family Therapy and Schizophrenia: Addressing the In-the-corner Lifestyle* Dulwich Centre Newsletter 1987.
- White, M. (2006) *Narrativ teori*. København. Hans Reitzels Forlag.
- Wittgenstein, L. (1971). *Filosofiske Undersøgelser*. 1. udgave. København. Munksgaard/Rosinante. Gyldendals Bogklubber.
- Wittgenstein, L. (2012). *Den blå bog og den brune bog*. Dansk udgave. Århus. Forlaget Klim
- Zahavi, D. (2014) Fænomenologi. I F.Collin og S.Køppe (red.). *Humanistisk videnskabsteori*. 3. udgave. København: Lindhardt og Ringhof.
- Øvreeide, Haldor (2010). *At tale med børn*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bilag

Bilag 1 Kvittering fra NSD

Per Lennart Lørdal
Boks 184 Vindern
0319 OSLO

Vår dato: 06.10.2017   Vår ref: 55698 / 3 / HUT   Dens dato: Dens ref:

Tilbakemelding på melding om behandling av personopplysninger

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 05.09.2017.
Meldingen gjelder prosjektet:

55698	<i>Frustrasjonsadferd som kommunikasjon</i>
Behandlingsansvarlig	VID vitenskapelig høgskole, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Per Lennart Lørdal
Student	Jacob Cilius Virsten Christiansen

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilrådning forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.03.2018, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Dersom noe er uklart ta gjerne kontakt over telefon.

Vennlig hilsen

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSD's rutiner for elektronisk godkjenning.

NSD - Næringsmiddelkontroll og kontrollavdelingen AS	Harald Hattestadsgate 29	Tlf: +47 55 56 21 17	Ansvarstidspunkt	Org nr: 985 321 854
NSD - Næringsmiddelkontroll og kontrollavdelingen AS	NB 3001 Bergen, N-1000	Tlf: +47 55 56 46 51	www.nsd.no	

Marianne Høgetveit Myhren

Håkon Jørgen Tranvåg

Kontaktperson: Håkon Jørgen Tranvåg tlf: 55 58 20 43 / Hakon.Tranvag@rad.no

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Jacob Cilius Virsten Christensen, jchu@fud.dk

FORMÅL

Formålet med studien er i følge studenter: «Frustrasjonsadferd som kommunikasjon: Hvordan kan vi forklare barns frustrasjonsadferd?»

INFORMASJON OG SAMTYKKE

Utvalget informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet. Utvalget består av barn mellom 12 og 18 år ved en institusjon i Danmark. Det er ledelsen ved institusjon som rekrutterer utvalget på vegne av student. Det legges til grunn at taushetsplikten ikke er til hinder for rekruttering.

Det behandles sensitive personopplysninger om helseforhold. Saksbehandler har endret dette i meldeskjema.

FRIVILLIGHET

Vi gjør oppmerksom på at når man forsøker på sin egen arbeidsplass må man være bevisst sin dobbeltrolle. Det kan oppleves vanskelig å si nei til å delta når man har et profesjonelt forhold til potensielle deltakere i prosjektet. På grunn av dette bør dere understreke at det er frivillig å delta og at det ikke får konsekvenser for videre oppfølging om man velger å ikke delta eller å trekke seg underveis.

BARNES SAMTYKKE

Merk at når barn skal delta aktivt, er deltakelsen alltid frivillig for barnet, selv om de foresatte samtykker. Barnet bør få alderstilpasset informasjon om prosjektet, og det må sørges for at de forstår at deltakelse er frivillig og at de når som helst kan trekke seg dersom de ønsker det. Frivillighetsaspektet må særlig vektlegges når forskningen foregår på eller i tilknytning til en organisasjon som barnet står i et avhengighetsforhold til.

INFORMASJONSSIKKERHET

Personvernombudet legger til grunn at forsker følger VID vitenskapelig hogskole sine rutiner for datasikkerhet.

PROSJEKTSLUTT OG ANONYMISERING

Forventet prosjektslutt er 31.03.2018. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlende opplysninger da oppbevares for oppfølgingsstudier i fem år. Innen 31.03.2023 skal datamaterialet anonymiseres.

Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette digitale lydopptak

Zoom ind (Ctrl+0)

I følge korrespondanse med studenten skal datamaterialet oppbevares privat hos studenten i lagringsperioden.
Vi minner om at privat lagring av datamaterialet må avklares behandlingsansvarlig institusjon.

Bilag 2 Præsentationsbrev børn

Forespørgsel og samtykke til interview i forbindelse med masteropgave i familierapi og systemisk praksis

Projekt: *Børn og unge og hvad man gør når man er frustreret.*

Ansvarlig: Jacob Cilius Vinsten Christiansen

Vejleder: Lennart Lorås

Studiested: Diakonhjemmet Høgskole I Oslo.

Studieretning: Mastergradstudie i familierapi og systemisk praksis.

Jeg er i gang med en masteropgave, hvor jeg ønsker at undersøge, hvordan man kan forstå de ting som børn og unge gør, når de bliver frustrerede, vrede eller kede af det. I mit projekt har jeg valgt at jeg skal interviewe 4-5 børn eller unge på skolen, for at prøve at forstå hvordan de tænker om mit emne.

Jeg vil lave en lydoptagelse af interviewet som jeg vil transkribere senere, det vil sige, at jeg vil lytte til optagelsen og skrive alt hvad vi har talt om ned.

Det materiale jeg skriver ned vil jeg ikke skrive navn på og i min opgave vil jeg ikke bruge de rigtige navne på dem jeg har interviewet.

Jeg vil gemme materialet i fem år efter jeg har skrevet opgaven, og derefter vil jeg slette det.

Alle de oplysninger jeg indsamler vil blive behandlet diskret og det vil ikke være muligt at identificere enkeltpersoner i den færdige opgave.

Jeg håber at du finder dette interessant og at du vil returnere samtykkeerklæringen til mig, hvor du skriver under på, at det i orden med dig at tale med mig.

Jeg vil gerne gennemføre interviewet sidst i 2017 eller først i 2018. Og du er velkommen til at kontakte mig når som helst i processen og spørge til projektet, både før, under og efter.

Selve interviewet vil vare i ca. 45-60 minutter, og hvis du ønsker en kopi af det jeg skriver ned fra interviewet eller en udgave af hele projektet vil jeg meget gerne sende det til dig når jeg er færdig. Du kan også, på alle tider i processen, vælge at trække dit samtykke til at deltage, og så vil jeg slette alle de optagelser og udskrifter af samtalen som jeg har. Jeg håber at hele opgaven er færdig i april 2018.

Jacob Cilius Vinsten Christiansen

Tlf 28491175

Mail jchu@ucl.dk

Underskrift på samtykke _____

Bilag 3 Præsentationsbrev forældre

Forespørgsel og samtykke til interview i forbindelse med masteropgave i familieterapi og systemisk praksis

Projekt: *Børn og unge og hvad man gør når man er frustreret.*

Ansvarlig: Jacob Cilius Vinsten Christiansen

Vejleder: Lennart Lorås

Studiested: Diakonhjemmet Høgskole I Oslo.

Studieretning: Mastergradstudie i familieterapi og systemisk praksis.

Jeg er i gang med en masteropgave, hvor jeg ønsker at undersøge, hvordan man kan forstå de ting som børn og unge gør, når de bliver frustrerede, vrede eller kede af det. I mit projekt har jeg valgt at jeg skal interviewe 4-5 børn eller unge på skolen, for at prøve at forstå hvordan de tænker om mit emne. Jeg håber at dette på sigt kan være med til, at de voksne som arbejder med børn og unge, bliver endnu bedre til at forstå når børn eller unge nogen gange gør ting, som de voksne ikke synes er ok.

Jeg vil lave en lydoptagelse af interviewet som jeg vil transkribere senere, det vil sige, at jeg vil lytte til optagelsen og skrive alt hvad vi har talt om ned.

Det materiale jeg skriver ned vil jeg ikke skrive navn på og i min opgave vil jeg ikke bruge de rigtige navne på dem jeg har interviewet.

Jeg vil gemme materialet i fem år efter jeg har skrevet opgaven, og derefter vil jeg slette det.

Alle de oplysninger jeg indsamler vil blive behandlet diskret og det vil ikke være muligt at identificere enkeltpersoner i den færdige opgave.

Jeg håber at du finder dette interessant og at du vil returnere samtykkeerklæringen til mig, hvor du skriver under på, at det i orden med dig at dit barn taler med mig.

Jeg vil gerne gennemføre interviewet sidst i 2017 eller først i 2018. Og du er velkommen til at kontakte mig når som helst i processen og spørge til projektet, både før, under og efter.

Selve interviewet vil vare i ca. 45 minutter, og hvis du ønsker en kopi af det jeg skriver ned fra interviewet eller en udgave af hele projektet vil jeg meget gerne sende det til dig når jeg er færdig. Du kan også, på alle tider i processen, vælge at trække dit samtykke til at dit barn har deltaget, og så vil jeg slette alle de optagelser og udskrifter af samtalen som jeg har.

Jeg håber at hele opgaven er færdig i april 2018.

Jacob Cilius Vinsten Christiansen

Tlf 28491175

Mail jchu@ucl.dk

Forælders underskrift _____

Bilag 4 Interviewguide

Briefing		
Præsentation af interviewer og formål med interview.	- Hvem er interviewer?	<p>- Jeg hedder Jacob og er ved at skrive en opgave. Opgaven skal handle om, hvordan vi voksne kan blive bedre til at passe på børn og unge der enten er feks. kede af det eller meget vrede. Det kan også være at du har et helt andet ord for det.</p> <p>Jeg har også skrevet om det i det brev du fik inden i dag. Jeg vil gerne lige gennemgå det sammen med dig, så jeg er helt sikker på at jeg har fået fortalt dig alt hvad du skal vide.</p> <p>Det kan også være at du har set mig før, fordi jeg af og til arbejder her på skolen.</p>
Rammer for interviewet	- Formål med interview	- Formålet med at interviewe dig er, at jeg gerne vil vide noget om, hvad du tænker om situationer hvor du bliver ked af noget eller vred over noget. Jeg er også interesseret i, hvordan du tænker at dine venner oplever det at være enten vrede eller kede af det.
	- Tidsramme	- Vi skal højest tale sammen i 45 minutter.
	- Optagelse af samtalen	- Jeg optager vores samtale, for ellers kan jeg slet ikke huske alle de ting vi kommer til at tale om.
	- Anonymisering	- Jeg vil gemme optagelsen af vores samtale i fem år, men sletter derefter samtalen. I min opgave vil du være anonymiseret, så dit navn ikke står nogen steder, og man vil heller ikke kunne læse hvad skolen hedder som du går på.
	- Yderligere informationer	<p>- Du må gerne afbryde mig, hvis jeg siger noget du ikke synes giver mening. Eller spørge.</p> <p>- Du må til enhver tid lade være med</p>

Præsentation af informant		<p>at svare, og du må altid gerne trække dit samtykke tilbage.</p> <p>- Vil du præsentere dig selv, herunder sige lidt om, hvorfor du bor her på skolen og hvad du tænker om at bo her, og lidt om hvordan din familiehistorie er?</p>
Forskningsspørgsmål	Interviewspørgsmål	
<p>Hvordan forklarer udsatte børns deres frustrationsadfærd?</p>	<p><u>Kan du huske sidste gang du var meget ked af det eller vred her på skolen?</u></p> <p>Kan du fortælle om den situation, hvad skete der?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvor skete det? - Hvad gik forud? - Hvordan følte du i situationen? <p>Vil du også kalde det der skete for vrede eller ked af det – eller hvad synes du det hedder?</p> <p>Hvem var en del af det der skete?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvorfor var lige de personer en del af situationen? - Var der nogen som ikke var der, men som du ønsker skulle have været der? - Hvad tror du at du ønskede dig, i situationen, at de voksne skulle gøre/sige? <p>Hvem hjalp dig ud af det?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan blev du hjulpet? - Hvad blev sagt? - Hvad kunne være sagt i stedet for? - af den voksne, af dig selv? - Hvad blev gjort? - Hvad følte du efter det der skete, da du var blevet mere i ro igen? - Hvad føler du ift. situationen nu? <p>Hvordan kunne du ønske dig at være blevet mødt?</p> <p>Hvordan tror du at de voksne tænker når du bliver ked af det eller vred?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvad tror du at de tænker om dig? - Hvad synes du om det du tror de tænker? 	

	<p><u>Kan du huske et tidspunkt hvor din bedste ven har været meget vred eller ked af det her på skolen?</u></p> <p>Talte I om, hvorfor din ven blev vred eller ked af det?</p> <p>Hvad vil din ven kalde den følelse han/hun havde tror du?</p> <p>Kan du fortælle om den situation, hvad skete der?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvor skete det? - Hvad gik forud? - Hvordan følte du i situationen? <p>Hvad er dine tanker om, hvad der skete da din ven blev vred eller ked af det.</p> <p>Hvordan reagerede menneskene omkring din ven da det skete?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan reagerede de voksne? - Hvordan reagerede børnene/de unge? - Hvordan reagerede du? <p>Hvad var det der gjorde, at det stoppede igen?</p> <p>Hvordan kunne din ven have ønsket sig, at blive mødt tror du?</p> <p>Hvad tænker du de voksne kunne have brug for at lære om, den måde du reagerer på når du er vred eller ked af det?</p>
--	--

<p>Afslutning/debriefing</p> <p>Afrundning</p>	<p>Nu er vi ved at være færdige med interviewet, er der noget jeg mangler at spørge dig om tænker du?</p> <p>Hvordan tænker du nu om det at være vred eller ked af det (eller det som du kaldte det i starten)? Tænker du det samme som før eller tænker du noget andet?</p> <p>Hvordan har det været at tale om dette emne?</p> <p>Hvis du ønsker det vil jeg, gerne sende dig en</p>
--	--

<p>Afslutning</p>	<p><i>udgave af projektet.</i></p> <p><i>Du er velkommen til at ringe eller skrive til mig på tlf. 28 49 11 75 hvis du skulle have nogle spørgsmål eller lignende efter i dag.</i></p> <p><i>Hvad skal du lave når vi er færdige med dette interview i dag?</i></p> <p><i>Tak for hjælpen</i></p>
--------------------------	---

Bilag 5 Eksempel på transkribering

Transkription Yasmin

J: så...nu optager den...så kan man se lyden her...kan du se når du snakker?

Y: mmm

J: så hopper den op og ned...jeg håber at det er et godt tegn og det betyder at nu er den i gang....Hej Yasmin

Y: hej

J: og nu...jeg kalder dig xxxxx nu for det er nemmest...

Y ja

J: men når jeg skriver det ned...så i stedet for xxxxx så skriver jeg Yasmin...ikke også

Y: ja

J: ja....og så skriver jeg heller ikke noget om, hvad det er for en skole du går på eller sådan noget, så man kan ikke finde frem til dig....nej...og så sender jeg opgaven....og på en eller anden måde skal jeg nok sørge for at du får den.

Y:ja

J:...enten på mail eller et eller andet...er det okay

Y: mmm

J nå men vi kender jo hinanden, og jeg har lige fortalt dig lidt om...hvad det er den handler om den opgave..jeg skal skrive

Y ja

J: nu prøver jeg bare at kaste mig ud i det og sige sådan: om du kan huske her for nylig eller den sidste gang du kan komme i tanke om, hvor...hvor du havde en konflikt for eksempel med en af de voksne...

Y mmm

J ja er det svært at finde nogen?

Y nej

J nej

Y jeg skal lige tænke mig om

J ja...bare vælg den du synes er allerbedst

Y der er ikke nogen der er gode...

J mmm

Y der hvor jeg røg hash

J ja

Y ja

J hvornår var det?

Y det var så i...for tre dage siden...

J ja

Y det kan jeg ikke huske hvad dag det var

J nej

Y men der kom jeg hjem og sådan noget der, og så....så kom læreren ind til os og så noget der, og så øhhh så blev mig og Denice sendt op og så blev vi sure fordi...eller jeg...de blev sure på mig fordi jeg ikke gad sige noget om det...og så blev jeg sur på dem og råbte af dem og så gik jeg ud og røg og så kom jeg ind igen også kom jeg til at sige at læreren var klam og sådan noget, så råbte han af mig og sendte mig ind på mit værelse...ja

J perfekt...kan du huske hvad du sagde til læreren der...da du siger... du siger du råbte et eller andet og så gik du ud og røg og så kom du ind og sagde læreren var klam og så gik du...?

Y jamen det er bare sådan ....de siger hele tiden at jeg skal sige hvem jeg har fået det af og så noget shit der, og jeg gad jo ikke at sige hvem jeg havde fået det af fordi at sådan noget er ret personligt...og så øhmmm så råber han af mig at øhmmm eller taler højt af mig og siger at ”vi hjælper dig jo kun hvis du siger det”...og det gør de ikke...så siger jeg til dem...at øhmmm det gør de ikke fordi de sætter bare andre i problemer i stedet for mig.

J mmm

Y og så øhhh bliver de ved med at sige at de hjælper mig og sådan noget...så siger jeg hold kæft og sådan noget shit der. Fordi at jeg fucking hader dem...fucking klamme

J ja...ja...så råber du

Y ja...jeg bliver sur på dem og jeg var også skæv der

J mmm

Y det er nok derfor at jeg reagerede sådan

J så reagerer du voldsommere når du er skæv eller hvad ?

Y ja

J okay...der er også nogen der bliver helt ligeglade jo, når de er skæve

Y nej

J ikke dig

Y det gør jeg ikke...man skal passe på når jeg er skæv

J okay

Y så

J så...har du..så har du mindre tolerance eller hvad

Y ja

J så skal der mindre til at gøre dig hammersur

Y ja...mmm

J ja...okay...jeg prøver lige at ridse det op...så læreren har fundet ud af, eller den voksne har fundet ud af at du er skæv...

Y mmm

J ..og at du har røget...og så sidder I og snakker på kontoret... er det sådan?

Y ja

J ja...og øhhh...så vil læreren eller den voksne have dig til at sige hvor du har fået hashen fra...og det vil du ikke fortælle?

Y nej

J og øhhh...og så...og så...du sagde noget med at det vil skabe problemer for andre...

Y mmm

J...hvis jeg fortæller det

Y ja

J er det sådan? Er det rigtigt det var det?

Y ja

J hvad er det for nogen problemer du tænker?

Y øhhh, det er det der hjemmefra og sådan noget...

Bilag 6 Eksempler fra analyseproces

<p>Oplevelse som barnet havde på 10. år glad Omgivelser</p>	<p>Y det er ligesom, det er det eneste han kan sige J ja...så kommer han til at virke ligeglad Y ja J ja...minder det dig om...om noget du har oplevet før med voksne...at de virker ligeglade...? Y nej det er kun hernede jeg har prøvet det, hvor de bare sidder sådan der... J ja Y det er kun hernede J hvad med der hvor du gik i skole før? Det skole du har gået i før Y jeg har gået på otte skoler J ja...har du der oplevet de voksne være ligeglade eller har de virket arrogante eller... Y på den ene skole har...på...det var en folkeskole... J ja Y ...der var lærerne ret ligeglade og de gik altid ned med stress og der var næsten ikke nogen lærere nede på skolen og sådan noget der... J nej Y så... J og havde du problemer på den skole...var det svært at gå der for dig? Y ja altså...nej det var ikke svært at gå der for mig...men jeg var rigtig dum der... altså virkelig...jeg kunne ikke noget... J nej...du var ikke så god i skolen der Y nej J ved du hvad det skyldtes? Y jeg tror det var fordi lærerne aldrig var der J ja Y og vi fik altid, sådan der...mega tidligt fri... vi slippede for to timer og så nogen af timerne var vi slet ikke inde i fordi der var ikke nogen lærer og sådan noget. J mmm....og nu stiller jeg måske et dumt spørgsmål...men...på det tidspunkt, hvor gammel var du der...kan du huske det? Y øhhh J hvad klasse du gik i og sådan noget Y der var jeg...13 tror jeg J og hvordan...så det er faktisk ikke så længe siden jo Y nej...12 eller 13 J og hvordan øh...hvordan var din hjemmesituation der? Y øhhh J hvordan gik det med far for eksempel på det tidspunkt? Og mor? Y der boede jeg faktisk ved min far... J ja Y og der var min mor og far vist venner J ja Y øhmm, mig og min mor vi var ikke så gode venner der J nej</p>	<p>Konfliktsituation Walle selvfølgelig Relationer</p>
---	--	--

	<p>menneke, der har brug for hjælp"...</p> <p>Y mmm</p> <p>J den anden grund kunne være at du tænkte "jeg har ikke gode erfaringer med, når de voksne vil hjælpe mig"... kan du følge mig i det? Altså at en forklaring på at du har det sådan, at når de voksne siger at de vil gerne hjælpe dig... selv Sidse som du i virkeligheden godt kan lide sådan som jeg hører det. Så en grund til at du ikke vil... der er sikkert også andre grunde men jeg kan kun lige komme i tanke om de to... en grund kunne være at du tænkte "jeg har ikke lyst til at være sådan en menneske, som andre tror de skal gå og hjælpe hele tiden"... og en anden grund til det kunne være at du tænkte "jeg har oplevet masser af gange at voksne har sagt at de ville hjælpe mig, men de har ikke hjulpet mig en skid"</p> <p>Y mmm</p> <p>J er der nogen af dem der passer...?</p> <p>Y det er lidt dem begge to</p> <p>J ja</p> <p>Y ja</p> <p>J så... kan du sige lidt om først den der med... øhhh at du ligesom tænker "jeg vil ikke være sådan en som folk tænker skal have hjælp". Hvad mener du med det?</p> <p>Y mmm, altså jeg har bare ikke lyst til at have hjælp... ligesom ja altså når jeg er ked af det... så går jeg ind på mit værelse og græder for mig selv, fordi jeg gider ikke have medsorg og sådan noget der... og hvis folk de spørger om, fordi nogen gange ser jeg ked af det åbenbart ud... og så nogen gange er jeg det også... fordi jeg sådan der "der er ikke noget galt" og sådan noget... og de bliver ved med at sige der er noget galt... og jeg gider ikke have medsorg og sådan noget der shit der... og så... det er nok også, jeg gider ikke have hjælp fordi at jeg vil gerne klare det selv</p> <p>J hvordan kan det være?</p> <p>Y fordi at... det ved jeg ikke</p> <p>J hvad betyder det hvis man... hvis man får hjælp? Synes du?</p> <p>Y det kan være folk de tror man ikke kan... kan noget eller sådan noget</p> <p>J mmm... virker man svag hvis man får hjælp tænker du, er det sådan?</p> <p>Y ikke... men nogen ting ja, men ikke med nogen andre...</p> <p>J nej... jeg snakkede en gang med en pige på 17 ...</p> <p>Y mmm</p> <p>J en rigtig klog pige... det var ikke hernede, men det var et andet sted som... som også havde nogen problemer ligesom du tumler med ikke også...</p> <p>Y mmm</p> <p>J og hun sagde en gang til mig... det værste de voksne de kunne ved hende, det var hvis de øhhh havde medlidenhed med hende... hvis de synes det var synd</p> <p>Y mmm</p>
--	--

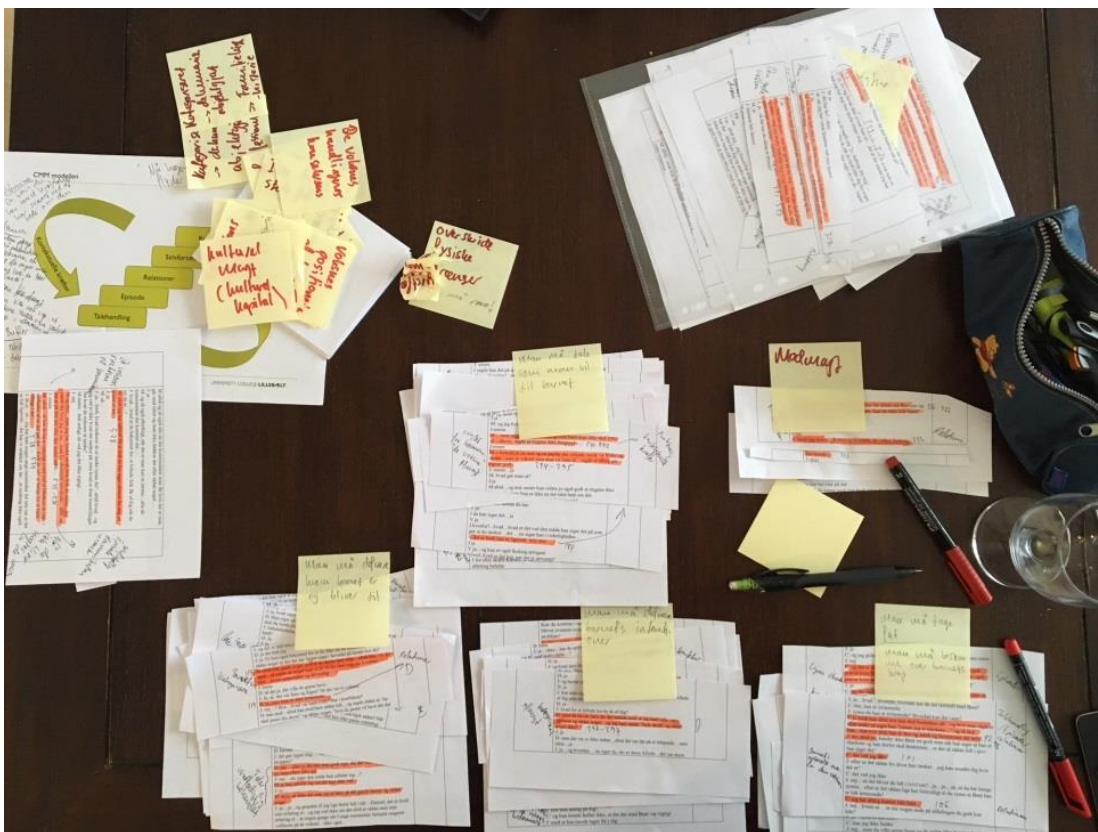
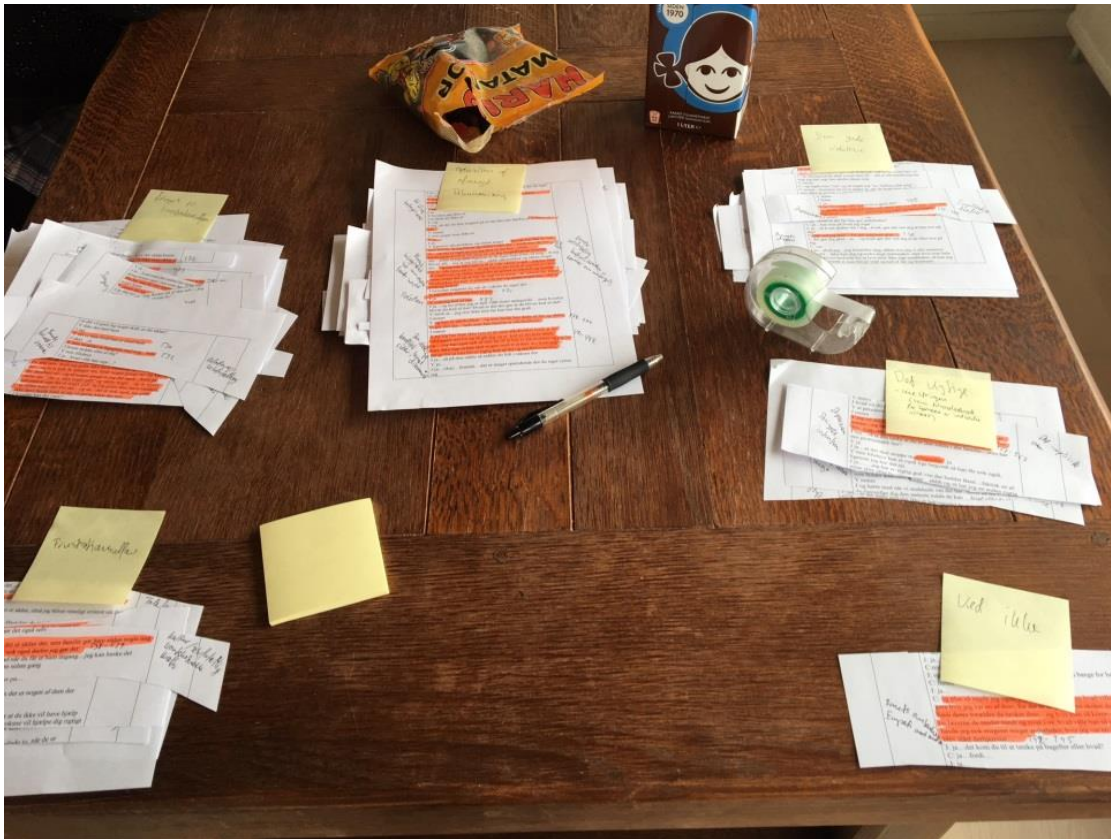
Tænker
bare "altså
heden"
jeg vil klare
mig selv.

MAGT
AFMAGT

<p><i>Situationen</i></p>	<p>J: haha...skal vi ikke prøve? Hvad skete der i går? C: hamen det var fordi at Bent han sagde at vi ikke måtte grine og sådan noget og så havde vi grint og så stoppede vi...og så kom Mikkel ind og så sagde han boh og så grinte vi og så blev han sur på os. J: Bent? C: mmmm, og så sagde han vi skulle gå...og så blev jeg sur på ham. Eller nej, hvad var det...nu kom jeg fra det...jo så siger han sådan at vi...jamen hvis vi ikke forstår det så skal vi bare ind på værelset. Så sagde jeg sådan, jamen hvad er det vi gør som at vi skal ind på værelset? Og så sagde han, ah men nu skal du ikke være flabet. Og så sagde jeg, men det er ja da heller ikke og så tog han bare fat i mig og rev i mig. J: så tog han fat i dig og rev i dig? C: ja og så fik jeg mærker på armene og alt muligt som jeg har sendt til min mor... J: nåhhh...og så, det var faktisk en ret stor konflikt i går? C: mmm J: ja...er det længe siden der er sket sådan noget? C: mmm J: hm...hvad var grunden til at du blev vred der? Hvorfor blev du vred...eller blev du ked af det...eller hvad vil du kalde det? C: fordi han tog fat i mig, det gider jeg ikke have J: ja...ja...hvad med inden da, var du da vred på ham? C: næ J: nej...men det at han tog fat i dig, det var for meget. C: mmm J: ja...(host)...hm...så du står der og Bent, det var Bent ikke også...? C: mmm J: ja... og du står...og hvem er det du står og snakker med? C: Karina J: Karina...og hvad sker der så? C: ja så blev han sur over vi grinte J: fordi i grinte...altså fordi man må ikke grine, der nede på afdelingen? C: åbenbart ikke...hehe J: hva'?hahaha C: åbenbart ikke J: eller var det...fordi syntes han I lavede for meget larm eller...? C: vi grinte bare. J: ja... C: over et eller andet fordi jeg kan ikke huske, hvad det var men vi havde lige snakket med to af de andre voksne om et eller andet sjovt noget og det var det vi grinte af. J: ja C: og så kom han lige pludselig og blev sur over det J: ja... og hva...kan du huske hvad han sagde? Sagde han "hold</p>	<p><i>Episode</i></p> <p><i>Implikative / konfliktsuelle kræfter</i></p> <p><i>Episoden</i></p>
---------------------------	---	---

	dig om andre situationer med voksne...	
	C: hmm hvad mener du?	
	J: det her med ...at oh...ohm...man kan sige at du, at du får skyld for noget eller bliver...får skæld ud for noget som du egentlig ikke synes rigtig er fair at få skæld ud for?	
	C: mmm...	
	J: har du prøvet det tit?	
	C: mmm	
	J: ja...hvorhenne, hvor kan du komme i tanke om du har prøvet det?	
Barnets uerfarthet	C: det kan jeg ikke huske, men mig og Karina vi får altid skylden for alt	Kulter / selvfatlig
	J: ja...hvad, hvad...er det kun dig og Karina...eller hvad med dig hjemme hos mor...får du også skylden for ting derhjemme?	
	C: mmm	
	J: ja...hvad kan være eksemplerne på det? Er der nogen eksempler? Kan du komme i tanke om nogen situationer, hvor dig og mor er blevet uvenner over...noget som du egentlig ikke synes er et problem?	
	C: jeg ved ikke om det er et problem, men engang skældte hun mig ud over noget slik som jeg ikke engang havde taget.	konkret skælde hvalpe
	J: ja...	
	C: og så var det Michael der havde taget det	
	J: hvem er det nu Michael er?	
	C: mors ekskæreste...	
	J: ja...var det sådan, mange skæld ud du fik eller var det bare en lille...	
	C: ja hun sagde alt muligt pis...	
	J: ja, kan du huske hvad hun sagde?...	
	C: ja, at jeg ikke måtte spise slikket...	
	J: ja	
Situationen der ligger	C: og så sagde hun, jamen hvorfor fanden har du bare taget slikket uden at spørge...og så siger jeg, jeg har ikke gjort det så det er jo nok Michael...nej men det er fandeme ikke Michael og så der kom Michael hjem og så sagde hun "Michael, er det dig der har taget slikket" så sagde han "ja".	
	J: hehehe...hvad sagde du så?	
Barnets drøm	C: så sagde jeg, "så lad være med at skælde mig ud en anden gang"...	
	J: sagde du det?	
	C: ...når det nu ikke var mig. Og så sagde hun bare undskyld. Hehehe	
	J: nå så hun sagde simpelthen undskyld?	
	C: mmm	
	J: det var da altid noget...det er jo ikke alle voksne der kan det	
Barnets glæde af at voksne bedømmer	C: mor hun tror aldrig på mig	
	J: tror hun aldrig på dig?	
	C: og hun troede heller ikke, at det der med Bent var rigtigt	
	J: med at han havde taget fat i dig	

Bilag 7 Mailkorrespondance med Elspeth McAdams

On 28 Apr 2017, at 10:15, Jacob Cilius Vinsten Christiansen <jchu@ucl.dk> wrote:

Dear Elspeth McAdam,

I am currently writing on my master project in systemic and narrative family therapy in Oslo. My teacher is Lennart Lorrås. It is him who has given me your mailadress and advised me to write you.

My subject is:

How can we explain vulnerable childrens behavior as an expression of their morality.

I first got interested in this theme, when I saw a short video of Peter Lang talking about this topic. I didn't understand a word of what he meant – but I was becoming more and more curious. I think I have a better idea now of what Peter Lang meant (I'm still not sureJ), and I am very interested in spreading the thesis, but to do that I have to dig deeper in to the thoughts of you and Peter Lang about the subject.

Can you help me ? I have found some books and a few articles already, but if you have a good idea about where to look, I would be very grateful.

I am just getting started in this process, just to say, I am not in any hurry yet at all - so take your time.

Jacob Christiansen

Hello Jacob,

I am on holiday in South Africa just now and unsure how well my brain is working!

But the people who talked or influenced us most about morality were Vernon Cronen and Barnett Pearce. They wrote a book in the 1960s about how we make meaning in our lives and our morality. It is a very 'heavy' book called the Co ordinated Management of Meaning. (CMM) It is all about how we construct our worlds and that there is morality in all we do. Barnett wrote another two books more recently - can't remember the first but second was Creating Social Worlds or something like that. It is very good and very readable and I am sure still available. They both talk about how we create our worlds in a hierachy of different influences at that point in time. How we create that meaning and consequent action has a morality behind it — prohibited/undecidable/imperative/uncertain. Cannot really remember them! I find their ideas richer in many ways than Ken Gergen's, but that is unfair. Both are very useful. But they do bring in morality which I feel is very important to understand where that comes from.

I certainly have Barnett's two books at home in the Uk and could with send you ISBNs for them or try to remember to bring them to Bergen when I come to join Lennart. But I do love them and would hate to lose them!

Hope this is helpful.

Best wishes,
Elspeth